YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

7 päivänä marraskuuta 2002 *

Yhdistetyissä asioissa T-141/99, T-142/99, T-150/99 ja T-151/99,

Vela Srl, kotipaikka Milano (Italia),

Tecnagrind SL, kotipaikka Barcelona (Espanja),

edustajanaan asianajaja G. M. Scarpellini, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään C. Cattabriga, avustajanaan asianajaja M. Moretto, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

joissa kantajat vaativat yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta ensinnäkin asiassa T-141/99 kumoamaan 9 päivänä maaliskuuta 1999 tehdyn komission päätöksen C(1999) 540, jolla peruutetaan Vela Srl:lle asetuksen (ETY) N:o 2052/88 soveltamista koskevista säännöksistä Euroopan maatalouden

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

ohjaus- ja tukirahaston ohjausosaston osalta 19 päivänä joulukuuta 1988 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4256/88 nojalla myönnettävästä Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (ohjausosasto) (EYVL L 374, s. 25) tuesta 30 päivänä kesäkuuta 1992 tehdyllä komission päätöksellä C(92) 1494 hanketta nro 92.IT.06.001 "Azione sotto forma di un progetto dimostrativo per l'introduzione e promozione della Luffa cylindrica in zone svantaggiate europee" varten myönnetty tuki, toiseksi asiassa T-142/99 kumoamaan 4 päivänä maaliskuuta 1999 tehdyn komission päätöksen C(1999) 541, jolla peruutetaan Sonda Srl:lle asetuksen (ETY) N:o 4256/88 nojalla myönnettävästä Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (ohjausosasto) tuesta 26 päivänä marraskuuta 1993 tehdyllä komission päätöksellä C(93) 3401 hanketta nro 93.IT.06.057 "Progetto pilota dimostrativo tendente alla riduzione dei costi di produzione e dei fertilizzanti nelle coltura del girasole" varten myönnetty tuki, kolmanneksi asiassa T-150/99 kumoamaan 4 päivänä maaliskuuta 1999 tehdyn komission päätöksen C(1999) 532, jolla peruutetaan Tecnagrind SL:lle asetuksen (ETY) N:o 4256/88 nojalla myönnettävästä Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (ohjausosasto) tuesta 26 päivänä marraskuuta 1993 tehdyllä komission päätöksellä C(93) 3395 hanketta nro 93.ES.06.031 "Progetto dimostrativo per la valorizzazione multipla del Vetiver (Vetiveria Zizanioides) in zona mediterranea" varten myönnetty tuki, ja neljänneksi asiassa T-151/99 kumoamaan 4 maaliskuuta 1999 tehdyn komission päätöksen C(1999) 533, jolla peruutetaan Tecnagrind SL:lle asetuksen (ETY) N:o 4256/88 nojalla myönnettävästä Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (ohjausosasto) tuesta 13 päivänä syyskuuta 1996 tehdyllä komission päätöksellä C(96) 2235 hanketta nro 95.ES.06.005 "Progetto dimostrativo per la trasformazione del ricino (Ricinus Communis) nelle imprese agricole per l'estarzione di aromi naturali" varten myönnetty tuki,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Jaeger sekä tuomarit K. Lenaerts ja J. Azizi,

kirjaaja: hallintovirkamies J. Palacio González,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 20.2.2002 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskevat oikeussäännöt

1 Rakennerahastojen päämääristä ja tehokkuudesta ja niiden toiminnan yhteensovittamisesta keskenään sekä Euroopan investointipankin toiminnan ja muiden rahoitusvälineiden kanssa 24 päivänä kesäkuuta 1988 annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 2052/88 (EYVL L 185, s. 9) katsotaan, että EY 158 artiklan mukaisen taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden lisäämiseksi on pyrittävä rakennerahastojen avulla ensinnäkin edistämään hitaasti kehittyvien alueiden kehitystä ja rakennemuutosta sekä nopeuttamaan maatalouden rakenteiden mukauttamista ja edistämään maaseudun kehitystä yhteisen maatalouspolitiikan uudistusten valossa [1 artiklan 1 kohta ja 5 kohdan a ja b alakohta]. Asetusta on muutettu 20 päivänä heinäkuuta 1993 annetulla neuvoston asetuksella N:o 2081/93 (EYVL L 193, s. 5).

2 Asetuksen N:o 2052/88 5 artiklan 2 kohdan e alakohdan alkuperäisessä versiossa säädettiin, että rakennerahastojen osalta rahoitustoiminta voidaan toteuttaa teknisen avun ja valmisteluun liittyvien toimenpiteiden tukemisena. Muutosasetuksessa N:o 2081/93 säädetään, että rakennerahastojen osalta rahoitustoiminta voidaan toteuttaa teknisen avun tukemisena, mukaan lukien tuen valmisteluun, ennakkoarviointiin, seurantaan ja jälkiarviointiin liittyvät toimenpiteet sekä pilotti- ja esittelyhankkeet.

3 Neuvosto antoi 19 päivänä joulukuuta 1988 asetuksen N:o 4256/88 asetuksen N:o 2052/88 soveltamista koskevista säännöksistä Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosaston osalta (EYVL L 374, s. 25). Asetusta on muutettu 20 päivänä heinäkuuta 1993 annetulla neuvoston asetuksella N:o 2085/93 (EYVL L 193, s. 44).

4 Asetuksen N:o 4256/88 8 artiklan alkuperäisen version mukaan EMOTR:sta voidaan rahoittaa asetuksen N:o 2052/88 5 artiklan 2 kohdan e alakohdassa tarkoitetun toiminnan toteuttamista maatalousalueiden kehittämistä tukevien esittelyhankkeiden toteuttamisen osalta, mukaan lukien metsien kehittämistä ja hyödyntämistä koskevat hankkeet (ensimmäinen luetelmakohta), ja sellaisten esittelyhankkeiden toteuttamisen osalta, joiden tarkoituksena on yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksen päämääriä vastaavien järjestelmien, tuotantomenetelmien ja -tekniikoiden tarjoamien todellisten mahdollisuuksien osoittaminen viljelijöille (neljäs luetelmakohta). Asetuksella N:o 2085/93 muutetussa saman asetuksen N:o 4256/88 8 artiklassa säädetään, että EMOTR:sta voidaan rahoittaa osana päämäärien toteuttamista, kuitenkin enintään yhdellä prosentilla sen vuosittaisista käyttövaroista, muun muassa maa- ja metsätalouden rakenteiden sopeuttamista koskevien kokeiluhankkeiden toteuttaminen ja maaseudun kehittämisen edistämistä ja esittelyhankkeiden toteuttamista, mukaan lukien metsien kehittämistä ja hyötykäyttöä koskevat hankkeet, sekä maataloustuotteiden jalostusta ja kaupan pitämistä koskevat hankkeet, joiden tavoitteena on yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteita vastaavien tuotannon ja hallinnollisten järjestelmien, menetelmien ja tekniikoiden todellisten mahdollisuuksien osoittaminen.

5 Neuvosto antoi 19 päivänä joulukuuta 1988 myös asetuksen N:o 4253/88 rakennerahastojen päämääristä ja tehokkuudesta ja niiden toiminnan yhteensovittamisesta keskenään sekä Euroopan investointipankin toiminnan ja muiden rahoitusvälineiden kanssa annetun asetuksen N:o 2052/88 soveltamisesta (EYVL L 374, s. 1). Asetusta on muutettu 20 päivänä heinäkuuta 1993 annetulla asetuksella N:o 2082/93 (EYVL L 193, s. 20).

6 Asetuksen N:o 4253/88 johdanto-osan 12. perustelukappaleessa todetaan, että yhteisöjen toiminnan rakennerahastojen kautta on tapahduttava ennen kaikkea

toimintaohjelmien yhteisrahoituksen muodossa. Toimintaa koskevat yksityiskohtaiset säännöt on vahvistettu muutetun asetuksen 17 artiklassa.

7 Muutetussa asetuksessa N:o 4253/88 säädetään myös rahoitustuen maksamisesta (21 artikla), varainhoidon valvonnasta (23 artikla) sekä tuen vähentämisestä, pidättämisestä ja peruuttamisesta (24 artikla).

8 Muutetun asetuksen N:o 4253/88 23 artiklan 2 kohdassa säädetään varainhoidon valvonnan osalta seuraavaa:

"Komission virkamiehet tai muut sen henkilökuntaan kuuluvat voivat valvoa paikalla, erityisesti pistokokein, rakennerahastojen rahoittamaa toimintaa sekä hallinto- ja valvontajärjestelmiä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta jäsenvaltioiden kansallisten lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten mukaisesti suorittamia tarkastuksia ja rajoittamatta perustamissopimuksen 206 artiklan määräysten soveltamista ja muita perustamissopimuksen 209 artiklan c kohdan mukaisesti suoritettuja tarkastuksia.

Ennen kuin komissio suorittaa tarkastuksen paikalla, se ilmoittaa siitä asianomaiselle jäsenvaltiolle saadakseen kaiken tarpeellisen tuen. Komission mahdollisesti ilman ennakkoilmoitusta paikalla suorittamista tarkastuksista määrätään osana yhteistyöhön osallistumista varainhoitoasetuksen säännösten mukaisesti saavutetussa yhteisymmärryksessä. Jäsenvaltion virkamiehet tai muut sen henkilökuntaan kuuluvat voivat osallistua tarkastuksiin.

Komissio voi pyytää asianomaista jäsenvaltiota suorittamaan paikalla tarkastuksen tarkistaakseen maksupyynnön asianmukaisuuden. Komission virkamiehet voivat osallistua tarkastuksiin ja heidän on tehtävä niin, jos asianomainen jäsenvaltio pyytää sitä.

Komissio huolehtii suorittamiensa tarkastusten toteuttamisesta yhteensovitetusti siten, että samaa tarkoitusta varten ja samana ajanjaksona toistuvia tarkastuksia vältetään. Asianomainen jäsenvaltio ja komissio toimittavat toisilleen viipymättä kaikki aiheelliset tiedot suoritettujen tarkastusten tuloksista."

9 Muutetun asetuksen N:o 4253/88 24 artiklassa säädetään tuen vähentämisen, pidättämisen ja peruuttamisen osalta seuraavaa:

"1. Jos toiminnan tai toimenpiteen toteuttaminen ei ilmeisesti oikeuta siihen myönnettyyn rahalliseen tukeen tai osaan siitä, komissio tekee tapauksesta aiheellisen tutkimuksen yhteistyöhön osallistumista noudattaen, pyytäen erityisesti asianomaista jäsenvaltiota tai muita tämän toiminnan täytäntöönpanoa varten nimeämiä viranomaisia esittämään havaintonsa määräajassa.

2. Tämän tutkimuksen perusteella komissio voi vähentää asianomaiseen toimintaan tai toimenpiteeseen annettua tukea tai pidättää sen, jos tutkimus paljastaa epäsäännöllisyyksiä tai sellaisen huomattavan muutoksen, jolle ei ole pyydetty komission hyväksyntää ja joka vaikuttaa toiminnan tai toimenpiteen laatuun tai niihin olosuhteisiin, joissa ne pannaan täytäntöön.

3. Jokainen aiheettomasti vastaanotettu rahasumma on palautettava komissiolle. Rahasummiin, joita ei palauteta, lisätään viivästyskorko varainhoitoasetuksen säännösten ja niiden yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti, jotka komissio antaa VIII osastossa tarkoitettuja menettelytapoja noudattaen."

Tosiseikat

10 Nyt tarkasteltavat asiat koskevat neljää niistä viidestä hankkeesta, jotka tietyn pienen henkilöryhmän omistamat yritykset olivat esittäneet asetuksen N:o 4256/88 8 artiklan nojalla vuoden 1992 tammikuun ja vuoden 1995 maaliskuun välillä.

11 Asia T-141/99 koskee italialaisen yhtiön Vela Srl (jäljempänä Vela) esittämää Luffa-hanketta luffa cylindrican (pesusienikurkkulaji) hyödyntämiseksi ja markkinoimiseksi Euroopan epäsuotuisilla alueilla. Asiassa T-142/99 on kyse italialaisen Sonda Srl:n (jäljempänä Sonda), jonka oikeudenomistajaksi on nyt tullut Vela, esittämästä hankkeesta auringonkukanviljelyn tuotanto- ja lannoituskulujen vähentämiseksi. Asia T-150/99 liittyy espanjalaisen Tecnagrind SL:n (jäljempänä Tecnagrind) esittämään vetiverin hyväksikäyttöä Välimeren alueella koskevaan hankkeeseen. Asia T-151/99 koskee Tecnagrindin esittämää hanketta risiinin jalostamiseksi maatiloilla luonnollisten aromien uuttamiseksi. Edellisessä kohdassa mainittuna ajanjaksona italialainen Faretra Srl (jäljempänä Faretra) esitti myös hankkeen "metsälaitumien" kehittämiseksi.

Luffa-hanke

12 Vela osoitti komissiolle 17.1.1992 yhteisön tukea koskevan hakemuksen sellaista maataloustieteelliseen kokeiluun ja teolliseen hyödyntämiseen perustuvaa han-

ketta varten, jonka avulla tietyillä Euroopan epäsuotuisilla alueilla oli tarkoitus ottaa käyttöön luffa cylindrica ja tiedottaa siitä; pesusienikurkkuihin kuuluvan luffa cylindrican kypsällä hedelmällä on erityisen kestävä ja kuitupitoinen hedelmäliha (hanke nro 92.IT.06.001; jäljempänä Luffa-hanke).

13 Kyseisestä hakemuksesta käy ilmi, että Luffa-hanke oli tarkoitu toteuttaa Algherossa Sassarin provinssissa (Italiassa) sijaitsevalla, Troglian hallussa olevalla maatilalla. Hankkeella pyrittiin korvaamaan muissa kuin elintarvikkeissa olevissa tuotteissa kemialliset ja synteettiset aineet biologisesti hajoavilla aineilla. Vela ilmoitti omaavansa erinomaisen ammatillisen pätevyyden näihin aineisiin liittyvissä kysymyksissä ja aikovansa jatkaa tutkimuksiaan alalla. Se toi esiin yhteytensä Sassarin yliopiston maa- ja metsätaloustieteelliseen tiedekuntaan sekä Sassarin provinssin maa- ja metsätalouden tarkastuselimeen (jäljempänä tarkastuselin) sekä huomautti näiden kummankin osoittaneen kiinnostusta hanketta kohtaan.

14 Henkilömäärän kannalta Luffa-hanke edellytti hankevastaavaa 26 henkilötyökuukaudeksi, tuotevastaavaa 28 henkilötyökuukaudeksi, teknistä vastuuhenkilöä samaksi ajanjaksoksi, agronomia 24 henkilötyökuukaudeksi ja maataloustyöntekijöitä 140 henkilötyökuukaudeksi. Luffa-hankkeen kokonaisbudjetti oli 2 310 000 ecua. Vela haki yhteisöltä 1 732 500 ecun suuruista rahoitusosuutta, joka oli 75 prosenttia kokonaisbudjetista. Se aikoi kattaa Troglian maatilan avulla 10 prosenttia hankkeesta eli 231 000 ecua sekä pyrki saamaan rahoitusta alueellisilta rahastoilta lopun 15 prosentin kattamiseksi. Se täsmensi saaneensa varmuuden siitä, että italialainen yhtiö SoFIM (jäljempänä SoFIM) antaisi takauksen, joka olisi 25 prosenttia Luffa-hankkeen yhteisrahoitusosuudesta ja joka toteutettaisiin siten, että käyttötilille asetettaisiin luottomarginaali, jota sovellettaisiin Sardinian alueyhteisöjen myöntämien tukien maksamisen myöhästyessä.

15 Komissio myönsi 30.6.1992 tekemällään päätöksellä C(92) 1494 (jäljempänä Luffa-hanketta koskeva tuen myöntämispäätös) Velalle EMOTR:n ohjausosastosta tukea Luffa-hankkeeseen (päätöksen 1 artikla).

16 Päätöksen 2 artiklan mukaan Luffa-hankkeen toteuttamisajanjakso oli 45 kuukautta kyseisen päätöksen päivämäärästä eli se alkoi 30.6.1992 ja päättyi 31.3.1996.

17 Saman päätöksen 3 artiklan mukaan Luffa-hankkeen arvioidut kokonaiskustannukset eli 2 310 000 ecua olivat täysin tukikelpoisia, ja yhteisön rahoituksen enimmäismääräksi vahvistettiin 1 470 000 ecua. Artiklassa määrättiin myös, että jos tosiasiallisesti aiheutuvat kustannukset saisivat aikaan ennakoitujen tukikelpoisten kustannusten pienenemisen, tuen määrää pienennettäisiin vastaavassa suhteessa tuen jäännöserää maksettaessa.

18 Rahoitussuunnitelma on esitetty Luffa-hanketta koskevan tuen myötämispäätöksen liitteessä I ja siitä käy ilmi, että Luffa-hankkeen lopusta rahoituksesta vastaisi tarkastuselin 350 000 ecun ja Vela 490 000 ecun suuruisen summan osalta.

19 Saman päätöksen liitteessä II vahvistettujen rahoitusehtojen mukaan komissiolla oli oikeus vaatia eri menoja koskevien rahoitustietojen tarkastamiseksi lupaa tarkastaa kaikki alkuperäiset tositteet tai niiden oikeaksi todistetut jäljennökset sekä suorittaa tämä tarkastus suoraan paikalla taikka pyytää kyseisten asiakirjojen lähettämistä (5 kohta). Rahoitusehdoissa täsmennetään lisäksi, että jos jotakin kyseisessä liitteessä mainituista ehdoista rikottaisiin tai jos toteutettaisiin liitteen I ulkopuolisia toimia, komissio saattoi pidättää itsellään, tai peruuttaa tuen taikka vähentää sen määrää ja vaatia maksettua osuutta palautettavaksi (10 kohta).

20 Komissio maksoi 24.9.1992 Velalle ensimmäisen, 584 000 ecun suuruisen erän.

21 Vela pyysi 3.5.1993 toisen erän eli 438 000 ecun suuruisen summan maksamista. Suoritettuaan 19.7.—23.7.1993 hallinnollisen rahoitustarkastuksen paikalla sekä vierailtuaan esittelytiloilla komissio totesi, ettei mitään erityisiä sääntöjenvastaisuuksia ollut havaittu, ja maksoi toisen tukierän.

22 Vela ilmoitti 11.3. ja 23.3.1994 päivätyissä kirjeissään komissiolle, että koska tarkastuselin ei ollut myöntänyt sille Luffa-hanketta koskeva tuen myöntämispäätöksen mukaista 350 000 ecun rahoitusta, SoFIM:n käyttöön asettama rahamäärä oli kasvanut 580 000 ecusta 840 000 ecuun.

23 Komissio vastaanotti Velalta 11.6.1996 maksupyynnön, joka koski 438 000 ecun suuruista yhteisön tuen jäännöserää.

24 Komissio suoritti uuden tarkastuksen paikalla 22.7.—26.7.1996. Sen lisäksi, että tiettyjä menoja ei pidetty tukikelpoisina, mitään muita sääntöjenvastaisuuksia ei havaittu tässä yhteydessä.

25 Komissio suoritti 17.12.1996 Velalle yhteisön tuen jäännöserän.

Girasole-hanke

26 Sonda esitti komissiolle 8.9.1993 hakemuksen yhteisön tuen saamiseksi pilotti- ja kokeiluhankkeeseen, jolla oli tarkoitus vähentää tuotantokustannuksia ja lan-

noitteiden käyttöä auringonkukan viljelyssä (hanke nro 93.IT.06.057; jäljempänä Girasole-hanke).

27 Hakemuksesta käy ilmi, että Girasole-hanke oli tarkoitus toteuttaa Santa Margerita -nimisellä maatilalla, joka sijaitsee Sassarin provinssissa (Italiassa). Hankkeen avulla oli tarkoitus vähentää teknisiä ja tuotannollisia kustannuksia auringonkukan viljelyssä "peittelymenetelmällä"; tämä menetelmä perustuu siihen, että pelloille levitetään vedenkestäviä peitteitä, jotka estävät väärien kasvien kasvamisen ja mahdollistavat huomattavat säästöt kasteluveden käytössä. Hankkeen toteuttaminen edellytti vähintään 14:ää työntekijää.

28 Komissio myönsi 26.11.1993 tekemällään päätöksellä C(93) 3401 (jäljempänä Girasole-hanketta koskeva tuen myöntämispäätös) Sondalle EMOTR:n ohjausosastosta tukea Girasole-hankkeeseen (päätöksen 1 artikla).

29 Päätöksen 2 artiklan mukaan Girasole-hankkeen toteuttamisajanjakso oli 26 kuukautta, ja se alkoi 1.11.1993 ja päättyi 31.12.1995.

30 Girasole-hankkeen kokonaiskustannukset olivat 1 235 000 ecua. Päätöksen 3 artiklan mukaan kustannuksista tukikelpoisia olivat 1 036 000 ecua ja yhteisön rahoitustuen enimmäismäärä oli 777 000 ecua. Artiklassa määrättiin myös, että jos tosiasiallisesti aiheutuvat kustannukset saisivat aikaan ennakoitujen tukikelpoisten kustannusten pienenemisen, tuen määrää pienennettäisiin vastaavassa suhteessa tuen jäännöserää maksettaessa.

31 Rahoitussuunnitelma on esitetty Girasole-hanketta koskevan tuen myöntämispäätöksen liitteessä I ja siitä käy ilmi, että Girasole-hankkeen lopusta rahoituksesta eli 458 000 ecusta vastaisi Sonda.

32 Saman päätöksen liitteessä II vahvistettujen rahoitusehtojen mukaan komissiolla oli oikeus vaatia eri menoja koskevien rahoitustietojen tarkastamiseksi lupaa tarkastaa kaikki alkuperäiset tositteet tai niiden oikeaksi todistetut jäljennökset sekä suorittaa tämä tarkastus suoraan paikalla taikka pyytää kyseisten asiakirjojen lähettämistä (5 kohta). Rahoitusehdoissa täsmennetään lisäksi, että jos jotakin kyseisessä liitteessä mainituista ehdoista rikottaisiin tai jos toteutettaisiin liitteen I ulkopuolisia toimia, komissio saattoi pidättää itsellään, tai peruuttaa tuen taikka vähentää sen määrää ja vaatia maksettua osuutta palautettavaksi (10 kohta).

33 Komissio suoritti Sondalle 11.1.1994 ensimmäisen erän, joka oli 310 800 ecua eli 40 prosenttia yhteisön tuesta. Toisen erän eli 233 100 ecua se maksoi Sondalle 11.1.1995. Komissio suoritti Sondalle 31.5.1996 yhteisön tukea koskevan jäännöserän.

34 Sonda sulautettiin Velaan 1997 fuusiotoimenpiteiden yhteydessä.

Vetiver-hanke

35 Tecnagrind esitti komissiolle 15.9.1993 hakemuksen yhteisön tuen saamiseksi kokeiluhankkeeseen, joka koski Välimeren alueella kasvavan, juuriltaan erityisen kestävän ja kuitupitoisen vetiverin hyödyntämismahdollisuuksia (hanke nro 93.ES.06.031; jäljempänä Vetiver-hanke).

36 Hakemuksesta käy ilmi, että Vetiver-hankkeen tarkoituksena oli eroosion välttämiseksi edistää vetiverin viljelemistä itserahoitusmenetelmällä, joka oli sidoksissa kyseisen kasvin uutteiden myymiseen hajuvesiteollisuudelle.

37 Vetiver-hankkeeseen sisältyi 10 hehtaarin suuruisen maa-alan vuokraaminen 30 kuukaudeksi, valmistelutöitä vetiverin viljelysmaalla, konsultointikuluja ja tekniseen valvontaan liittyviä kuluja, joihin laskettiin käytettävän 10 henkilötyökuukautta, liikuteltavan turbokäyttöisen tislauslaitteen vuokraaminen uuttamista varten, sellaisten välineiden ostaminen, jotka olivat tarpeen kasvien ja lopputuotteiden valvonnassa, henkilöstökustannuksia, joiden arvioitiin olevan 10 kuukautta työntekijää kohden sekä muita kustannuksia, jotka liittyivät ulkopuolisten laboratorioiden käyttökustannuksiin ja lupiin sekä teknisten henkilöiden ja asiaan erikoistuneiden tutkijoiden palveluihin.

38 Komissio myönsi 26.11.1993 tekemällään päätöksellä C(93) 3395 (jäljempänä Vetiver-hanketta koskeva tuen myöntämispäätös) Tecnagrindille EMOTR:n ohjausosastosta tukea Vetiver-hankkeeseen (päätöksen 1 artikla).

39 Päätöksen 2 artiklan mukaan Vetiver-hankkeen toteuttamisajanjakso oli 30 kuukautta, ja se alkoi tammikuussa 1994 ja päättyi kesäkuussa 1996.

40 Vetiver-hankkeen kokonaiskustannukset olivat 1 261 131 ecua. Päätöksen 3 artiklan mukaan kustannuksista tukikelpoisia olivat 1 237 125 ecua ja yhteisön rahoitustuen enimmäismäärä oli 927 843 ecua. Artiklassa määrättiin myös, että jos tosiasiallisesti aiheutuvat kustannukset saisivat aikaan ennakoitujen tukikelpoisten kustannusten pienenemisen, tuen määrää pienennettäisiin vastaavassa suhteessa tuen jäännöserää maksettaessa.

41 Rahoitussuunnitelma on esitetty Vetiver-hanketta koskevan tuen myöntämispäätöksen liitteessä I ja siitä käy ilmi, että Vetiver-hankkeen lopusta rahoituksesta eli 333 288 ecusta vastaisi Tecnagrind.

42 Saman päätöksen liitteessä II vahvistettujen rahoitusehtojen mukaan komissiolla oli oikeus vaatia eri menoja koskevien rahoitustietojen tarkastamiseksi lupaa tarkastaa kaikki alkuperäiset tositteet tai niiden oikeaksi todistetut jäljennökset sekä suorittaa tämä tarkastus suoraan paikalla taikka pyytää kyseisten asiakirjojen lähettämistä (5 kohta). Rahoitusehdoissa täsmennetään lisäksi, että jos jotakin kyseisessä liitteessä mainituista ehdoista rikottaisiin tai jos toteutettaisiin liitteen I ulkopuolisia toimia, komissio saattoi pidättää itsellään, tai peruuttaa tuen taikka vähentää sen määrää ja vaatia maksettua osuutta palautettavaksi (10 kohta).

43 Komissio suoritti Tecnagrindille 13.1.1994 ensimmäisen erän, joka oli 371 137 ecua eli 40 prosenttia yhteisön tuesta Vetiver-hankkeelle.

44 Toisen erän, joka oli 278 352 ecua eli 30 prosenttia yhteisön tuesta, se maksoi Tecnagrindille 19.1.1995.

45 Tecnagrind osoitti 24.12.1996 komissiolle Vetiver-hanketta koskevan loppuselvityksensä. Se lähetti hanketta koskevia lisäasiakirjoja 12.2. ja 27.3.1997.

46 Tecnagrind pyysi 20.3.1997 komissiota maksamaan jäännöserän, joka oli 278 353 ecua. Se pyysi tätä komissiolta uudelleen 5.6.1997.

47 Komissio ilmoitti 12.6.1997 Tecnagrindille alkaneensa yleisesti tarkastaa kaikkia asetuksen N:o 4256/88 8 artiklan nojalla rahoittamiaan hankkeita niiden teknisen toteutuksen ja kirjanpidon kannalta ja totesi, että koska tämä tarkastus oli niin laaja, se kykenisi suorittamaan jäännöserän vasta noin viiden kuukauden kuluttua.

Ricino-hanke

48 Tecnagrind osoitti 31.3.1995 komissiolle hakemuksen yhteisön rahoituksen saamiseksi kokeiluhankkeelle, joka koski risiinin jalostamista maatiloilla luonnollisten aromien uuttamiseksi. (hanke nro 95.ES.06.005; jäljempänä Ricino-hanke).

49 Hakemuksesta käy ilmi, että Ricino-hankkeen tavoitteena oli viljellä risiiniä ja jalostaa sitä niin, että siitä saataisiin luonnollisen käymismenettelyn avulla erotettua persikan aromi, jonka uuttaminen itse hedelmästä on hyvin kallista. Ricino-hankkeen avulla oli tarkoitus osoittaa, että tällainen viljelys oli kannattavaa, ja luoda työpaikkoja. Hankkeen toteuttaminen oli uskottu andalusialaiselle osuuskunnalle Compo de Paternalle. Kaksi muuta espanjalaista yritystä, Codema, SA (jäljempänä Codema) ja Genforsa, SA (jäljempänä Genforsa) osallistuisivat Ricino-hankkeeseen ja rahoittaisivat sitä kumpikin 5 prosentin osuudella.

50 Komissio myönsi 13.9.1996 tekemällään päätöksellä C(96) 2235 (jäljempänä Ricino-hanketta koskeva tuen myöntämispäätös) Tecnagrindille EMOTR:n ohjausosastosta tukea Ricino-hankkeeseen (päätöksen 1 artikla).

51 Päätöksen 2 artiklan mukaan yhteisön rahoitusta myönnettiin hankkeelle ajanjaksoksi 1.9.1996—30.6.1999.

52 Ricino-hanke oli tarkoitus toteuttaa 28 kuukauden kuluessa vuoden 1996 syyskuun ja vuoden 1998 joulukuun välisenä aikana. Hankkeen kokonaiskustannusten arvioitiin olevan 1 264 674 ecua. Päätöksen 3 artiklan mukaan kustannuksista tukikelpoisia olivat 1 262 674 ecua ja yhteisön rahoitustuen enimmäismäärä oli 947 005 ecua. Artiklassa määrättiin myös, että jos tosiasiallisesti aiheutuvat kustannukset saisivat aikaan ennakoitujen tukikelpoisten kustannusten pienenemisen, tuen määrää pienennettäisiin vastaavassa suhteessa tuen jäännöserää maksettaessa.

53 Rahoitussuunnitelma on esitetty Ricino-hanketta koskevan tuen myöntämispäätöksen liitteessä I ja siitä käy ilmi, että Ricino-hankkeen lopun rahoituksen osalta 191 401 ecusta vastaisi Tecnagrind, 63 134 ecusta vastaisi Codema ja 63 134 ecusta vastaisi Genforsa.

54 Saman päätöksen liitteessä II vahvistettujen rahoitusehtojen mukaan komissiolla oli oikeus vaatia eri menoja koskevien rahoitustietojen tarkastamiseksi lupaa tarkastaa kaikki alkuperäiset tositteet tai niiden oikeaksi todistetut jäljennökset sekä suorittaa tämä tarkastus suoraan paikalla taikka pyytää kyseisten asiakirjojen lähettämistä (5 kohta). Rahoitusehdoissa täsmennetään lisäksi, että jos jotakin kyseisessä liitteessä mainituista ehdoista rikottaisiin tai jos toteutettaisiin liitteen I ulkopuolisia toimia, komissio saattoi pidättää itsellään, tai peruuttaa tuen taikka vähentää sen määrää ja vaatia maksettua osuutta palautettavaksi (10 kohta).

55 Komissio suoritti 20.1.1997 Tecnagrindille ensimmäisen, 378 802 ecun suuruisen erän, joka oli 40 prosenttia yhteisön tuesta Ricino-hankkeelle.

56 Tecnagrind osoitti 15.5.1997 komissiolle teknisen väliselvityksen Ricino-hankkeen etenemisestä.

57 Se pyysi 7.7.1997 komissiota suorittamaan yhteisön tuen toisen erän.

Pascolo Arboreo -hanke

58 Faretra esitti 8.9.1993 komissiolle tukihakemuksen sellaista pilotti- ja kokeilu-hanketta varten, jolla pyrittiin kehittämään Välimeren alueella ympäristöä kunnioittavaa laajamittaista eläinteknologiaa ("metsälaitumet"; hanke nro 93.IT.06.058; jäljempänä Pascolo Arboreo -hanke). Komissio myönsi 26.11.1993 tekemällään päätökselle Faretralle tukea EMOTR:sta 890 625 ecua Pascolo Arboreo -hanketta varten. Tuki suoritettiin kokonaisuudessaan Faretralle.

Paikalla tehdyt tarkastukset heinä- ja marraskuussa 1997

59 Euroopan yhteisöjen tilintarkastustuomioistuimen (jäljempänä tilintarkastustuomioistuin) tammikuussa 1997 erääseen irlantilaiseen hankkeeseen suorittaman tarkastuksen seurauksena komissio päätti aloittaa tarkastukset, jotka kohdistettaisiin tiettyihin asetuksen N:o 4256/88 8 artiklan nojalla rahoitettuihin hankkeisiin, koska se epäili, että olemassa olisi järjestäytynyt verkosto yhteisön tukien saamiseksi petollisin menettelyin. Tarkastukset kohdistettiin hankkeisiin Luffa, Girasole, Pascolo Arboreo, Vetiver ja Ricino.

60 Komissio ilmoitti Velalle, Sondalle ja Tecnagrindille 10.6.1997 päivätyissä kirjeissään aikeistaan kohdistaa paikalla asetuksen N:o 4253/88 23 artiklan mukaisesti tarkastuksia toimivaltaansa kuuluvaan hankkeeseen tai kuuluviin hankkeisiin.

61 Vetiver- ja Ricino-hankkeiden tarkastukset paikalla tehtiin 22.—25.7.1997. Niiden suorittajina oli virkamiehiä komission maatalouden pääosastosta ja varainhoidon valvonnan pääosastosta sekä petostentorjuntayksikön (UCLAF) koordinointiyksiköstä. Varainhoidon valvonnan pääosaston ja UCLAFin virkamiehet laativat myöhemmin kertomuksia, joissa he toivat esiin omat päätelmänsä. Eräs Intervención General del Estadon (Espanjan valtiovarainministeriön osasto) virkamies osallistui tarkastuksiin, joita yhteisön virkamiehet suorittivat.

62 Komissio katsoi, että sillä oli edellisessä kohdassa mainittujen kertomusten päätelmien perusteella riittävästi tietoa asiasta aloittaakseen tuen peruuttamista koskevan menettelyn Vetiver- ja Ricino-hankkeen osalta, ja se päätti kohdistaa tarkastuksen italialaisiin hankkeisiin.

63 Komissio ilmoitti 23.9.1997 päivätyissä kirjeissään Velalle ja Sondalle aikomuksestaan suorittaa 10.11.1997 alkaen tarkastuksen paikalla vastaavasti Luffa- ja Girasole-hankkeiden osalta asetuksen N:o 4253/88 23 artiklan nojalla. Samansisältöinen kirje osoitettiin myös Faretralle Pascolo Arboreo -hankkeeseen liittyen.

64 Tarkastus tehtiin 10.—14.11.1997 ensin Milanossa ja sitten Sassarissa. Tarkoituksena oli tarkastaa hankkeet Luffa, Girasole ja Pascolo Arboreo sekä täydentää heinäkuussa 1997 Vetiver- ja Ricino-hankkeisiin kohdistettua tarkastusta. Tarkastuksen suorittivat maatalouden pääosaston, varainhoidon valvonnan pääosaston ja UCLAFin virkamiehet. Ragioneria Generale dello Staton (Italian

yleinen tilintarkastuselin) virkamiehiä osallistui tarkastukseen. Varainhoidon valvonnan pääosaston virkamies laati tarkastuksen perusteella kertomuksen, jossa se suositteli kyseisiin hankkeisiin myönnettyjen tukien peruuttamista koskevan menettelyn aloittamista sekä näitä hankkeita varten perusteettomasti maksettujen summien vaatimista palautettaviksi. Italian julkishallinnon virkamiehet laativat lisäksi pöytäkirjan, jossa he esittivät Velan toimipaikassa Milanossa 10.—12.11.1997 suoritetussa tarkastuksessa tehtyjä havaintoja.

Hallinnollinen menettely

65 Komissio ilmoitti 3.4.1998 päivätyissä kirjeissään Velalle, Sondalle ja Tecnagrindille, että se oli asetuksen N:o 4253/88 24 artiklan nojalla tarkastanut rahoitustuet, joita niille oli myönnetty niiden vastuulla olleiden hankkeiden rahoitukseen, ja että koska tarkastuksissa oli ilmennyt seikkoja, jotka saattoivat merkitä sääntöjenvastaisuuksia, se oli päättänyt aloittaa asetuksen N:o 4253/88 kyseisen artiklan ja kunkin tuen myöntämistä koskevan päätöksen liitteessä II olevan 10 kohdan mukaisen menettelyn. Näissä kirjeissä täsmennettiin, mistä seikoista oli kyse.

66 Komissio asetti Velalle, Sondalle ja Tecnagrindille kuuden viikon määräajan, jonka aikana ne saattoivat toimittaa komissiolle selvityksiä sekä kirjanpito- ja hallintoasiakirjoja, joiden avulla voitaisiin osoittaa EMOTR:n tuen myöntämisen yhteydessä niille asetettujen velvollisuuksien täydellinen noudattaminen.

67 Se pyysi samaan aikaan huomautuksia Italian tasavallalta Luffa- ja Girasole-hankkeiden osalta ja Espanjan kuningaskunnalta Vetiver- ja Ricino-hankkeiden osalta.

68 Vela ja Tecnagrind esittivät 19.6.1998 päivätyissä kirjeissään huomautuksensa siten, että Vela vastasi Luffa- ja Girasole-hankkeita koskeviin ja Tecnagrind Vetiver- ja Ricino-hankkeita koskeviin kysymyksiin.

Asiaa T-141/99 koskeva riidanalainen päätös

69 Komissio peruutti 9.3.1999 tekemällään päätöksellä (jäljempänä asiaa T-141/99 koskeva riidanalainen päätös) asetuksen N:o 4253/88 24 artiklan 2 kohdan nojalla Velalle myöntämänsä rahoitustuen ja vaati tätä palauttamaan 1 470 000 euroa.

70 Päätöksessään komissio toteaa muun muassa seuraavaa:

"1. Tuen myöntämispäätöksen mukaan [Luffa-]hanketta varten hyväksyttyjen menojen se osuus, jota yhteisön rahoitustuki ei kattanut, eli 840 000 ecua, oli tarkoitus rahoittaa tavalla, josta vastasi tuensaaja. [Vuoden 1997 marraskuussa] suoritetun tarkastuskäynnin yhteydessä tehtyjen havaintojen perusteella on syntynyt aihetta epäillä [Luffa-]hankkeen yhteisrahoitusta.

2. Kyseistä hanketta sekä neljää muuta sellaista hanketta, joihin on myönnetty asetuksen N:o 4256/88 8 artiklan mukaista yhteisön tukea, koskevien kirjanpitoasiakirjojen samanaikainen tutkiminen on osoittanut, että näiden viiden hankkeen tuensaajayhtiöiden, niiden tiettyjen osakkaiden sekä joidenkin näihin osakkaisiin taloudellisessa etuyhteydessä olevien yritysten välillä on ollut sisäinen rahansiirtojärjestelmä. Kyseiset hankkeet (ja vastaavat tuensaajayhtiöt) ovat nyt kyseessä oleva hanke (tuensaaja: Vela Srl), hanke nro 9[3].IT.06.057 (tuensaaja: Sonda Srl), hanke nro 93.IT.06.058 (tuensaaja: Faretra Srl), hanke nro 93.ES.06.031 (tuensaaja: Tecnagrind SL), hanke nro 95.ES.06.005 (tuensaaja: Tecnagrind SL). Kyseiset osakkaat ovat Claudio Zarotti ja Marco Troglia. Tuensaajayhtiöiden osakkaisiin talou-

dellisessa etuyhteydessä olevia yrityksiä ovat AITEC Srl, Noesi Sas ja Azienda agricola Barrank. Yhtiöiden, osakkaiden ja näihin taloudellisessa etuyhteydessä olevien yritysten väliset varainsiirrot ovat olleen noin 10 miljardia Italian liiraa (ITL) eli 65 prosenttia komissiolle kaikkien viiden hankkeen osalta ilmoitetuista menoista (tai menoista, jotka oli ennakoitu loppuun saattamatta olevien hankkeiden osalta). Komission yksiköt ovat hahmottaneet kokonaiskuvan sisäisistä varainsiirroista ja saaneet näin selville, että niihin osallistuneet yhtiöt ovat pääosin tietyn rajatun luonnollisten henkilöiden ryhmän omistuksessa. Kyseisten viiden hankkeen osalta tukea saavien yhtiöiden ja näihin yhtiöihin taloudellisessa etuyhteydessä olevien yritysten järjestelmällisesti suorittama alihankintatoiminta on saanut aikaan tulonlähteen, jonka taloudellisia perusteita ei ole osoitettu ja joka on perusteettomasti muodostanut tuensaajan yhteisrahoitusosuuden.

3. Faretra Srl:n, Sonda Srl:n, AITEC Srl:n, Baldassarren, Azienda agricola Barrankin ja Claudio Zarottin tuensaajalta laskuttamat menot, joiden summa (3 000 000 000 ITL) on 60 prosenttia hankkeesta aiheutuviksi ilmoitetuista kokonaiskuluista, eivät ole perusteltuja. Neljän alihankkijan (Faretra Srl, Sonda Srl, AITEC Srl, Baldassarre) osallistumisesta oli tehty sopimuksia, joihin sisältyi henkilöstön, laitteiston ja erityispätevyyden käyttöön asettamista). Näiden neljän alihankkijan kirjanpitoasiakirjojen ja inventaarioluettelojen perusteella tehdyissä tarkastuksissa on käynyt ilmi, että näillä neljällä ei ollut henkilöstöä eikä erityislaitteistoa. Niiltä puuttui näin ollen erityispätevyys eikä millään seikalla ole perusteltu niiden osallistumista [Luffa-]hankkeen toteutukseen. Näille yrityksille ei myöskään ole aiheutunut kuluja, joilla laskutusta voitaisiin perustella.

4. Useat muiden yhtiöiden laatimat laskut eivät ole riittävän perusteltuja tai niissä ilmenee epäsuhta maksetun hinnan ja suoritetun palvelun välillä. Tässä yhteydessä on kyse erityisesti seuraavista laskuista:

   a) yhtiölle Magenta Finance maksettu lasku, jonka suuruus on 61 882 002 ITL (noin 29 000 ecua) ja joka koskee käsikirjaa siitä, miten asia tuodaan

tutuksi maataloustuottajille; tätä käsikirjaa ei ole kyetty esittämään komission tarkastajille;

b) Dententorille maksettu lasku, jonka suuruus on 20 939 ecua ja joka koskee 'toteuttamiskelpoisuuden tutkimiseen liittyvää palkkiota sekä palkkioita luonnoksista ja hahmotelmista puristimesta, jonka avulla luffa cylindrican kuidut tiivistettäisiin alhaisessa lämpötilassa';

c) Cedarcliffille maksettu lasku, jonka kokonaismäärä on 133 057 ecua ja joka koskee muun muassa tiedostoa 160 yrityksestä, joiden parissa tuensaajan oli tarkoitus tuoda asiaa tutuksi. Tuensaaja ei ole kyennyt perustelemaan tarjotusta palvelusta laskutettua hintaa."

Asiaa T-142/99 koskeva riidanalainen päätös

71 Komissio peruutti 4.3.1999 tekemällään päätöksellä (jäljempänä asiaa T-142/99 koskeva riidanalainen päätös) asetuksen N:o 4253/88 24 artiklan 2 kohdan nojalla Sondalle myöntämänsä rahoitustuen ja vaati tätä palauttamaan 770 000 euroa.

72 Komissio toteaa tässä päätöksessään muun muassa seuraavaa:

"1. Tuen myöntämispäätöksen mukaan [Girasole-]hanketta varten hyväksyttyjen menojen se osuus, jota yhteisön rahoitustuki ei kattanut, eli 458 000 ecua, kuului tuensaajan rahoitettavaksi. [Vuoden 1997 marraskuussa] suoritetun

tarkastuskäynnin yhteydessä tehtyjen havaintojen perusteella — — on syntynyt aihetta epäillä [Girasole-]hankkeen yhteisrahoitusta.

2. Kyseistä hanketta sekä neljää muuta sellaista hanketta, joihin on myönnetty asetuksen N:o 4256/88 8 artiklan mukaista yhteisön tukea, koskevien kirjanpitoasiakirjojen samanaikainen tutkiminen on osoittanut, että näiden viiden hankkeen tuensaajayhtiöiden, niiden tiettyjen osakkaiden sekä joidenkin näihin osakkaisiin taloudellisessa etuyhteydessä olevien yritysten välillä on ollut sisäinen rahansiirtojärjestelmä. Kyseiset hankkeet (ja vastaavat tuensaajayhtiöt) ovat nyt kyseessä oleva hanke (tuensaaja: Sonda Srl), hanke nro 92.IT.06.001 (tuensaaja: Vela Srl), hanke nro 93.IT.06.058 (tuensaaja: Faretra Srl), hanke nro 93.ES.06.031 (tuensaaja: Tecnagrind SL), hanke nro 95.ES.06.005 (tuensaaja: Tecnagrind SL). Kyseiset osakkaat ovat Claudio Zarotti ja Marco Troglia. Tuensaajayhtiöiden osakkaisiin taloudellisessa etuyhteydessä olevia yrityksiä ovat AITEC Srl, Noesi Sas ja Azienda agricola Barrank. Yhtiöiden, osakkaiden ja näihin taloudellisessa etuyhteydessä olevien yritysten väliset varainsiirrot ovat olleen noin 10 miljardia Italian liiraa (ITL) eli 65 prosenttia komissiolle kaikkien viiden hankkeen osalta ilmoitetuista menoista (tai menoista, jotka oli ennakoitu loppuun saattamatta olevien hankkeiden osalta). Komission yksiköt ovat hahmottaneet kokonaiskuvan sisäisistä varainsiirroista ja saaneet näin selville, että niihin osallistuneet yhtiöt ovat pääosin tietyn rajatun luonnollisten henkilöiden ryhmän omistuksessa. Kyseisten viiden hankkeen osalta tukea saavien yhtiöiden ja näihin yhtiöihin taloudellisessa etuyhteydessä olevien yritysten järjestelmällisesti suorittama alihankintatoiminta on saanut aikaan tulonlähteen, jonka taloudellisia perusteita ei ole osoitettu ja joka on perusteettomasti muodostanut tuensaajan yhteisrahoitusosuuden.

3. Kahden yhtiön laskuttamat menot (Faretra Srl: noin 1 155 000 000 ITL ja Noesi Sas: noin 830 000 000 ITL) käsittävät 90 prosenttia kyseisen hankkeen ilmoitetuista kokonaismenoista (2 255 934 354 ITL) eikä niitä ole perusteltu.

Näiden kahden yhtiön osallistuminen oli tapahtunut sopimuksilla henkilökunnan, laitteiston ja erityispätevyyden käyttöön asettamisesta. Näiden yhtiöiden kirjanpitoasiakirjoihin ja inventaarioluetteloihin kohdistetuissa

tarkastuksessa on käynyt ilmi, ettei niillä ollut henkilökuntaa eikä erityislaitteistoa. Niiltä puuttui näin ollen erityispätevyys eikä millään seikalla ole perusteltu niiden osallistumista kyseisen hankkeen toteutukseen. Näille eri yrityksille ei myöskään ole aiheutunut kuluja, joilla laskutusta voitaisiin perustella."

Asiaa T-150/99 koskeva riidanalainen päätös

73 Komissio peruutti 4.3.1999 tekemällään päätöksellä (jäljempänä asiaa T-150/99 koskeva riidanalainen päätös) asetuksen N:o 4253/88 24 artiklan 2 kohdan nojalla Tecnagrindille myöntämänsä rahoitustuen ja vaati tätä palauttamaan 649 490 euroa.

74 Komissio toteaa päätöksessään muun muassa seuraavaa:

"1. Kyseistä hanketta sekä neljää muuta sellaista hanketta, joihin on myönnetty asetuksen N:o 4256/88 8 artiklan mukaista yhteisön tukea, koskevien kirjanpitoasiakirjojen tarkastelun perusteella voidaan todeta, että näiden viiden hankkeen tuensaajayhtiöiden, niiden tiettyjen osakkaiden sekä joidenkin näihin osakkaisiin taloudellisessa etuyhteydessä olevien yritysten välillä on ollut sisäinen rahansiirtojärjestelmä. Kyseiset hankkeet (ja vastaavat tuensaajayhtiöt) ovat nyt kyseessä oleva hanke (tuensaaja: Tecnagrind SL), hanke nro 92.IT.06.001 (tuensaaja: Vela Srl), hanke nro 93.IT.06.057 (tuensaaja: Sonda Srl), hanke nro 9[5].ES.06.005 (tuensaaja: Tecnagrind SL), hanke nro 93.IT.06.058 (tuensaaja: Faretra Srl). Kyseiset osakkaat ovat Claudio Zarotti ja Marco Troglia. Tuensaajayhtiöiden osakkaisiin taloudellisessa etuyhteydessä olevia yrityksiä ovat AITEC Srl, Noesi Sas ja Azienda agricola Barrank. Yhtiöiden, osakkaiden ja näihin taloudellisessa etuyhteydessä olevien yritysten väliset varainsiirrot ovat olleen noin 10 miljardia Italian liiraa (ITL) eli 65 prosenttia komissiolle kaikkien viiden hankkeen osalta ilmoite-

tuista menoista (tai menoista, jotka oli ennakoitu loppuun saattamatta olevien hankkeiden osalta). On käynyt ilmi, että näihin varainsiirtoihin osallistuneet yhtiöt ovat pääosin tietyn luonnollisten henkilöiden ryhmän omistuksessa. Kyseisten viiden hankkeen osalta tukea saavien yhtiöiden ja näihin yhtiöihin taloudellisessa etuyhteydessä olevien yritysten järjestelmällisesti suorittama alihankintatoiminta on saanut aikaan tulonlähteen, jonka taloudellisia perusteita ei ole osoitettu ja joka on perusteettomasti muodostanut tuensaajan yhteisrahoitusosuuden.

2. Tukihakemuksessa ilmoitetut tiedot eivät vastaa todellisuutta:

   a) Hakemuksessa todetaan, että [Tecnagrind] on aktiivinen maatalouspalvelujen tarjoamisen alalla. Yhtiö on kuitenkin perustettu 25.1.1993 ja tukihakemus on osoitettu komissiolle 15.9.1993. Yritys ei ole myöskään harjoittanut mitään toimintaa.

   b) Hakemuksessa mainitaan lisäksi, että alueella on suoritettu tutkimuksia ja kokeita yhdessä Murcian yliopiston maataloustieteen laitoksen sekä Murcian alueen maataloustutkimuslaitoksen La Albercan kanssa. Hankkeen johtaja ja vastuuhenkilö Troglia on väittänyt [vuoden 1997 heinäkuussa pidetyn] tarkastuskäynnin yhteydessä, että tutkimus- ja kokeilutoiminnan olivat toteuttaneet yksinomaan nämä laitokset ilman että tuensaaja olisi osallistunut toimintaan.

3. Tarkastuskäynnin yhteydessä [Tecnagrind] ei ole esittänyt yhtään asiakirjaa, jonka avulla olisi osoitettu hankkeen 25-prosenttinen yhteisrahoitus tuen myöntämispäätöksen liitteessä I olevassa 7 kohdassa edellytetyllä tavalla.

4. Loppuselvityksessä todetaan, että vetiverin tuotantoon ja sen juurien erottamiseen käytettävä viljelyala on 2 hehtaaria. Komissio on paikalla tehdyssä tarkastuksessa todennut, että viljelyyn oli käytetty vain puoli hehtaaria.

5. Omistajan tekemästä vuokramaata koskevasta laskusta käy ilmi, että pinta-ala on ollut 4 eikä 10 hehtaaria, kuten loppuselvityksessä väitetään. Lisäksi tarkastuksen yhteydessä esitettyjen eri laskujen mukaan vuokrauskustannukset ovat olleet 712 000 Espanjan pesetaa (ESP), vaikka näitä kustannuksia varten varatut menot olivat budjetissa 10 934 772 ESP. Erotus on käytetty muiden kustannusten kattamiseen ilman päätöksen liitteessä II olevassa 1 kohdassa edellytettyä komission ennakkolupaa.

6. Hankkeeseen kuuluviksi on myös 50 prosentin osalta osoitettu perustelematta kuluja, jotka ovat itse asiassa yhtiön yleisiä kustannuksia kuten Asedem-nimisen tilintarkastus- ja verokonsultointiyhtiön palkkioita ja puhelinlaskuja (Troglian italialainen matkapuhelinliittymä). Lisäksi niihin on sisällytetty laskuja, jotka koskevat hankkeen loppuvaiheen jälkeen suoritettuja toimenpiteitä ja joita ei näin ollen ole voitu ottaa huomioon yhteisrahoituksen yhteydessä."

Asiaa T-151/99 koskeva riidanalainen päätös

75 Komissio peruutti 4.3.1999 tekemällään päätöksellä (jäljempänä asiaa T-151/99 koskeva riidanalainen päätös) asetuksen N:o 4253/88 24 artiklan 2 kohdan nojalla Tecnagrindille Ricino-hanketta varten myöntämänsä rahoitustuen ja vaati tätä palauttamaan 378 802 euroa.

76 Komissio toteaa päätöksessään muun muassa seuraavaa:

"1. Kyseistä hanketta sekä neljää muuta sellaista hanketta, joihin on myönnetty asetuksen N:o 4256/88 8 artiklan mukaista yhteisön tukea, koskevien kirjanpitoasiakirjojen tarkastelun perusteella voidaan todeta, että näiden viiden hankkeen tuensaajayhtiöiden, niiden tiettyjen osakkaiden sekä joidenkin näihin osakkaisiin taloudellisessa etuyhteydessä olevien yritysten välillä on ollut sisäinen rahansiirtojärjestelmä. Kyseiset hankkeet (ja vastaavat tuensaajayhtiöt) ovat nyt kyseessä oleva hanke (tuensaaja: Tecnagrind SL), hanke nro 92.IT.06.001 (tuensaaja: Vela Srl), hanke nro 93.IT.06.057 (tuensaaja: Sonda Srl), hanke nro 9[3].ES.06.031 (tuensaaja: Tecnagrind SL), hanke nro 93.IT.06.058 (tuensaaja: Faretra Srl). Kyseiset osakkaat ovat Claudio Zarotti ja Marco Troglia. Tuensaajayhtiöiden osakkaisiin taloudellisessa etuyhteydessä olevia yhtiöitä ovat AITEC Srl, Noesi Sas ja Azienda agricola Barrank. Yhtiöiden, osakkaiden ja näihin taloudellisessa etuyhteydessä olevien yritysten väliset varainsiirrot ovat olleen noin 10 miljardia Italian liiraa (ITL) eli 65 prosenttia komissiolle kaikkien viiden hankkeen osalta ilmoitetuista menoista (tai menoista, jotka oli ennakoitu loppuun saattamatta olevien hankkeiden osalta). On käynyt ilmi, että näihin varainsiirtoihin osallistuneet yhtiöt ovat pääosin tietyn luonnollisten henkilöiden ryhmän omistuksessa. Kyseisten viiden hankkeen osalta tukea saavien yhtiöiden ja näihin yhtiöihin taloudellisessa etuyhteydessä olevien yritysten järjestelmällisesti suorittama alihankintatoiminta on saanut aikaan tulonlähteen, jonka taloudellisia perusteita ei ole osoitettu ja joka on perusteettomasti muodostanut tuensaajan yhteisrahoitusosuuden.

[Tecnagrindin] yhtiömies ja hankkeen vastuuhenkilö Troglia ilmoitti [vuoden 1997 heinäkuussa pidetyn] tarkastuskäynnin yhteydessä tarkastajille, että [Tecnagrindillä] ei ollut tarvittavaa käytännön tietoa vähäiseen maataloustuottajien tarpeisiin vastaavan vähäiseen jalostukseen tarkoitetun laitoksen luomiseen, minkä vuoksi se oli teetättänyt tämän ja yleisemmin hankkeen koko teollisen puolen Velalla alihankintana. Komission asetuksen N:o 4256/88 8 artiklan mukaista tukea saavan [Velan] toimipaikassa 10.—14.11.1997 suorittamassa tarkastuksessa kävi ilmi, että yhtiöllä ei ollut erityistä henkilökuntaa eikä erityistä laitteistoa. Sillä ei näin ollen voinut olla tarvittavaa käytännön tietämystä eikä [Velan] osallistumista hankkeeseen alihankkijana voida pitää perusteltuna.

2. De Bartolomeisin ja Cedarcliff-yhtiön välillä on tehty useita sopimuksia, joiden kokonaisarvo on 155 800 ecua eli enemmän kuin 12 prosenttia hankkeen kokonaiskustannuksista. Troglian mukaan Cedarcliffille alihankintoina teetetyt työt liittyivät hankkeen levittämistä koskevaan vaiheeseen. Laskuja ei ole voitu sisällyttää hankkeeseen kuuluviksi silloin kun hanke oli alkanut, koska hankkeen levittäminen oli tarkoitus toteuttaa hankkeen päätösvaiheessa.

3. Tarkastuskäynnin yhteydessä ei ole voitu esittää mitään asiakirjaa, jonka perusteella voitaisiin varmuudella katsoa, että tuensaajayhtiö oli kyennyt yhteisrahoittamaan 25 prosenttia hankkeesta tuen myöntämispäätöksen liitteessä I olevan 8.3. kohdan mukaisesti.

4. Hankkeeseen kuuluviksi on myös 50 prosentin osalta osoitettu perustelematta kuluja, jotka ovat itse asiassa yhtiön yleisiä kustannuksia kuten Asedem-nimisen kirjanpito- ja verotusasioiden konsulttiyhtiön palkkioita ja puhelinlaskuja (Troglian italialainen matkapuhelinliittymä)."

Menettely

77 Vela on nostanut kaksi kannetta, jotka ovat saapuneet yhteisöjen tuomioistuimen ensimmäiseen oikeusasteeseen 10.6.1999 ja joista ensimmäinen koskee asiaa T-141/99 koskevan riidanalaisen päätöksen ja toinen asiaa T-142/99 koskevan riidanalaisen päätöksen kumoamista.

78 Tecnagrind on nostanut kaksi kannetta, jotka ovat saapuneet yhteisöjen tuomioistuimen ensimmäiseen oikeusasteeseen 21.6.1999 ja joista ensimmäinen koskee asiaa T-150/99 koskevan riidanalaisen päätöksen ja toinen asiaa T-151/99 koskevan riidanalaisen päätöksen kumoamista.

79 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kolmannen jaoston puheenjohtaja on asianosaisten pyynnöstä lykännyt ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 77 artiklan c kohdan mukaisesti näiden neljän asian käsittelyä ensimmäisen kerran 12.11.1999 antamillaan määräyksillä 12.1.2000 saakka ja toisen kerran 10.1.2000 antamillaan määräyksillä 12.4.2000 saakka. Kirjallinen käsittely on saatu päätökseen 14.3.2001.

80 Kuultuaan asianosaisia tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kolmannen jaoston puheenjohtaja päätti, että asiat käsitellään yhdessä suullista käsittelyä ja lopullista tuomiota varten työjärjestyksen 50 artiklan mukaisesti.

81 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kolmas jaosto päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn. Se ryhtyi prosessinjohtotoimenpiteisiin pyytämällä asianosaisia esittämään tiettyjä asiakirjoja sekä vastaamaan tiettyihin kysymyksiin niille asetettujen määräaikojen kuluessa. Asianosaiset vastasivat pyyntöihin niille asetettujen määräaikojen kuluessa.

82 Alun perin 10.1.2002 pidettäväksi määrätty istunto siirrettiin pidettäväksi 20.2.2002 kantajien pyynnöstä, sillä nämä ilmoittivat, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamon ilmoitus, johon sisältyi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjalliset kysymykset ja viittaus istuntopäivämäärään, oli saapunut niille myöhässä.

83 Asianosaisten lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 20.2.2002 pidetyssä istunnossa.

Asianosaisten vaatimukset

84 Kussakin asiassa kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa riidanalaisen päätöksen ja toissijaisesti pienentää komissiolle palautettavaa tuen määrää määrittämällään tavalla

— hyväksyy kanteessa esitetyt asian selvittämistoimia koskevat pyynnöt

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

85 Kussakin asiassa komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteen

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Aineelliset kysymykset

86 Kantajat ovat vahvistaneet suullisessa käsittelyssä, että kuten niiden kirjelmistä käy ilmi, kanteiden kohteena on ainoastaan riidanalaisten päätösten kumoaminen. Ne jatkavat toteamalla, että summittaiset vahingonkorvauksia koskevat toteamukset ovat ainoastaan turvaavia toimenpiteitä eivätkä nyt tarkasteltavissa asioissa merkitse korvausvaatimusta, minkä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ottanut huomioon.

87 Kantajat, joita edustaa sama asianajaja, sekä vastaaja, jota myös edustaa kaikissa neljässä asiassa sama asianajaja, ovat suullista käsittelyä ja tuomion antamista koskevan asioiden yhdistämisen seurauksena voineet tutustua kaikkiin seikkoihin, jotka on esitetty näihin asioihin liittyvässä asiakirja-aineistossa, minkä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ottanut huomioon. Näin ollen näiden seikkojen on katsottava muodostavan yhden asiakirja-aineiston, joka koskee kaikkia neljää asiaa.

88 Kyseisissä neljässä asiassa kumoamiskanteet perustuvat neljään samanlaiseen kanneperusteeseen. Ensimmäinen kanneperuste koskee perustamissopimuksen ja johdetun oikeuden rikkomista ja virheellistä soveltamista sekä harkintavallan väärinkäyttöä. Toinen kanneperuste koskee perustelujen puutteellisuutta ja arviointivirheitä. Kolmas kanneperuste koskee oikeusvarmuuden ja luottamuksensuojan periaatteiden loukkaamista. Neljännen kanneperusteen mukaan suhteellisuusperiaatetta on loukattu.

I *Ensimmäinen kanneperuste, joka koskee perustamissopimuksen ja johdetun oikeuden rikkomista ja virheellistä soveltamista sekä harkintavallan väärinkäyttöä*

89 Kanneperuste jakautuu kaikissa neljässä asiassa kahteen osaan. Sen ensimmäisessä osassa kantajat väittävät, että komissio on virheellisesti perustanut vuoden

1997 heinä- ja marraskuussa tekemänsä tarkastukset asetuksen N:o 4253/88 23 artiklaan ja 2.4.1998 päivätyt kirjeensä sekä riidanalaiset päätöksensä saman asetuksen 24 artiklaan ja että se on syyllistynyt harkintavallan väärinkäyttöön. Kanneperusteen toisessa osassa, joka on esitetty toissijaisena, kantajat väittävät, ettei komissio ole soveltanut asianmukaisella tavalla asetuksen N:o 4253/88 edellä mainittuja artikloja.

Kanneperusteen ensimmäinen osa

90 Kantajat väittävät ensinnäkin, että komissio ei voi vedota asetuksen N:o 4253/88 23 ja 24 artiklaan vuoden 1997 heinä- ja marraskuussa tehtyjen tarkastusten ja riidanalaisten päätösten oikeudellisena perustana. Näitä yleisiä säännöksiä ei kantajien mukaan sovelleta tukien myöntämispäätösten liitteessä II olevien 5 ja 10 kohdan vuoksi. Vela huomauttaa lisäksi asian T-141/99 osalta, että kun otetaan huomioon vuoden 1993 heinäkuussa ja vuoden 1996 heinäkuussa ennen Luffa-hankkeeseen myönnetyn tuen toisen erän ja jäännöserän suorittamista tehdyt tarkastukset, komissio oli jo käyttänyt mahdollisuutensa Luffa- hanketta koskevan tuen myöntämispäätöksen liitteessä II olevan 5 kohdan mukaisiin tarkastuksiin.

91 Kantajat väittävät, että vuoden 1997 heinä- ja marraskuussa tehdyissä tarkastuksissa ei todellisuudessa pyritty varmistamaan, että hankkeet oli toteutettu asetuksen N:o 4256/88 8 artiklan mukaisesti. Kantajien mukaan tarkastukset olivat olleet osa yleistä petostutkimusta. Niiden tarkoituksena oli ollut tarkastella kyseisten yhtiöiden välisiä rahoitussuhteita eri hankkeisiin liittyen ja niissä oli keskitytty näiden hankkeiden hallinnollisiin ja kirjanpidollisiin erityispiirteisiin sekä erityisesti yhteisrahoitusta koskeviin yksityiskohtiin. Kantajien mukaan tarkastusten olisi näin ollen pitänyt perustua Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta 18 päivänä joulukuuta 1995 annettuun neuvoston asetukseen (EY, Euratom) N:o 2988/95 (EYVL L 312, s. 1) ja komission paikalla suorittamista tarkastuksista ja todentamisista Euroopan yhteisöjen taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten ja muiden väärinkäytösten estämiseksi 11 päivänä marraskuuta 1996 annettuun neuvoston asetukseen (Euratom, EY) N:o 2185/96 (EYVL L 292, s. 2).

92 Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että asianosaisten välillä on kiistatonta, että vuoden 1997 heinä- ja marraskuun tarkastukset ovat perustuneet asetuksen N:o 4253/88 23 artiklaan.

93 Edellä 60 ja 63 kohdassa tarkoitetuista 10.6. ja 23.9.1997 päivätyistä komission kirjeistä sekä komission asiakirja-aineistoon sisällyttämistä kertomuksista, joista toisen on laatinut 30.9.1997 UCLAF vuoden 1997 heinäkuussa pidetyn tarkastuksen perusteella (jäljempänä 30.9.1997 päivätty UCLAFin kertomus) ja toisen on laatinut varainhoidon valvonnan pääosasto 18.12.1997 vuoden 1997 marraskuussa tehdyn tarkastuksen jälkeen (jäljempänä 18.12.1997 päivätty varainhoidon valvonnan pääosaston kertomus), käy ilmi, että tarkastuksilla on pyritty selvittämään kyseisten hankkeiden käytännön toteutusta sekä näiden hankkeiden hallinnollista, rahoituksellista ja kirjanpidollista hallinnointia, erityisesti siltä osin kuin oli kyse ilmoitettujen menojen säännönmukaisuudesta sekä siitä, olivatko tuensaajayhtiöt noudattaneet rahoituspäätöksiin perustunutta yhteisrahoitusvelvollisuuttaan. Muun muassa 18.12.1997 päivätyssä varainhoidon valvonnan pääosaston kertomuksessa todetaan, että "koska aiemmin tiettyihin hankkeisiin erikseen kohdistettujen tarkastusten perusteella ei ole saatu sellaista näyttöä, jonka perusteella olisi voitu todeta väärinkäytöksiä tai petoksia, tarkastusryhmä on tämän tarkastuksen yhteydessä soveltanut yleistä lähestymistapaa ja siis antanut etusijan eri hankkeiden ja tuensaajien sekä muiden osallistujien välisille ristiintarkastuksille" (kertomuksen sivu 4).

94 Komissio ilmoitti edellä 65 kohdassa tarkoitetussa, 3.4.1998 päivätyssä kirjeessään Velalle, Sondalle ja Tecnagrindille tarkastavansa niille EMOTR:sta myönnetyn tuen asetuksen N:o 4253/88 24 artiklan nojalla. Se lisäsi, että tarkastuksessa oli tullut esiin seikkoja, jotka saattoivat merkitä väärinkäytöksiä, mistä syystä se oli päättänyt aloittaa edellä mainitun asetuksen 24 artiklan ja kunkin tuen myöntämispäätöksen liitteessä II olevan 10 kohdan mukaisen menettelyn.

95 Koska hankkeita koskevien asiakirjojen tarkastamisen yhteydessä oli varmistunut, että väärinkäytöksiä oli ollut, komissio teki asetuksen N:o 4253/88 24 artiklan 2 ja 3 kohdan nojalla riidanalaiset päätökset, jotka koskevat rahoi-

tuspäätöksissä tarkoitettujen tukien peruuttamista ja joissa edellytetään, että tuensaajayhtiöt palauttavat EMOTR:sta saamansa summat.

96 On aiheellista tarkastella, oliko komissiolla oikeus vedota asetuksen N:o 4253/88 23 ja 24 artiklaan tarkastustoimiensa ja asiassa tekemiensä päätösten tueksi.

97 Asetuksen N:o 4253/88, sellaisena kuin se on muutettuna, 23 artiklan 2 kohdan mukaan komission virkamiehet tai muut sen henkilökuntaan kuuluvat voivat valvoa paikalla, erityisesti pistokokein, rakennerahastojen rahoittamaa toimintaa.

98 Sanamuodon yleismuotoisuudesta voidaan päätellä, että asetuksen N:o 4253/88, sellaisena kuin se on muutettuna, 23 artiklan 2 kohdassa annetaan komission virkamiehille ja muille sen henkilökuntaan kuuluville oikeudellinen perusta tarkastaa hankkeita, joita varten maksetaan tai on maksettu tukea rakennerahastosta. Koska päinvastaista ilmaisua ei ole käytetty, on katsottava, että säännöksessä tarkoitetaan mistä tahansa rakennerahastosta, esimerkiksi EMOTR:n ohjausosastosta, rahoitettuja toimia. Minkään seikan perusteella ei voida väittää, kuten kantajat vaikuttavat tekevän kirjelmissään, että kyseistä säännöstä sovellettaisiin ainoastaan kulloinkin kyseessä olevan jäsenvaltion tai tämän nimeämien viranomaisten päätösten perusteella rahoitustuen kohteena oleviin toimiin, jotka kyseinen jäsenvaltio olisi alistanut komissiolle, eikä riidanalaisissa päätöksissä tarkasteltavan kaltaisiin hankkeisiin, joita varten maksetaan komission päätöksen perusteella rahoitustukea.

99 Koska toisin ei ole todettu, on lisäksi katsottava, että asetuksen N:o 4253/88 23 artiklan 2 kohdan mukaisen paikalla tehtävän tarkastuksen voi suorittaa kuka tahansa komission virkamies tai sen henkilökuntaan kuuluva, se voidaan suorittaa kyseisen hankkeen toteuttamisvaiheessa, esimerkiksi tukierän maksamista

koskevan pyynnön seurauksena, tai tällaisen vaiheen jälkeen ja siinä voidaan tutkia sekä sitä, onko hankkeen käytännön toteuttaminen yhdenmukainen yhteisön säännöstössä ja rahoituspäätöksessä asetettujen tavoitteiden kanssa, että sitä, ovatko hankkeen toteuttamisehdot sääntöjenmukaisia, etenkin hankkeen rahoituksellisen ja kirjanpidollisen hallinnoinnin kannalta.

100 Mistään asetuksen N:o 4253/88 23 artiklan 2 kohtaan sisältyvästä seikasta ei voida päätellä, että komissiolla ei olisi oikeutta tehdä paikalla tarkastusta kyseisen säännöksen perusteella hankkeen tosiasiallisen loppuun saattamisen jälkeen, kun hankkeeseen on jo aiemmin kohdistettu yksi tai useampi samantyyppinen tarkastus esimerkiksi tuen maksamista koskevien hakemusten yhteydessä. Mikään seikka ei myöskään oikeuta sulkemaan pois komission virkamiesten tai sen muuhun henkilökuntaan kuuluvien mahdollisuutta tehdä kyseisen säännöksen nojalla ristiintarkastuksia, jotka koskevat samanaikaisesti useita EMOTR:sta rahoitettuja hankkeita.

101 Jos asetuksen N:o 4253/88 23 artiklan 2 kohtaa tulkittaisiin muulla kuin kolmessa edellisessä kohdassa esitetyllä tavalla, komissiolle asetuksen N:o 2052/88 nojalla kuuluvalla velvollisuudella ei olisi enää tehokasta vaikutusta siltä osin kuin on kyse yhteisön toiminnan tehokkuuden edistämisestä rakennerahastojen avulla EY 158 artiklassa tarkoitetun taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tavoitteen saavuttamiseksi.

102 Näin ollen on aiheellista katsoa, että komissiolla oli nyt tarkasteltavassa asiassa oikeus vedota asetuksen N:o 4253/88 23 artiklaan suorittaakseen vuoden 1997 heinä- ja marraskuussa riidanalaisissa päätöksissä tarkoitettuihin hankkeisiin kohdistettuja tarkastuksia.

103 Asetuksen N:o 4253/88, sellaisena kuin se on muutettuna, 24 artiklan 1 kohdan mukaan jos toiminnan tai toimenpiteen toteuttaminen ei ilmeisesti oikeuta siihen myönnettyyn rahalliseen tukeen tai osaan siitä, komissiolla on oikeus tehdä tapauksesta aiheellinen tutkimus pyytäen erityisesti asianomaista jäsenvaltiota tai

muita tämän toiminnan täytäntöönpanoa varten nimeämiä viranomaisia esittämään havaintonsa määräajassa.

104 On näin ollen todettava, että komissiolla, joka nyt tarkasteltavassa asiassa epäili heinä- ja marraskuussa 1997 tehtyjen tarkastusten seurauksena väärinkäytöksiä tapahtuneen, oli oikeus vedota asetuksen N:o 4253/88 24 artiklan 1 kohtaan aloittaakseen Velalle, Sondalle ja Tecnagrindille 3.4.1998 osoitetuissa kirjeissä mainitsemansa tutkimuksen.

105 Asetuksen N:o 4253/88 24 artiklan 2 kohdan mukaan komissio voi saman artiklan 1 kohdassa tarkoitetun tutkimuksen perusteella vähentää asianomaiseen toimintaan tai toimenpiteeseen annettua tukea tai pidättää sen, jos tutkimus paljastaa epäsäännöllisyyksiä tai sellaisen huomattavan muutoksen, jolle ei ole pyydetty komission hyväksyntää ja joka vaikuttaa toiminnan tai toimenpiteen laatuun tai niihin olosuhteisiin, joissa ne pannaan täytäntöön. Kuten yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä on täsmennetty (asia C-500/99 P, Conserve Italia v. komissio, tuomio 24.1.2002, Kok. 2002, s. I-867, 85—91 kohta), tässä säännöksessä komissiolle annetaan myös oikeus poistaa tuki silloin kun asetuksen N:o 4253/88 24 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun tutkimuksen päättyessä on saatu varmuus sääntöjenvastaisuuden olemassaolosta.

106 Asetuksen N:o 2453/88 24 artiklan 3 kohdassa säädetään, että jokainen aiheettomasti vastaanotettu rahasumma on palautettava komissiolle mahdollisine viivästyskorkoineen.

107 Kaksi edellä esitettyä kohtaa huomioon ottaen on aiheellista päätellä, että kun komissio oli arvioinut, että vuoden 1997 heinä- ja marraskuun tarkastuksissa syntyneet epäilyt sääntöjenvastaisuuksista olivat varmistuneet tutkimuksissa, se saattoi nyt tarkasteltavassa asiassa perustellusti vedota asetuksen N:o 4253/88 24 artiklaan tehdäkseen tutkimuksen päätyttyä riidanalaiset päätökset.

108 Ei myöskään voida hyväksyä kantajien väitettä, jonka mukaan asetusta N:o 4253/88 ei sovellettaisi nyt tarkasteltavaan asiaan tukien myöntämispäätösten liitteessä II olevien 5 ja 10 kohdan vuoksi.

109 Tukien myöntämispäätösten liitteessä II olevassa 5 kohdassa määrätään seuraavaa: "Komissiolla on oikeus vaatia eri menoja koskevien rahoitustietojen tarkastamiseksi lupaa tarkastaa kaikki alkuperäiset tositteet tai niiden oikeaksi todistetut jäljennökset. Komissio voi suorittaa tämän tarkastuksen suoraan paikalla taikka pyytää kyseisten asiakirjojen lähettämistä — —." Tällaisessa määräyksessä ainoastaan selvitetään komissiolle asetuksen N:o 4253/88 23 artiklan 2 kohdan nojalla kuuluvaa oikeutta tehdä tarkastuksia paikalla siten, että se kykenee minä hetkenä tahansa varmistamaan kyseessä olevan hankkeen taloudellisen ja kirjanpidollisen hallinnoinnin sääntöjenmukaisuuden, myös sen jälkeen kun kyseinen hanke on käytännössä saatettu päätökseen ja vaikka hankkeeseen olisi jo aiemmin kohdistettu paikalla tarkastuksia.

110 Tukien myöntämispäätösten liitteessä II olevassa 10 kohdassa määrätään seuraavaa: "Jos jotakin edellä mainituista rahoitusehdoista rikotaan tai jos toteutetaan liitteen I ulkopuolisia toimia, komissio voi pidättää itsellään tai peruuttaa oman tukiosuutensa taikka vähentää sen määrää ja vaatia maksettujen määrien palauttamista. Jos tällainen palautus on tarpeen, komissio voi vaatia koron maksamista. Tällaisessa tilanteessa tuensaajalle annetaan tilaisuus esittää huomautuksensa komission asettaman määräajan kuluessa ennen kuin komissio pidättää itsellään tai peruuttaa tuen taikka vähentää sen määrää tai vaatii tuen palauttamista." Kuten kantajat itsekin toteavat kannekirjelmässään, tällainen määräys vastaa painoarvoltaan asetuksen N:o 4253/88 24 artiklan 2 ja 3 kohtaa.

111 Tukien myöntämispäätösten liitteessä II olevien 5 ja 10 kohdan ei näin ollen katsota luovan itsenäistä oikeudellista perustaa asetuksen N:o 4253/88 23 ja 24 artiklan yleisten säännösten soveltamatta jättämiselle vaan ne antavat komissiolle lisäoikeutuksen sellaisten toimenpiteiden toteuttamiselle ja päätösten tekemiselle, joista on kyse nyt tarkasteltavassa asiassa. Komissio on näin ollen

perustellusti vedonnut 3.4.1998 päivätyissä kirjeissään sekä asetuksen N:o 4253/88 24 artiklaan että tukien myöntämispäätösten liitteessä II olevaan 10 kohtaan perustellessaan päätöksiään aloittaa Luffa-, Girasole-, Vetiver- ja Ricino-hankkeita koskeva tutkimukset.

112 Ei voida myöskään hyväksyä kantajien väitettä, jonka mukaan vuoden 1997 heinä- ja marraskuussa tehtyjen tarkastusten olisi pitänyt perustua asetuksiin N:o 2988/95 ja N:o 2185/96.

113 Tällainen väite osoittaa kantajien perustelujen ristiriitaisuuden, sillä kantajat väittävät toisaalta, että komissio voi vedota ainoastaan tukien myöntämispäätösten liitteessä II oleviin 5 ja 10 kohtaan, ja toisaalta, että sen olisi pitänyt vedota edellisessä kohdassa mainittujen asetusten säännöksiin; tämän lisäksi on huomattava, että asetuksen N:o 2988/95 johdanto-osan 13. perustelukappaleen mukaan kyseisen asetuksen säännöksiä sovelletaan "voimassa olevien määräysten täydennyksenä". Saman asetuksen 9 artiklan 2 kohdan mukaan komissio "voi — — toteuttaa tarkastuksia ja todentamista paikalla alakohtaisissa säännöstöissä määrätyin ehdoin", ja asetuksen 10 artiklassa säädetään, että "paikalla tapahtuvia tarkastuksia ja todentamista koskevia yleisiä lisäsäännöksiä annetaan myöhemmin".

114 Nämä lisäsäännökset on annettu asetuksessa N:o 2185/96. Kyseisen asetuksen johdanto-osan kuudennesta perustelukappaleesta käy ilmi, että säännökset "eivät vaikuta asetuksen — — N:o 2988/95 9 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen yhteisön alakohtaisten sääntöjen soveltamiseen". Asetuksen 1 artiklassa säädetään, että "tässä asetuksessa annetaan asetuksen — — N:o 2988/95 10 artiklassa tarkoitetut yleiset lisäsäännökset", joita "sovelletaan kaikkiin yhteisön toimialoihin sanotun kuitenkaan rajoittamatta yhteisön alakohtaisten asetusten säännösten soveltamista".

115 Kahdessa edellisessä kohdassa esitetty osoittaa, että asetusten N:o 2988/95 ja N:o 2185/96 säännöksiä, jotka koskevat komissiolle kuuluvaa oikeutta valvoa ja tehdä tarkastuksia paikalla, sovelletaan täydentävästi, sanotun kuitenkaan rajoittamatta yhteisön alakohtaisten asetusten säännösten soveltamista. Ne eivät näin ollen poista sitä oikeudellista perustaa, jonka tällainen säännöstö tarjoaa komissiolle paikalla tehtävien sellaisten tarkastusten suorittamiseksi, joilla on tarkoitus taata yhteisön taloudellisten etujen suojaaminen.

116 Koska nyt tarkasteltavassa asiassa asetuksen N:o 4253/88 — eli asetuksen, jonka asemaa edellä mainituissa asetuksissa N:o 2988/95 ja N:o 1285/96 tarkoitettuna yhteisön alakohtaisena säännöstönä kantajat eivät ole kyseenalaistaneet — 23 artiklassa luodaan komissiolle asianmukainen oikeudellinen perusta suorittaa vuoden 1997 heinä- ja marraskuussa paikalla tarkastuksia, ei ole tarpeen, että komissio vetoaa näihin säännöksiin tätä tarkoitusta varten.

117 Edellä 92—116 kohdassa tehtyjen päätelmien perusteella on todettava, että asetuksen N:o 4253/88 23 ja 24 artiklassa on luotu asianmukainen ja riittävä oikeudellinen perusta komission riidanalaisissa päätöksissä tarkoitettuihin hankkeisiin paikalla kohdistamille tarkastustoimille vuoden 1997 heinä- ja marraskuussa, näitä eri hankkeita koskevan tutkimuksen aloittamiselle ja riidanalaisten päätösten tekemiselle. Edellä 90 ja 91 kohdassa esitetyt kantajien väitteet on näin ollen hylättävä.

118 Toiseksi kantajat toteavat, että komission olisi pitänyt ilmoittaa niille asianmukaisella tavalla vuoden 1997 heinä- ja marraskuussa tekemiensä tarkastusten oikeudellisesta perustasta, tavoitteesta ja taustasta, sekä siitä oikeudellisesta perustasta, johon vedoten se aikoi tehdä päätökset, jotta ne olisivat voineet valvoa komission toimenpiteiden laillisuutta ja puolustautua tehokkaasti. Ne väittävät, että koska ne eivät olleet tienneet, että tarkastukset koskisivat hankkeiden yhteisrahoitusta, ne eivät olleet kyenneet huolehtimaan siitä, että kirjanpitoon erikoistuneet sekä hallinnolliset ja oikeudelliset asiantuntijat olisivat auttaneet niitä vaadittujen selitysten toimittamisessa.

119 Siltä osin kuin on kyse vuoden 1997 heinä- ja marraskuussa tehtyjen tarkastusten oikeudellisen perustan, tavoitteen ja taustan selvittämisestä Velalle, Sondalle ja Tecnagrindille, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa asioiden T-141/99 ja T-142/99 osalta, että komissio oli 10.6.1997 Velalle ja Sondalle osoittamissaan kirjeissä, joissa se ilmoitti näille aikomuksestaan tarkastaa paikalla Luffa- ja Girasole-hankkeet (ks. edellä 60 kohta), ilmoittanut, että aiotun tarkastuksen perustana oli asetuksen N:o 4253/88 23 artikla. Se oli pyytänyt Velalta ja Sondalta, että sen virkamiehet voisivat tutustua kaikkiin asiakirjoihin, etenkin kirjanpitoasiakirjoihin, sekä niiden hanketta koskeviin tositteisiin, ja tavata henkilöitä, jotka todennäköisesti osaisivat antaa selvityksiä näistä asiakirjoista.

120 Komissio ilmoitti näille samoille yhtiöille 23.9.1997 osoittamissaan kirjeissä (ks. edellä 63 kohta), että se kohdistaisi Luffa- ja Girasole-hankkeisiin paikalla suoritettavan tarkastuksen 10.11.1997 alkaen asetuksen N:o 4253/88 23 artiklan mukaisesti. Se totesi, että komission virkamiehet toivoivat voivansa tarkastuksen yhteydessä keskustella yhtiöiden laillisten edustajien sekä hankkeiden teknisten ja hallinnollisten vastuuhenkilöiden kanssa. Komissio pyysi, että tarkastuksen yhteydessä komission virkamiesten käyttöön asetettaisiin hankkeesta vastaavaa yhtiötä ja hanketta koskevat, kirjeen liitteessä luetellut alkuperäiset asiakirjat sekä kaikki muut asiakirjat, jotka koskivat edellä tarkoitettuja asiakirjoja ja jotka olivat tarkastuksen kannalta tarpeen. Se ilmoitti lisäksi, että varainhoidon valvonnan pääosaston virkamiehet edustaisivat komissiota ja että UCLAFin virkamiehet ja Ragioneria Generale dello Staton edustajien oli myös tarkoitus osallistua tarkastukseen. Se pyysi niitä lopuksi toimittamaan viipymättä jäljennökset vuosien 1992—1996 taseista Velan osalta ja vuosien 1993—1996 taseista Sondan osalta, jäljennöksen yksityiskohtaisesta luettelosta rahoituspäätöksissä esitetyn rahoitussuunnitelman mukaisesti jaetuista menoista sekä Luffa- että Girasole hankkeen osalta sekä jäljennöksen kustannusluettelosta, joka koski Velan Tecnagrindin, Sondan ja Faretran kanssa tekemiä sopimuksia Luffa-hankkeen osalta ja Sondan Tecnagrindin, Velan ja Faretran kanssa tekemiä sopimuksia Girasole-hankkeen osalta.

121 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa asioiden T-150/99 ja T-151/99 osalta, että komissio on Tecnagrindille 10.6.1997 osoittamassaan kirjeessä, jossa

se ilmoitti aikomuksestaan suorittaa paikalla Vetiver- ja Ricino-hankkeisiin kohdistuvan tarkastuksen (ks. edellä 60 kohta), tiedottanut kyseiselle yhtiölle, että 22. ja 23.7.1997 pidettäväksi suunniteltu tarkastus tehtäisiin asetuksen N:o 4253/88 23 artiklan mukaisesti. Se ilmoitti haluavansa tarkastuksen yhteydessä keskustella yhtiön laillisten edustajien sekä hankkeiden teknisestä toteutuksesta, hallinnoinnista ja varainhoidosta vastaavien henkilöiden kanssa. Komissio pyysi, että tarkastuksen yhteydessä sen käyttöön asetettaisiin hankkeesta vastaavaa yhtiötä ja hanketta koskevat, kirjeen liitteessä luetellut alkuperäiset asiakirjat sekä kaikki muut asiakirjat, jotka koskivat edellä tarkoitettuja asiakirjoja ja jotka olivat tarkastuksen kannalta tarpeen. Se ilmoitti lisäksi, että sen edustajia tulisivat olemaan varainhoidon valvonnan pääosaston virkamiehet ja UCLAFin virkamiehet ja että Intervención General de la Administración de Estadon edustajien oli tarkoitus osallistua tarkastukseen.

122 On aiheellista todeta vielä asian T-150/99 osalta, että Tecnagrind on toimittanut asiakirja-aineistoon jäljennöksen komission sille osoittamasta, 12.6.1997 päivätystä kirjeestä, josta käy ilmi, että Tecnagrindin pyydettyä komissiolta Vetiver-hanketta koskevan EMOTR:n tuen jäännöserän maksamista komissio ilmoitti alkaneensa yleisesti tarkastaa kaikkia asetuksen N:o 4256/88 8 artiklan nojalla rahoittamiaan hankkeita niiden teknisen toteutuksen ja kirjanpidon kannalta ja perusteli näin päätöstään olla tuossa vaiheessa maksamatta kyseistä summaa (ks. edellä 47 kohta).

123 Neljästä viimeksi esitetystä kohdasta käy ilmi, että Velalle, Sondalle ja Tecnagrindille oli riittävällä tavalla ja täsmällisesti tiedotettu siitä seikasta, että tarkastukset, jotka komissio aikoi tehdä paikalla, perustuivat asetuksen N:o 4253/88 23 artiklaan ja että niiden avulla oli tarkoitus tutkia hankkeiden taloudellista ja kirjanpidollista hallinnointia kokonaisuudessaan, mukaan lukien tuen myöntämispäätöksiin kirjatun yhteisrahoitusvelvollisuuden noudattaminen. Yhtiöt saivat myös näiden tietojen perusteella selville, että komission oli tarkoitus kohdistaa niiden vetämiin eri hankkeisiin ristiintarkastuksia.

124 Se seikka, että komissio arvosteli vasta vuoden 1997 heinä- ja marraskuussa tekemiensä tarkastusten jälkeen 3.4.1998 päivätyissä kirjeissään tarkastuksissa

tehtyjen havaintojen perusteella tuensaajayritysten yhteisrahoitustapaa ja kehotti näitä yhtiöitä esittämään huomautuksensa asiasta, ei merkitse, että 10.6. ja 23.9.1997 päivätyt kirjeet olisivat olleet epäselviä sen suhteen, mikä olisi niissä tarkoitettujen tarkastusten tavoite.

125 Siltä osin kuin on kyse Velan, Sondan ja Tecnagrindin saamista tiedoista siitä, mihin oikeudelliseen perustaan vedoten komissio tekisi riidanalaiset päätökset, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomauttaa asioiden T-141/99 ja T-142/99 osalta, että komissio on Velalle ja Sondalle osoittamissaan, 10.6.1997 päivätyissä kirjeissään (ks. edellä 60 kohta) kiinnittänyt näiden huomion mahdollisesti asetuksen N:o 4253/88 24 artiklan nojalla toteutettaviksi tuleviin toimenpiteisiin tutkimuksen päättyessä.

126 Komission Velalle, Sondalle ja Tecnagrindille osoittamasta, 3.4.1998 päivätystä kirjeestä (ks. edellä 65 kohta) käy sitä paitsi ilmi, että komissio on ilmoittanut aloittavansa asetuksen N:o 2453/88 24 artiklan mukaisen tutkimuksen ja että se oli päättänyt sellaisten seikkojen vuoksi, jotka saattoivat olla sääntöjenvastaisuuksia, aloittaa kyseisessä säännöksessä sekä tuen myöntämispäätöksen liitteessä II olevassa 10 kohdassa tarkoitetun menettelyn. Väitteensä esitettyään komissio oli todennut, että kyse saattoi olla asetuksen N:o 4253/88 edellä mainitussa säännöksessä tarkoitetusta sääntöjenvastaisuudesta tai olennaisesta muutoksesta. Se kiinnitti myös tuensaajayritysten huomion toimenpiteisiin, joita se saattaisi toteuttaa säännöksen 2 ja 3 kohdan nojalla, jos tutkimuksen päätyttyä saataisiin varmuus siitä, että sääntöjenvastaisuuksia oli ollut.

127 Kahdessa edellä esitetyssä kohdassa esiin tuodut tiedot ovat olleet riittävän selkeitä ja näin antaneet Velalle, Sondalle ja Tecnagrindille mahdollisuuden saada selville komission aloittaman tutkimuksen sekä sen tällaisen tutkimuksen päättyessä mahdollisesti tekemien päätösten oikeudellisen perustan. On lisäksi huomattava, että kantajat väittävät jo 19.6.1998 päivätyssä kirjeessään, joka sisältää

huomautuksia 3.4.1998 päivätyssä komission kirjeessä esitetyistä väitteistä (ks. edellä 68 kohta), että komissiolla ei ollut oikeutta vedota asetuksen N:o 4253/88 23 ja 24 artiklaan, mikä osoittaa, että ne olivat selvästikin ymmärtäneet komission perustavan toimintansa näihin artikloihin.

128 Edellä 119—127 kohdassa esitetyn perusteella on todettava, että edellä 118 kohdassa esitetyt kantajien väitteet on hylättävä.

129 Kolmanneksi kantajat väittävät, että kyse on harkintavallan väärinkäytöstä, koska oikeudellinen perusta ja tavoite, jotka vuoden 1997 heinä- ja marraskuussa tehdyillä tarkastuksilla oli ilmoitettu olleen, olivat eronneet todellisesta perustasta ja tavoitteista, mistä syystä riidanalaiset päätökset olisi kumottava.

130 Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin palauttaa mieliin, että harkintavallan väärinkäytöllä on yhteisön oikeudessa täsmällinen määritelmänsä ja että sillä tarkoitetaan sitä tilannetta, jossa yhteisöjen toimielin tekee päätöksen yksinomaan tai ainakin olennaisilta osin muussa kuin esitetyssä tarkoituksessa tai välttääkseen perustamissopimuksessa nimenomaan määrättyä menettelyä selvittää kyseessä olevia tilanteita (ks. asia C-248/89, Cargill v. komissio, tuomio 20.6.1991, Kok. 1991, s. I-2987, 26 kohta; asia C-285/94, Italia v. komissio, tuomio 25.6.1997, Kok. 1997, s. I-3519, 52 kohta; asia T-143/89, Ferriere Nord v. komissio, tuomio 6.4.1995, Kok. 1995, s. II-917, 68 kohta ja yhdistetyt asiat T-551/93 ja T-231/94—T-234/94, Industrias Pesqueras Campos ym. v. komissio, tuomio 24.4.1996, Kok. 1996, s. II-247, 168 kohta).

131 Nyt tarkasteltavassa asiassa on selvää, että kuten komissio oli ilmoittanut Velalle, Sondalle ja Tecnagrindille kirjeissään tarkastusten aloittamisesta, komission vuoden 1997 heinä- ja marraskuussa paikalla suorittamat tarkastukset perustuivat asetuksen N:o 4253/88 23 artiklaan ja niiden tarkoitus oli tutkia kyseisten hankkeiden taloudellista ja kirjanpidollista hallinnointia kyseisen artiklan mukaisesti.

132 Harkintavallan väärinkäyttöä koskeva kantajien väite on näin ollen hylättävä.

133 Edellä esitetyn perusteella ensimmäisen kanneperusteen ensimmäinen osa on hylättävä.

Kanneperusteen toinen osa

134 Kantajat väittävät, että komissio ei ole soveltanut asianmukaisella tavalla asetuksen N:o 4253/88 23 ja 24 artiklaa nyt tarkasteltavassa asiassa.

135 Vela väittää asioiden T-141/99 ja T-142/99 osalta ensinnäkin, että päinvastoin kuin asetuksen N:o 4253/88 23 artiklassa edellytetään, komissio ei ole suorittanut pistokokeita vuoden 1997 marraskuun tarkastuksen yhteydessä. Lisäksi kyseiset tarkastukset olivat Velan mukaan vuoden 1993 heinäkuun ja vuoden 1996 heinäkuun tarkastusten toistoa.

136 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomauttaa ensinnäkin, että asetuksen N:o 4253/88 23 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan komission virkamiehet tai muut sen henkilökuntaan kuuluvat voivat valvoa paikalla, "erityisesti pistokokein", rakennerahastojen rahoittamaa toimintaa. Kyseisessä säännöksessä pistokokeisiin viitataan esimerkinomaisesti eikä siinä suljeta pois tilannetta, jossa komission virkamiehet tai muut sen henkilökuntaan kuuluvat suorittavat tietyissä olosuhteissa pistokokeita yksityiskohtaisempia tarkastuksia.

137 Toiseksi on korostettava, että asetuksen N:o 4253/88 23 artiklan 2 kohdan neljännen alakohdan mukaan komissio huolehtii suorittamiensa tarkastusten toteuttamisesta yhteensovitetusti siten, että "samaa tarkoitusta varten ja samana ajanjaksona" toistuvia tarkastuksia vältetään.

138 Ilman että on siis tarpeen pohtia, saattaako se seikka, että komissio on mahdollisesti suorittanut useita tarkastuksia samaa tarkoitusta varten ja samana ajanjaksona, sellaisenaan vaikuttaa tarkastusten ja niiden päätyttyä tehtyjen komission päätösten laillisuuteen, on todettava, että nyt tarkasteltavassa asiassa mistään asiakirja-aineistoon otetusta seikasta ei käy ilmi, että komissio olisi vuoden 1997 marraskuussa kohdistanut Luffa- ja Girasole-hankkeisiin muita tarkastuksia kuin komission maatalouden pääosaston, varainhoidon valvonnan pääosaston ja UCLAFin virkamiesten paikalla tekemän tarkastuksen.

139 Komission vuoden 1993 heinäkuussa ja vuoden 1996 heinäkuussa paikalla tekemien tarkastusten osalta on ensinnäkin todettava, että ne suoritettiin eri ajanjaksona kuin vuoden 1997 marraskuun tarkastus.

140 Lisäksi kuten Vela itse korostaa asiaa T-141/99 koskevassa kannekirjelmässään, tarkastuksissa pyrittiin varmistamaan Luffa-hankkeen tuen myöntämispäätöksen liitteessä II vahvistettujen ehtojen täyttyminen, mitä hanketta varten myönnetyn tuen suorittaminen edellytti; tämä tehtiin toisen erän osalta vuoden 1993 heinäkuun tarkastuksessa ja jäännöserän osalta vuoden 1996 heinäkuun tarkastuksessa. Sen sijaan vuoden 1997 marraskuun tarkastuksessa pyrittiin tutkimaan Luffa- ja Girasole-hankkeiden kirjanpidon ja varainhoidon sääntöjenmukaisuutta sellaisten uusien seikkojen valossa, jotka saattoivat olla merkki sääntöjenvastaisuuksista kyseisillä aloilla ja jotka olivat ilmenneet tilintarkastustuomioistuimen vuoden 1997 tammikuussa erääseen irlantilaiseen hankkeeseen kohdistamassa tarkastuksessa sekä komission Tecnagrindin tiloissa vuoden 1997 heinäkuussa Vetiver- ja Ricino-hankkeisiin kohdistamassa tarkastuksessa.

141 Vuoden 1993 heinäkuun ja vuoden 1996 heinäkuun tarkastukset koskivat yksinomaan Luffa-hanketta, joten Velan väite, jonka mukaan kyseessä olisi ollut vuoden 1997 marraskuussa tehdyn tarkastuksen toisto, ei perustu tosiseikkoihin siltä osin kuin on kyse asiasta T-142/99.

142 Edellä 135 kohdassa esitettyjä Velan väitteitä ei näin ollen voida hyväksyä.

143 Toiseksi kantajat väittävät, että komissio ei ole kyseisenä ajankohtana ilmoittanut niille, oliko sen niille 3.4.1998 lähettämien kirjeiden jäljennökset toimitettu asianomaisille kansallisille viranomaisille ja oliko näille viranomaisille asetettu määräaika kirjeessä esitettyjä väitteitä koskevien havaintojen esittämiseksi. Kantajat ilmoittavat saaneensa vasta riidanalaisten päätösten kautta tietää, että komissio oli kehottanut kansallisia viranomaisia esittämään tällaisia havaintoja.

144 Kantajat korostavat, että asetuksen N:o 4253/88 23 artiklan ja oikeuskäytännön perusteella on jäsenvaltioiden kuulemista hallinnollisen menettelyn yhteydessä pidettävä olennaisen tärkeänä, ja huomauttavat, että koska komissio oli vasta kehottamalla kansallisia viranomaisia esittämään havaintonsa väitetyistä sääntöjenvastaisuuksista ottanut ne mukaan menettelyyn ja koska se ei ollut ilmoittanut kantajille hallinnollisen menettelyn aikana siitä, että se oli kehottanut kyseisiä viranomaisia esittämään havaintonsa, komissio oli estänyt asianmukaisen kontradiktorisen keskustelun käymisen kantajien ja kyseisten viranomaisten välillä.

145 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomauttaa ensin, että komission 10.6.1997 Tecnagrindille (ks. edellä 60 kohta) sekä 23.9.1997 Velalle ja Sondalle (ks. edellä 63 kohta) osoittamista kirjeistä sekä 30.9.1997 päivätystä UCLAFin selvityksestä ja 18.12.1997 päivätystä varainhoidon valvonnan pääosaston selvityksestä käy johdonmukaisesti ilmi, että Espanjan viranomaisten edustajat eli

Intervención General de la Administración del Estadon virkamiehet ja Italian viranomaisten edustajat eli Ragioneria Generale dello Staton virkamiehet osallistuivat vastaavasti vuoden 1997 heinäkuun ja marraskuun tarkastuksiin.

146 Nämä seikat osoittavat, että komissio on asetuksen N:o 4253/88 23 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan mukaisesti ilmoittanut asianomaisille jäsenvaltioille tarkastuksista, ennen kuin se on suorittanut ne paikalla, ja asianomaiset jäsenvaltiot ovat voineet olla edustettuina näissä tarkastuksissa virkamiestensä kautta, mistä syystä on hylättävä kantajien väitteet, joiden mukaan kyseiset jäsenvaltiot on otettu mukaan riidanalaisten päätösten tekemistä edeltäneeseen menettelyyn vasta siinä vaiheessa, kun niiltä on pyydetty havaintojen esittämistä komission näiden tarkastusten perusteella toteamista mahdollisista sääntöjenvastaisuuksista.

147 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomauttaa lisäksi, että asetuksen N:o 4253/88 24 artiklan 1 kohdassa komissio velvoitetaan pyytämään asianomaista jäsenvaltiota esittämään havaintonsa määräajassa, jos toiminnan tai toimenpiteen toteuttaminen ei komission mukaan oikeuta siihen myönnettyyn tukeen. Edellä mainitun asetuksen 24 artiklassa ei sen sijaan edellytetä, että komissio ilmoittaa tuensaajalle tämän velvollisuutensa noudattamisesta. Kantajien väite, jonka mukaan asetuksen N:o 4253/88 24 artiklaa on rikottu, koska komissio ei ollut kantajille 3.4.1998 osoittamissaan kirjeissä ilmoittanut niille kehottaneensa kyseisiä kansallisia viranomaisia esittämään havaintonsa kyseisiin kirjeisiin sisältyvistä väitteistä määräajassa ei ole oikeudellisesti perusteltu ja se on näin ollen hylättävä.

148 Lisäksi on muistettava, että komissio oli ilmoittanut Velalle, Sondalle ja Tecnagrindille 3.4.1998 osoittamissaan kirjeissä aikovansa tutkia tuen asetuksen N:o 4253/88 24 artiklan mukaisesti (ks. edellä 65 kohta). Kantajat ovat 19.6.1998 päivätyissä kirjeissään (ks. edellä 68 kohta) toistaneet sana sanalta kyseisen asetuksen 24 artiklan 1 kohdan sisällön. Ne eivät näin ollen olleet tie-

tämättömiä komission velvollisuudesta kehottaa jäsenvaltioita esittämään havaintonsa määräajassa. Niiden olisi siis ollut hyödyllistä ottaa yhteys oman maansa toimivaltaisiin viranomaisiin varmistaakseen, että velvollisuutta oli noudatettu, ja aloittaa tarvittaessa kontradiktoriset keskustelut viranomaisten kanssa ennen komission asettaman määräajan päättymistä selvittääkseen omat havaintonsa 3.4.1998 päivätyissä komission kirjeissä esitetyistä väitteistä.

149 Kantajat ovat vastauskirjelmässään pitäneet täysin merkityksettöminä asiakirjoja, jotka komissio on esittänyt vastineensa liitteinä osoittaakseen, että asianomaisia kansallisia viranomaisia on 3.4.1998 kehotettu esittämään havaintonsa samana päivänä Velalle, Sondalle ja Tecnagrindille osoitettujen kirjeiden sisällöstä.

150 Vela huomauttaa ensinnäkin, ettei komission tätä varten asioissa T-141/99 ja T-142/99 vastineeseensa liittämää asiakirjaa ole päivätty eikä allekirjoitettu.

151 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomauttaa kuitenkin, että komissio on näissä kahdessa asiassa liittänyt vastauskirjelmiinsä jäljennöksen 3.4.1998 päivätystä kirjeestä, jonka on allekirjoittanut maatalouden pääosaston pääjohtaja G. Legras, joka on osoitettu Italian tasavallan pysyvälle edustustolle Euroopan unionissa ja jossa kyseistä edustustoa kehotetaan esittämään havaintonsa Luffa- ja Girasole-hankkeiden sääntöjenvastaisuuksia koskevista väitteistä. Velan esittämä väite on näin ollen hylättävä.

152 Kaikissa neljässä asiassa kantaja huomauttaa toiseksi, että komission kirjelmiin liitettyjen, sen 3.4.1998 Italian tasavallalle ja Espanjan kuningaskunnalle osoitettuja kirjeitä ei ole lähetetty saantitodistuksin, jonka avulla voitaisiin osoittaa kyseisten edustustojen käytännössä vastaanottaneen kirjeet. Kantajat väittävät,

että komissio ei ole näin ollen osoittanut noudattaneensa sille asetuksen N:o 4253/88 24 artiklan 1 kohdan mukaista velvollisuuttaan.

153 Komissio on prosessinjohtotoimien yhteydessä toimittanut asiakirja-aineistoon jäljennöksen faksista, jonka Italian tasavallan pysyvä edustusto oli lähettänyt sille 18.2.2002 ja jossa edustusto ilmoittaa, että 3.4.1998 päivätty komission kirje, jossa edustustoa oli kehotettu esittämään havaintonsa Luffa- ja Girasol-hankkeiden sääntöjenvastaisuuksia koskevista väitteistä, oli saapunut edustustoon 9.4.1998 ja kirjattu numerolla 1781. Komissio on myös toimittanut jäljennöksen sille osoitetusta, 12.2.2002 päivätystä Espanjan kuningaskunnan pysyvän edustuston kirjeestä, johon tämä on liittänyt todentavan asiakirjan ja jossa tämä ilmoittaa, että 3.4.1998 päivätty komission kirje, jossa edustustoa kehotetaan esittämään havaintonsa Vetiver- ja Ricino-hankkeiden sääntöjenvastaisuuksia koskevista väitteistä, oli saapunut edustustoon 7.4.1998 ja kirjattu numerolla A 14-13535.

154 Kantajien väitteet todisteiden puuttumisesta sen osoittamiseksi, että pysyvät edustustot ovat käytännössä vastaanottaneet 3.4.1998 päivätyt komission kirjeet, on näin ollen hylättävä.

155 Kolmanneksi kantajat väittävät, että riidanalaisissa päätöksissä ei täsmennetä, onko komissio, ja jos niin missä määrin, ottanut kansallisten viranomaisten havainnot huomioon.

156 Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomauttaa ensinnäkin, että asetuksen N:o 4253/88 24 artiklan 1 kohdassa edellytetään, että jos toiminnan tai toimenpiteen toteuttaminen ei ilmeisesti oikeuta myönnettyyn rahalliseen

tukeen tai osaan siitä ja johtaa aiheellisen tutkimuksen aloittamiseen, komissio pyytää asianomaista jäsenvaltiota esittämään havaintonsa määräajassa.

157 Tämän säännöksen on tulkittava sisältävän komission velvollisuuden antaa kyseiselle jäsenvaltiolle tilaisuus esittää havaintonsa määräajassa ja pidättäytyä asian ratkaisemisesta millään tavoin ennen tämän määräajan päättymistä sillä uhalla, että velvollisuus menettäisi muuten tehokkaan vaikutuksensa. Sen sijaan määräajan päätyttyä komissio voi perustellusti tilanteessa, jossa sen suorittamassa tutkimuksessa on vahvistunut, että sääntöjenvastaisuus on olemassa, toteuttaa jonkin saman asetuksen 24 artiklassa tarkoitetuista toimenpiteistä, vaikka jäsenvaltio ei olisi käyttänyt sille tarjottua mahdollisuutta esittää havaintonsa tietyn määräajan kuluessa. Muunlainen tulkinta merkitsisi sitä, että jäsenvaltiolla olisi mahdollisuus estää määräämättömäksi ajaksi komission päätöksenteko pidättäytymällä vastaamasta komission kirjeeseen, jossa kehotetaan havaintojen esittämiseen.

158 Vaikka komission onkin perusteluvelvollisuutensa vuoksi tarvittaessa vastattava tuen keskeyttämistä, vähentämistä tai peruuttamista koskevassa päätöksessään asianomaisen jäsenvaltion hallinnollisen menettelyn aikana mahdollisesti esittämiin havaintoihin, asetuksen N:o 4253/88 23 ja 24 artiklan säännökset, joita kantajat väittävät rikotun nyt tarkasteltavassa kanneperusteen osassa, taikka perusteluvelvollisuus eivät luo komissiolle velvoitetta täsmentää, etteivät asianomaiset kansalliset viranomaiset ole esittäneet havaintoja kyseisen menettelyn aikana.

159 Nyt tarkasteltavassa asiassa komissio on ilmoittanut vastineessaan, etteivät Italian eikä Espanjan viranomaiset ole esittäneet sille havaintoja sen jälkeen kun ne olivat saaneet 3.4.1998 päivätyt kirjeensä, mitä seikkaa kantajatkaan eivät ole kiistäneet. Tämä seikka selittää, miksei riidanalaisissa päätöksissä ole lainkaan viitattu asianomaisten kansallisten viranomaisten kantoihin.

160 Edellä esitetyn perusteella kanneperusteen toinen osa on hylättävä. Kyseinen kanneperuste on näin ollen hylättävä kokonaisuudessaan.

II *Toinen kanneperuste, joka koskee perustelujen puuttumista ja arviointivirheitä*

161 Toinen kanneperuste jakaantuu kaikissa neljässä asiassa kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa kantajat väittävät, että riidanalaiset päätökset on perusteltu puutteellisesti. Kanneperusteen toisessa osassa kiistetään komission päätöksissä todetut sääntöjenvastaisuudet.

Kanneperusteen ensimmäinen osa

162 Kantajat väittävät, että riidanalaiset päätökset perustuvat tosiasioiden sijasta pelkästään yhteisrahoitusvelvollisuutta koskeviin vakaviin epäilyksiin taikka sellaisiin seikkoihin, jotka saattavat muodostaa sääntöjenvastaisuuksia. Ne jatkavat toteamalla, että komissio ei täsmennä, miten se on todennut väittämiensä ristiinrahoitusten olemassaolon eikä sitä, minkä tähden se pitää tällaisia varainsiirtoja epäkohtina, eikä myöskään syy-yhteyttä kyseisten varainsiirtojen ja yhteisrahoituksen puutteen välillä. Riidanalaisia päätöksiä luettaessa on myös mahdotonta arvioida, mitä niissä käytetyllä ilmaisulla "ilman taloudellista perustaa oleva tulonlähde" tarkoitetaan. Vela arvostelee asioissa T-141/99 ja T-142/99 komissiota siitä, että tämä toteaa epäsuhteen kyseessä olleisiin hankkeisiin kuuluviksi ilmoitettujen menojen ja hankkeiden yhteydessä tarjottujen palvelujen välillä muttei yksilöi menoja, jotka vastaavat suorittamattomiksi väitettyjä palveluja.

163 Kantajat väittävät lisäksi, että riidanalaisten päätösten perustelut ovat keskenään ristiriitaisia siltä osin kuin yhdessä kohdassa viitataan erottelematta yhteyksiin kyseessä olevien hankkeiden tuensaajayhtiöiden välillä, tiettyjen näiden yhtiöiden osakkaiden välillä ja näiden jälkimmäisten ja niihin taloudellisessa etuyhteydessä olevien yhtiöiden välillä, kun taas toisessa kohdassa viitataan siihen seikkaan, että mukana olleet yhtiöt kuuluvat suurelta osin samalle rajatulle luonnollisten henkilöiden ryhmälle.

164 Tecnagrind jatkaa asian T-150/99 osalta, että komissio oli 3.4.19998 päivätyssä kirjeessään todennut ristiinrahoitusten arvon olleen 10 783 284 972 ITL eli 71 prosenttia kyseisten hankkeiden kokonaismenoista kun taas riidanalaisessa päätöksessään se mainitsee kyseisen asian osalta 10 miljardin ITL:n suuruisen summan, joka kattaa 65 prosenttia kyseisistä menoista. Tecnagrindin mukaan on tästä syystä mahdotonta selvittää, mitä laskutapaa komissio on käyttänyt arvioidessaan palautettavan tuen määrän, ja laskutoimituksen paikkansapitävyyttä on aiheellista epäillä.

165 Tecnagrind väittää lisäksi asiassa T-151/99, että komissio toimii ristiriitaisesti asiaa koskevassa riidanalaisessa päätöksessään, kun se toisaalta väittää, että järjestelmällinen alihankintatoiminta hankkeiden tuensaajayhtiöiden ja näihin taloudellisessa etuyhteydessä olevien yhtiöiden välillä on saanut aikaan tuloa, jonka taloudellisia perusteita ei ole osoitettu ja joka muodostaa perusteettomalla tavalla osan yhteisrahoituksesta, ja toisaalta toteaa, että Tecnagrind ei ole paikalla suoritetun tarkastuksen yhteydessä esittänyt minkäänlaista todentavaa asiakirjaa siitä, että se oli yhteisrahoittanut Ricino-hanketta 25 prosentin osuudella kyseistä hanketta koskevan tukipäätöksen mukaisesti.

166 Siltä osin kuin riidanalaisissa päätöksissä on kyse komission esille tuomista kutakin hanketta erikseen koskevista sääntöjenvastaisuuksista kantajat huomauttavat selvittäneensä 19.6.1998 päivätyssä kirjeessään komissiolle yksityiskohtaisesti, että komission kyseenalaistamat laskut koskivat kulloistenkin hankkeiden yhteydessä toteutettuja toimia. Riidanalaisissa päätöksissään komissio ei kuitenkaan ota kantaa näihin selvityksiin. Komissio tyytyy vain

toteamaan, etteivät tuensaajayritykset ole toimittaneet perusteita, joiden avulla voitaisiin kiistää 3.4.1998 päivätyissä komission kirjeissä esitetyt täsmälliset väitteet. Komissio on näin ollen laiminlyönyt perusteluvelvollisuutensa.

167 Tecnagrind huomauttaa lopuksi asiassa T-150/99, että sen 19.6.1998 päivätyssä kirjeessään esittämästä pyynnöstä huolimatta komissio ei kyseistä asiaa koskevassa riidanalaisessa päätöksessään esitä mitään tietoja, joiden avulla voitaisiin yksilöidä laskut, joihin komissio vetoaa väittäessään Vetiver-hankkeen budjettiin otetun laskuja, jotka koskevat hankkeen päättämisen jälkeen suoritettuja palveluja.

168 Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EY 253 artiklan mukainen perusteluvelvollisuus määräytyy kyseisen säädöksen, päätöksen tai muun toimenpiteen luonteen mukaan (yhdistetyt asiat 67/85, 68/85 ja 70/85, Van der Kooy ym. v. komissio, tuomio 2.2.1988, Kok. 1988, s. 219, Kok. Ep. IX, s. 307, 71 kohta). Riidanalaisten päätösten kaltaisista päätöksistä, joilla on vakavia vaikutuksia kantajille (ks. vastaavasti asia T-450/93, Lisrestal ym. v. komissio, tuomio 6.12.1994, Kok. 1994, s. II-1177, 52 kohta), on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmettävä toimenpiteen tehneen yhteisön toimielimen päättely siten, että niille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt, jotta he voivat puolustaa oikeuksiansa, ja että yhteisöjen tuomioistuimet voivat tutkia toimenpiteen laillisuuden (em. asia Van der Kooy ym. v. komissio, tuomion em. kohta, ja edellä 130 kohdassa mainittu tuomio asiassa Industrias Pesqueras Campos ym. v. komissio, 140 kohta).

169 Lisäksi perusteluvaatimusta on arvioitava asiaan liittyvien olosuhteiden, erityisesti kyseisen toimen sisällön ja esitettyjen perusteiden luonteen perusteella (yhdistetyt asiat 296/82 ja 318/82, Alankomaat ja Leeuwarder Papierwarenfabriek v. komissio, tuomio 13.3.1985, Kok. 1985, s. 809, Kok. Ep. VIII, s. 107, 19 kohta).

170 Perusteluissa ei tarvitse esittää kaikkia asiaan liittyviä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja siltä osin kuin sitä, ovatko toimenpiteen perustelut EY 253 artiklan

mukaisia, tutkitaan paitsi toimenpiteen sanamuodon myös asiayhteyden ja kaikkien asiaa koskevien oikeussääntöjen suhteen (asia C-367/95 P, komissio v. Sytravalet Brink's France, tuomio 2.4.1998, Kok. 1998, s. I-1719, 63 kohta).

171 Edellä esitetyn oikeuskäytännön valossa on aiheellista arvioida, onko komissio perustellut riidanalaiset päätökset asianmukaisella tavalla.

172 Tässä yhteydessä on todettava, että komissio viittaa kussakin riidanalaisessa päätöksessä ensinnäkin kyseessä olevaa hanketta koskevaan rahoituspäätökseen ja hallinnollisen menettelyn eri vaiheisiin, erityisesti siihen seikkaan, että komission yksiköiden paikalla suorittama tarkastus tapauksen mukaan joko heinä- tai marraskuussa 1997 oli tuonut esiin seikkoja, jotka saattoivat merkitä sääntöjenvastaisuuksia. Komissio muistuttaa rahoituspäätöksessä tuensaajayritykselle määrätystä yhteisrahoitusvelvollisuudesta sekä korostaa, että paikalla tehdyssä tarkastuksessa oli havaittu vakavaa aihetta epäillä, ettei kyseistä velvollisuutta ollut noudatettu. Se toteaa, että edellä mainittujen seikkojen sekä koko asiakirja-aineiston tutkiminen oli vahvistanut epäilykset asetuksen N:o 4253/88 24 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen sääntöjenvastaisuuksien olemassaolosta.

173 Tämän jälkeen komissio selvittää sääntöjenvastaisuudet yksityiskohtaisesti. Se ilmoittaa ensinnäkin yksittäisissä riidanalaisissa päätöksissä, että Luffa-, Girasole-, Pascolo Arboreo-, Vetiver- ja Ricino-hankkeiden tilien tutkiminen yhdessä oli paljastanut sisäisen varainsiirtojärjestelmän, joka oli käsittänyt noin 10 000 000 000 ITL ja johon oli kuulunut näiden eri hankkeiden tuensaajayhtiöt eli Vela, Sonda, Faretra ja Tecnagrind, tietyt näiden yhtiöiden osakkaat eli Zarotti ja Troglia ja jotkin näihin osakkaisiin taloudellisessa etuyhteydessä olevat yhtiöt eli AITEC Srl (jäljempänä AITEC), Noesi Sas (jäljempänä Nesi) ja Azienda agricola Barrank. Se toteaa, että sisäisen varainsiirtojärjestelmän hahmottamisen

jälkeen komission yksiköt olivat todenneet, että kyseiset yhtiöt kuuluivat suurelta osin samalle rajatulle luonnollisten henkilöiden ryhmälle. Se lisää, että tuensaajayhtiöiden ja niihin taloudellisessa etuyhteydessä olevien yhtiöiden välinen järjestelmällinen alihankintamenettely oli aiheuttanut tulonlähteen, jonka taloudellista perustetta ei ole osoitettu ja joka on perusteettomasti muodostanut hankkeen tuensaajan rahoitusosuuden.

174 Toisaalta komissio paljastaa kussakin riidanalaisessa päätöksessään kulloinkin kyseessä olevaa hanketta nimenomaisesti koskevien sääntöjenvastaisuuksien joukon. Asiaa T-141/99 koskevassa riidanalaisessa päätöksessä se viittaa Faretran, Sondan, AITECin, Azienda agricola Barrankin, Zarottin ja Baldassarren, yhtiön Magenta Finance (jäljempänä Magenta Finance), yhtiön Detentor (jäljempänä Detentor) ja yhtiön Cedarcliff (jäljempänä Cedarcliff) Velalle esittämiä laskuja, joita ei ole perusteltu lainkaan tai riittävästi tai joissa maksettu summa on ollut epäsuhteessa suoritettuun palveluun nähden. Asiaa T-142/99 koskevassa riidanalaisessa päätöksessä komissio vetoaa siihen, että Faretran ja Noesin Girasole-hankkeen yhteydessä esittämät laskut, jotka käsittivät 90 prosenttia kyseisen hankkeen kokonaismenoista, olivat perusteettomia. Asiaa T-150/99 koskevassa riidanalaisessa päätöksessä komissio tuo esiin sääntöjenvastaisuuksia, joita ovat Tecnagrindin tukihakemuksen yhteydessä esittämien tietojen paikkansapitämättömyys, kyseisen yhtiön kykenemättömyys osoittaa vuoden 1997 heinäkuun tarkastuksen yhteydessä noudattaneensa yhteisrahoitusvelvollisuutta, eroavaisuudet edellä mainitussa hakemuksessa ja/tai Vetiver-hankkeesta tehdyssä loppukertomuksessa esitettyjen tietojen sekä sellaisten havaintojen välillä, joita komission virkamiehet olivat tehneet paikalla suorittamansa tarkastuksen tai tiettyjen laskujen tutkimisen yhteydessä, se seikka, että hankkeen budjettiin oli otettu ilman komission ennakkolupaa menoja, joita ei ollut alun perin suunniteltu, sekä tiettyjen hankkeen budjettiin otettujen menojen tukikelvottomuus. Asiaa T-151/99 koskevassa riidanalaisessa päätöksessä komission esiin tuomat sääntöjenvastaisuudet koskevat Ricino-hankkeen yhteydessä ilmoitettuja perusteettomia menoja, jotka koskevat maataloustuottajien tarpeita vastaavan rajatun jalostuksen laitoksen perustamista, hankkeen alkuvaiheessa sellaisten laskujen esittäminen, jotka koskevat hankkeesta tiedottamisen vaihetta, Tecnagrindin kykenemättömyyttä osoittaa vuoden 1997 heinäkuun tarkastuksen yhteydessä yhteisrahoitusvelvollisuuden noudattamista ja tukikelvottomien menojen ottamista hankkeen budjettiin.

175 Komissio toteaa riidanalaisissa päätöksissään, että havaitut sääntöjenvastaisuudet oikeuttavat asetuksen N:o 4253/88 24 artiklan 2 ja 3 kohdan nojalla

vähentämään alun perin myönnetyn tuen määrää ja vaatimaan EMOTRista kyseisen tuen perusteella maksettujen summien palauttamista.

176 Edellä 172—175 kohdassa esitetyn perusteella voidaan todeta, että riidanalaisten päätösten perusteluista käy selvästi ja yksiselitteisesti ilmi seikat, jotka ovat saaneet komission tekemään kyseiset päätökset.

177 Kantajien kanneperusteissaan esittämät väitteet ja niiden perusteet osoittavat, että ne ovat ymmärtäneet, mihin seikkoihin komissio on perustanut ratkaisunsa. Ne ovat ymmärtäneet, että kun komissio on riidanalaisissa päätöksissään vedonnut tulonlähteisiin, joiden taloudellisia perusteita ei ole osoitettu, komissio viittaa tuloihin, joiden osalta ei ole osoitettu, että ne olisivat olleet korvausta tietyistä käytännössä suoritetuista palveluista. Kantajat toteavat kirjelmissään, että vaikka alihankintatoiminta koskisikin kahta toisiinsa taloudellisessa etuyhteydessä ollutta yhtiötä, jotka molemmat saisivat EMOTR:lta rahoitusta hankkeisiinsa, se synnyttää välttämättä alihankkijayhtiölle tuloja, jotka ovat taloudellisesti oikeutettuja ja jotka tämä yritys todennäköisesti käyttää yhteisrahoitusvelvollisuutensa noudattamiseen, siitä hetkestä lähtien kun nämä tulot ovat vastine kyseessä olevasta hankkeesta vastaavalle yhtiölle kohdistetuista käytännössä suoritetuista palveluista. Ne esittävät tässä yhteydessä perusteluja, joiden avulla on tarkoitus osoittaa, että nyt tarkasteltavassa tapauksessa komission havaitsemat ristiinrahoitukset Luffa-, Girasole-, Pascolo Arboreo-, Vetiver- ja Ricino-hankkeista vastaavien yhtiöiden välillä eivät olleet näennäisiä kirjanpitotoimia vaan koskivat käytännössä suoritettuja palveluja, jotka liittyivät eri hankkeiden toteuttamiseen.

178 On korostettava, että toisin kuin kantajat väittävät, riidanalaisten päätösten perusteluista käy selvästi ilmi, että vuoden 1997 heinä- ja marraskuun tarkastuksissa kyseisten hankkeiden hallinnoinnin sääntöjenmukaisuuteen kohdistetut epäilyt ovat komission asetuksen N:o 4253/88 24 artiklan 2 kohdan nojalla suorittaman tutkimuksen sekä erityisesti paikalla suoritetun, kyseisten hankkeiden kirjanpidon yhdessä tarkastelemisen jälkeen komission mukaan vahvistuneet

tosiseikoiksi siitä, että ristiinrahoitusjärjestelmän olemassaoloon liittyviä rahoitusta ja kirjanpitoa koskevia sääntöjenvastaisuuksia oli tapahtunut tuensaajayhtiöissä niille rahoituspäätöksissä asetetun yhteisrahoitusvelvollisuuden välttämiseksi.

179 Tältä osin se seikka, että komissio on riidanalaisissa päätöksissään maininnut ristiinrahoituksen suuruudesta yleisemmin kuin 3.4.1998 päivätyissä kirjeissään, jossa se on esittänyt täsmällisempiä tietoja summista, ei tarkoita, että perustelut olisivat olleet puutteellisia. Tällainen seikka ei nimittäin mitenkään estä kyseisiin päätöksiin sisältyvän ratkaisutoiminnan asianmukaista ymmärtämistä eikä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen harjoittamaa laillisuusvalvontaa. Päätöksistä käy myös yksiselitteisesti ilmi, että toisin kuin Tecnagrind väittää asiassa T-150/99, komission palautettavaksi määräämä summa vastaa Velan, Sondan ja Tecnagrindin EMOTR:sta saamia summia eikä ole mitenkään riippuvainen ilmi tulleiden varainsiirtojen suuruudesta.

180 Toisin kuin kantajat väittävät, se seikka, että komissio viittaa riidanalaisten päätöstensä eräässä kappaleessa hankkeiden tuensaajayhtiöiden, näiden yhtiöiden tiettyjen osakkaiden ja näihin yhtiöihin taloudellisessa etuyhteydessä olevien yhtiöiden välisiin yhteyksiin, ei ole ristiriidassa sen seikan kanssa, että eräässä toisessa päätösten kohdassa korostetaan komission paljastamiin sisäisiin varainsiirtoihin osallistuneiden yhtiöiden kuulumista tietylle samalle rajalliselle luonnollisten henkilöiden ryhmälle.

181 Siltä osin kuin on kyse asiasta T-151/99, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei myöskään näe ristiriitaa siinä seikassa, että komissio väittää toisaalta, että koska tuloja on saatu toiminnasta, jonka taloudellista perustaa ei ole osoitettu, ei voida katsoa, että Tecnagrind olisi noudattanut sääntöjenmukaisella tavalla velvollisuuttaan yhteisrahoittaa Ricino-hanketta, sekä huomauttaa toisaalta, että Tecnagrind ei ole vuoden 1997 heinäkuun tarkastuksessa esittänyt yhtään kyseisen velvollisuuden noudattamisen todentavaa asiakirjaa.

182 Siltä osin kuin on kyse Tecnagrindin väitteestä, jonka mukaan asiassa T-150/99 ei ole yksilöity laskuja, joihin komissio viittaa väittäessään, että Vetiver-hankkeen budjettiin on otettu laskuja, jotka koskevat hankkeen päättämisen jälkeen suoritettuja palveluja, on aiheellista täsmentää, että asianosaiset eivät kiistä sitä, että kyseinen väite perustuu muiden päätöksen väitteiden tavoin Tecnagrindin toimittamien kirjanpitoasiakirjojen tutkimiseen vuoden 1997 heinäkuun tarkastuksen yhteydessä, joten kun otetaan huomioon näissä asiakirjoissa olevat päivämäärät, Tecnagrind on väistämättä kyennyt tarkistamaan kyseisen väitteen paikkansapitävyyden.

183 On aiheellista jatkaa toteamalla, että laillisuusvalvontansa noudattamiseksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tehtävänä on, jos se katsoo sen tarpeelliseksi kantajan esittämän väitteen tutkimiseksi, työjärjestyksen 64 ja 65 artiklan mukaisesti pyytää komissiolta konkreettisia selvityksiä asiakirjoista, joihin jonkin asianosaisen kiistämä väite perustuu, ilman että tällä perusteella voitaisiin katsoa riidanalaisen päätöksen olevan puutteellisesti perusteltu (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat T-25/95, T-26/96, T-30/95—T-32/95, T-34/95—T-39/95, T-42/95—T-46/95, T-48/95, T-50/95—T-65/95, T-68/95—T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ja T-104/95, Cimenteries CBR ym. v. komissio, tuomio 15.3.2000, Kok. 2000, s. II-491, 4734—4737 kohta).

184 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on kyseisessä asiassa pyytänyt komissiolle 13.11.2001 esittämässään kirjallisessa kysymyksessä tätä täsmentämään ne kirjanpitoasiakirjat, joihin edellä 182 kohdassa mainitun väitteen yhteydessä vedotaan. Komissio on 4.12.2001 toimittanut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle tämän pyytämät täsmennykset, jotka liittyvät myöhemmin suoritettavaan tosiseikaston tarkasteluun (ks. jäljempänä 355—357 kohta).

185 Kantajat eivät myöskään voi arvostella komissiota siitä, ettei tämä ole ottanut riidanalaisissa päätöksissä kantaa sellaisiin eri seikkoihin, joita kantajat ovat esittäneet hallinnollisen menettelyn aikana vastatakseen komission väitteisiin

tiettyjen hankkeiden perusteella ilmoitettujen laskujen sääntöjenvastaisuudesta. Komissiolla ei nimittäin ole velvollisuutta vastata riidanalaisessa päätöksessä yksityiskohtaisesti kaikkiin asianosaisten kyseisen menettelyn aikana esittämiin väitteisiin (ks. edellä 183 kohdassa mainittu asia Cimenteries CBR ym. v. komissio, tuomion 846 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Koska päätöksen perusteluissa nyt tarkasteltavassa asiassa on esitetty tarvittavat tiedot, joiden perusteella kantajat ovat voineet arvioida, ovatko riidanalaiset päätökset olleet asianmukaisella tavalla perusteltuja vai eivät, ja yhteisöjen tuomioistuin on voinut harjoittaa sille kuuluvaa laillisuusvalvontaa, komissiolla on ollut oikeus kyseisissä päätöksissä pelkästään ilmoittaa, että tuensaajayhtiöt eivät 3.4.1998 päivätyissä komission kirjeen väitteitä koskevissa huomautuksissaan olleet esittäneet yhtään sellaista perustetta, jonka avulla olisi voitu kumota nämä väitteet.

186 Edellä esitetyn perusteella toisen kanneperusteen ensimmäinen osa on hylättävä.

Kanneperusteen toinen osa

187 Kantajat esittävät väitteitä ja perusteluja kiistääkseen komission esiin tuomioiden sääntöjenvastaisuuksien olemassaolon riidanalaisissa päätöksissä tarkoitettujen hankkeiden yhteisrahoituksen osalta. Kussakin neljässä asiassa esitetään lisäksi väitteitä, joiden avulla pyritään kiistämään erityisiä, komission kunkin yksittäisen hankkeen osalta väittämiä sääntöjenvastaisuuksia.

Kantajien väitteet ja niiden perusteet hankkeiden yhteisrahoitukseen liittyviä sääntöjenvastaisuuksia koskevien väitteiden kiistämiseksi

188 Kantajat esittävät lähinnä neljä väitettä perusteluineen komission hankkeiden yhteisrahoituksen yhteydessä havaitsemien sääntöjenvastaisuuksien kiistämiseksi.

189 Kantajat väittävät ensinnäkin, ettei missään säännöksessä tai määräyksessä kielletä hankkeista vastaavia yhtiöitä osoittamasta hankkeiden toteutusta kokonaisuudessaan tai osittain joillekin ulkopuolisille ja mahdollisesti näihin yhtiöihin taloudellisessa etuyhteydessä oleville toimijoille. Missään säännöksessä tai määräyksessä ei myöskään kielletä sitä, että kyseiset yhtiöt yhteisrahoittavat hankkeen, josta ne vastaavat, rahasummilla, jotka ne ovat saaneet vastineeksi niihin mahdollisesti taloudellisessa etuyhteydessä olevalle yhtiölle tarjoamastaan palvelusta ja jotka vastaavat tälle jälkimmäisen yhtiön käytettäväksi jonkin muun hankkeen yhteydessä asetettuja yhteisön varoja. Hankkeen toteuttamisen sääntöjenmukaisuuden arvioinnissa on tarpeen ja riittävää käyttää yhtä edellytystä eli rahoituspäätöksessä edellytettyjen toimien tosiasiallista toteuttamista päätöksessä yksilöidyn yhtiön alaisuudessa. Näin on kantajien mukaan tapahtunut nyt tarkasteltavien hankkeiden yhteydessä, ja hankkeet on toteutettu kaikkien taiteen sääntöjen mukaisesti sekä hyvällä ammattitaidolla. Alihankkijoille hankkeiden yhteydessä maksetut summat ovat kantajien mukaan olleet vastineet käytännössä suoritetuista palveluista.

190 Kantajat väittävät asioissa T-141/99, T-142/99 ja T-150/99 tiettyihin lukuihin tukeutuen, että Velalla, Sondalla ja Tecnagrindilla oli omia varoja, joiden avulla ne saattoivat suoriutua yhteisrahoitusvelvollisuudestaan. Tecnagrind jatkaa asian T-150/99 osalta, että vuoden 1997 heinäkuun tarkastuksen yhteydessä se oli esittänyt komission edustajille kirjanpitoasiakirjoja, jotka osoittavat, että kaikki Vetiver-hankkeen yhteydessä suoritetut maksut oli osoitettu kyseistä hanketta koskevassa rahoituspäätöksessä esitettyihin menoluokkiin ja että hanketta koskevat kokonaismenot olivat tosiasiallisesti olleet olemassa. Se jatkaa vastanneensa itse yksin yhteisrahoitusvelvollisuutensa perusteella menojen kokonaismäärän ja EMOTR:sta saadun tuen välisestä erotuksesta.

191 Kantajat väittävät vastauskirjelmissään, että komission väitteet hankkeiden yhteydessä ilmoitettujen menojen ja vastaanotettujen palvelujen välisestä epäsuhdasta ovat täysin perusteettomia, koska komissio ei ole esittänyt mitään

näyttöä tällaisesta epäsuhdasta. Ne korostavat Zarottin korkeaa koulutusta ja ammatillista pätevyyttä sekä toimittavat tuomioistuimeen hänen ansioluettelonsa ja useiden eri henkilöiden kirjallisia ilmoituksia omasta useita tunteja kestäneestä työskentelystään hankkeiden hyväksi.

192 Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korostaa, etteivät kantajat kiistä sitä, että kyseisiä hankkeita koskevien tukien myöntämispäätösten sekä erityisesti päätösten liitteessä I olevan rahoitussuunnitelman mukaan Vela, Sonda ja Tecnagrind olivat yhteisrahoitusvelvollisuuden sitomia kunkin sellaisen yhden tai useamman hankkeen osalta, josta kukin niistä vastasi.

193 Muutetun asetuksen N:o 4253/88 17 artiklasta käy ilmi, että yhteisön tukea saavan toimijan suorittaman toiminnan yhteisrahoitus on yksi yhteisön tuen myöntämisen olennaisista edellytyksistä. Velvollisuus noudattaa myöntämispäätöksestä ilmeneviä investoinnin taloudellisia edellytyksiä on, samalla lailla kuin velvollisuus todella toteuttaa hanke, tuensaajan keskeinen sitoumus ja siten yhteisön tuen myöntämisedellytys (edellä 130 kohdassa mainittu asia Industrias Pesqueras Campos ym. v. komissio, tuomion 160 kohta). Jos näin ollen komission väitteet, jotka koskevat riidanalaisissa päätöksissä tarkoitettujen hankkeiden yhteisrahoitusta, osoittautuvat perustelluiksi, on todettava, että kyse on asetuksen N:o 4253/88 24 artiklassa tarkoitetuista sääntöjenvastaisuuksista.

194 Riidanalaisissa päätöksissä olevista tiedoista käy ilmi, että komission esiin tuomat sääntöjenvastaisuudet kyseisissä päätöksissä tarkoitettujen hankkeiden yhteisrahoituksessa perustuvat siihen, että EMOTR:n tukea saavien yhtiöiden eli Velan, Sondan, Faretran ja Tecnagrindin sekä näiden yhtiöiden tiettyjen osakkaiden eli Zarottin ja Troglian ja lisäksi samalle luonnollisten henkilöiden ryhmälle kuuluvien taloudellisessa etuyhteydessä olevien yhtiöiden eli AITECin, Noesin ja Azienda agricola Barrankin väliseen järjestelmälliseen alihankintatoi-

mintaan perustuvan varojen ristiinsiirtojärjestelmän avulla edellä mainitut tuensaajayhtiöt ja erityisesti Vela, Sonda ja Tecnagrind eivät ole huolehtineet sääntöjenmukaisesti yhteisrahoitusvelvollisuutensa noudattamisesta. Riidanalaisten päätösten mukaan edellä mainittu järjestelmä on saanut aikaan taloudellisesti perusteettoman rahanlähteen, joka on perusteettomalla tavalla kattanut tuensaajalle kuuluneen kulloinkin kyseessä olevaa hanketta koskevan rahoitusosuuden.

195 Asianosaisten kirjallisen menettelyn aikana ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle toimittamia kirjelmiä tarkasteltaessa voidaan todeta asianosaisten olevan yhtä mieltä siitä, että komission väitteet merkitsevät kahta asiaa.

196 Komissio tuo ensinnäkin esiin, että edellä 194 kohdassa selvitetty järjestelmä on antanut hankkeiden toteuttamisesta vastaaville yhtiöille mahdollisuuden yhteisrahoittaa hankkeita sellaisten tulojen avulla, jotka on saatu muilta EMOTR:n tukea saavilta yhtiöiltä ja jotka eivät ole olleet taloudellisesti perusteltuja, koska niistä ei ole annettu vastineeksi mitään palveluja. Toiseksi komissio väittää, että kyseisen järjestelmän ansiosta Vela, Sonda ja Tecnagrind ovat voineet keinotekoisesti kasvattaa kulloinkin kyseessä olleen hankkeen osalta ilmoittamiaan menoja ja näin saada EMOTR:lta hankkeen tosiasiallisiin kustannuksiin nähden liian suurta tukea, minkä vuoksi ne ovat voineet tuella rahoittaa sellaisia menoja, jotka niiden olisi periaatteessa pitänyt kattaa omista varoistaan.

197 Kantajat, jotka asettautuvat vuoroin tarjouspyynnön esittäneen yhtiön ja vuoroin alihankinnan suorittaneen yhtiön asemaan, esittävät joukon väitteitä perusteluineen, joilla ne pyrkivät osoittamaan ensinnäkin, että toimet, joilla ne ovat osoittaneet niiden vastuulla oleviin hankkeisiin liittyvien töiden toteuttamisen ulkopuolisille toimijoille, ovat olleet sääntöjenmukaisia ja että yhteisön tukea saaneilta muilta yhtiöiltä saaduilla varoilla suoritettu yhteisrahoitus on ollut laillista, koska kyse on ollut vastineesta niille tarjotuista palveluista EMOTR:n tukemien hankkeiden yhteydessä.

198 Laillisuusvalvonnan harjoittamiseksi molemmat komission esiin tuomat seikat edellyttävät samanlaista tarkastelua. Molemmissa tapauksissa on arvioitava, komission sellaisen toteamuksen paikkansapitävyys, jonka tämä on tehnyt kyseessä olleiden hankkeiden kirjanpidon yhteistarkastuksen jälkeen ja jonka mukaan kyseisten hankkeiden toteuttamisen yhteydessä EMOTR:n tukea saavien yhtiöiden sekä näihin taloudellisessa etuyhteydessä olleiden, riidanalaisissa päätöksissä yksilöityjen luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden välillä käyttöönotetun alihankintajärjestelmän yhteydessä on laadittu laskuja, joilla ei ole näytetty olevan taloudellista arvoa omaavaa vastasuoristusta ja joiden ansiosta tuensaajayhtiöt ovat saaneet varoja, jotka ovat vastanneet määriltään yhteisön varoja ja joiden avulla ne ovat välttyneet yhteisrahoituksesta aiheutuvalta maksurasitteelta.

199 Tätä seikkaa on tarkasteltava kantajien esittämien väitteiden ja niiden perustelujen valossa.

200 On aiheellista ensinnäkin todeta, että kantajien vastauskirjelmissään esittämien sellaisten väitteiden perusteella, joissa korostetaan Velan, Sondan ja Tecnagrindin perustajan Zarottin huomattavaa ammatillista pätevyyttä, jota komissio ei itse asiassa kyseenalaista, ei voida kiistää komission hankkeiden yhteisrahoituksen osalta esiin tuomia sääntöjenvastaisuuksia.

201 Näin on myös niiden seikkojen osalta, jotka kantajat ovat tuoneet esiin osoittaakseen hankkeiden tosiasiallisen toteuttamisen olleen asianmukaista. Tämä seikka ei ensinnäkään ole ollut komission arvostelun kohteena, ja lisäksi on korostettava, että osa jonkin hankkeen yhteydessä ilmoitetuista menoista voi liittyä palveluihin, jotka ovat todellisia ja myös riittäviä sen päättelemiseksi, että kyseisen hankkeen tosiasiallinen toteuttaminen on ollut tuen myöntämispäätöksen määräysten mukaista, samalla kun toisesta osasta menoja ei ole mitään tosiasiallista suoritetta vastineena.

202 Nyt kun tämä asia on täsmennetty, on aiheellista tarkastella komission väitteiden paikkansapitävyyttä.

203 Asianosaiset eivät kiistä sitä, että alihankinnan käyttäminen ei ole sinänsä kiellettyä hankkeiden onnistuneen toteuttamisen aikaansaamiseksi.

204 Komissio kuitenkin väittää, että nyt tarkasteltavassa asiassa Velan, Sondan, Faretran, Tecnagrindin, AITECin, Noesin ja Azienda agricola Barrankin välinen alihankintajärjestelmä on antanut EMOTR:n tukea saaneille yhtiöille mahdollisuuden välttyä tuen myöntämispäätöksen nojalla niille syntyvältä maksurasitteelta. Komission väite perustuu lähinnä havaintoon, jonka mukaan edellä mainituilla eri yhtiöillä ei ollut ollut henkilöstövoimavaroja ja aineellisia voimavaroja suorittaa toimia, jotka niiden tehtäviksi oli annettu alihankintana ja jonka mukaan nämä yhtiöt eivät ole näyttäneet toteen, että niiden olisi pitänyt maksaa laskut, joita sellaiset ulkopuoliset henkilöt olivat niille osoittaneet, joihin ne taas olivat ottaneet yhteyttä sellaisten palvelujen suorittamiseksi, joihin ne olivat sitoutuneet kyseisen hankkeen yhteydessä. Tällainen järjestelmä aiheutti taloudellisesti tarkasteltuna perusteettomien laskujen laatimisen ja antoi EMOTR:n tukea saaville yhtiöille mahdollisuuden välttyä hankkeiden yhteisrahoituksesta aiheutuvilta maksurasitteilta.

205 Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa ensinnäkin, että Velan toimipaikassa Milanossa 10.—12.11.1997 tehtyyn tarkastukseen osallistuneiden Italian valtion virkamiesten pöytäkirjasta (jäljempänä vuoden 1997 marraskuun tarkastuspöytäkirja), jonka alareunassa on Velan ja Sondan ainoan yhtiömiehen sekä osakkaan ja Faretran ja Tecnagrindin osakkaan Zarottin ja Noesin yhtiömiehen ja Faretran osakkaan Baldassarren allekirjoitukset, käy ilmi, että Luffa-hankkeen toteuttamiseksi Vela otti yhteyttä Sondaan ja Faretraan, jotka ovat osoittaneet sille laskuja, joiden kokonaissummat olivat 395 659 500 ITL ja 623 431 050 ITL (pöytäkirjan sivut 4 ja 5). Saman pöytäkirjan sivulla 2 todetaan tarkastuksessa käyneen ilmi, että Sondalla ja Faretralla ei ollut omaa henkilökuntaa lainkaan.

206 Vuoden 1997 marraskuun tarkastuspöytäkirjassa todetaan lisäksi, että Vela oli ottanut Luffa-hankkeen osalta yhteyttä vuonna 1994 perustettuun ja vuonna 1996 hajonneeseen yhtiöön AITECiin, jonka osakkaat olivat Zarottin oman ilmoituksen mukaan hänen isänsä ja setänsä (pöytäkirjan sivu 5). AITEC osoitti Velalle laskuja, joiden kokonaissumma oli 1 188 197 920 ITL (ks. sama sivu). Vuoden 1997 marraskuun tarkastuspöytäkirjan samalla sivulla todetaan myös, että Zarottin tarkastuksen yhteydessä omasta aloitteestaan esittämistä asiakirjoista kävi ilmi, että kuten asiakirja-aineistoon otettua AITECin poistettavien esineiden luettelo osoittaa, AITECilla ei ollut toimintansa aikana mitään irtainta tai kiinteää omaisuutta yhtä puutarhatraktoria lukuun ottamatta.

207 Girasole-hankkeen osalta vuoden 1997 marraskuun tarkastuspöytäkirjan sivulla 6 todetaan, että Sonda antoi hankkeen toteuttamista koskevat toimet Faretran ja Noesin tehtäviksi ja että nämä olivat toimittaneet Sondalle laskuja, joiden kokonaissummat olivat 1 103 500 000 ITL ja 829 743 450 ITL. Kuten edellä 205 kohdassa on todettu, samasta pöytäkirjasta käy kuitenkin ilmi, ettei Faretralla ole lainkaan työntekijöitä. Saman pöytäkirjan sivulla 6 todetaan myös Noesin esittäneen Sondalle laskuja, joiden kokonaissumma oli 829 743 450 ITL ja jotka koskivat sellaisten esineiden käyttöön asettamista, joita ei ole kuitenkaan kirjattu kyseisen yrityksen poistettavien esineiden luetteloon, sillä siinä mainitaan ainostaan yksi tietokone ja muita toimistotarvikkeita. Vuoden 1997 marraskuun tarkastuspöytäkirjasta käy myös ilmi, että Noesilla ei ollut työntekijöitä (sivu 6). Samassa pöytäkirjassa mainitaan myös, että Noesin kirjanpidon tutkimisessa oli ilmennyt, että se oli vastaanottanut Velalta kaksi laskua palveluista, jotka se oli sitoutunut tarjoamaan Sondalle mutta joiden toteuttamisen se oli antanut Velan tehtäväksi. Pöytäkirjan sivulta 1 käy kuitenkin ilmi, ettei Velalla ollut omia voimavaroja tarjota tällaisia palveluja.

208 Vuoden 1997 marraskuun tarkastuspöytäkirjan sivulta 7 käy lisäksi ilmi, että Faretra on Pascolo Arboreo -hankkeen osalta ottanut yhteyttä muun muassa Tecnagrindiin, joka on osoittanut sille laskuja yhteensä 450 000 000 ITL:n arvosta. Zarottin tarkastuksen yhteydessä esittämien selvitysten mukaan Tecnagrindilla ei kuitenkaan ole omia työntekijöitä (ks. pöytäkirjan sama sivu).

209 Vetiver- ja Ricino-hankkeen osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että Tecnagrind ei kiistä 30.9.1997 päivätyn UCLAFin kertomuksen tietoja, joiden mukaan Tecnagrind oli kääntynyt Velan ja Sondan puoleen Vetiver-hankkeen yhteydessä ja Velan puoleen Ricino-hankkeen yhteydessä. Tecnagrind itse vahvistaa asiassa T-150/99 toimittamassaan vastauskirjelmässä, että se oli antanut osan Vetiver-hanketta koskevista töistä Velalle ja tämä puolestaan oli antanut ne edelleen jollekin toiselle toimijalle. Asiassa T-151/99 toimittamassaan vastauskirjelmässä se ilmoittaa antaneensa tietyt Vetiver-hankkeen toteuttamista koskevat työt alihankintana Velalle ja suorittaneensa Velalle tästä korvausta 151 000 ecua. Kuten edellä 205 ja 207 kohdassa on kuitenkin todettu, vuoden 1997 marraskuun tarkastuspöytäkirjasta käy ilmi, ettei Velalla eikä Sondalla ollut tarvittavia voimavaroja näiden palvelujen suorittamiseksi.

210 Edellä 68 kohdassa mainituista 19.6.1998 päivätyistä Tecnagrindin kirjeistä käy myös ilmi, että Tecnagrind oli käyttänyt Noesia Vetiver- ja Ricino-hankkeiden yhteydessä. Kuten edellä 207 kohdasta kuitenkin käy ilmi, Noesilla ei ollut lainkaan omia voimavaroja.

211 Kantajat ovat vastatakseen komission väitteisiin, jotka on esitetty sen 3.4.1998 päivätyissä kirjeissä ja joiden mukaan alihankintatoiminnan järjestelmällinen käyttäminen EMOTR:n tukea saavien yhtiöiden ja niihin taloudellisessa etuyhteydessä olleiden yhtiöiden välillä oli vuoden 1997 heinä- ja marraskuussa suoritettujen tarkastusten yhteydessä tehtyjen havaintojen mukaan saanut aikaan tulonlähteen ilman taloudellisia perusteita, korostaneet 19.6.1998 päivätyissä kirjeissään lähinnä sitä, että hankkeet oli käytännössä toteutettu asianmukaisella tavalla eikä alihankinnan käyttämistä hankkeiden toteuttamisen yhteydessä ollut kielletty, sekä sitä, että rahoituspäätöksissä ei edellytetty, että tuensaajayhtiöillä ja alihankkijoina toimivilla yhtiöillä olisi itsellään henkilöstövoimavaroja ja aineellisia voimavaroja, joita tarvitaan kyseisten toimien toteuttamiseen; ne eivät näin ollen kiistäneet sitä, että kyseiset yhtiöt ovat tätä varten kääntyneet ulkopuolisten toimijoiden puoleen. Ne ovat myös väittäneet, että komission virkamiehillä on vuoden 1997 heinä- ja marraskuun tarkastusten yhteydessä ollut tilaisuus tutustua kyseisten hankkeiden kirjanpitoon.

212 Vaikka kantajilla on kuitenkin ollut hankkeiden johtajina parhaat mahdollisuudet toimittaa komissiolle tämän pyytämiä täsmennyksiä ja todentavia asiakirjoja (ks. vastaavasti asia T-81/95, Interhotel v. komissio, tuomio 14.7.1997, Kok. 1997, s. II-1265, 47 kohta), ne eivät ole esittäneet mitään näyttöä siitä, että kantajiin taloudellisessa etuyhteydessä olleilla yrityksillä, joihin kantajat olivat ottaneet yhteyttä kyseisten hankkeiden toteuttamiseksi, olisi ollut tarvittavia henkilöstövoimavaroja tai aineellisia voimavaroja tai että näiden yhtiöiden vastattaviksi olisi tullut menoja, joiden avulla voitaisiin perustella laadittuja laskuja ja jotka vastaisivat töiden osoittamista ulkopuolisille henkilöille, joille ne vuorostaan olisivat antaneet tehtäväksi sovittujen palvelujen suorittamisen.

213 Kantajat ovat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käydyn kirjallisen menettelyn aikana toistaneet väitteet ja niiden perustelut, jotka ne ovat esittäneet hallinnollisen menettelyn aikana. Ne eivät ole esittäneet sellaisia seikkoja, joilla voitaisiin riitauttaa vuoden 1997 marraskuun pöytäkirjassa olevat komission väitteet, joiden mukaan kantajiin taloudellisessa etuyhteydessä olleilla yhtiöillä, joihin kantajat olivat vedonneet kyseisten hankkeiden yhteydessä, ei ollut omia aineellisia voimavaroja eikä henkilöstövoimavaroja. Ne eivät myöskään ole esittäneet yhtään sellaista seikkaa, joka osoittaisi, että kyseisille yhtiöille olisi aiheutunut menoja, jotka olisivat liittyneet siihen, että ne olisivat puolestaan käyttäneet alihankkijoita kustakin hankkeesta vastaavan yhtiön kanssa sovittujen palvelujen suorittamiseksi.

214 Siltä osin kuin on kyse kantajien vastauskirjelmiensä yhteydessä toimittamista asiakirjoista, jotka koskevat ansioluetteloa ja eri henkilöiden kirjallisia ilmoituksia omasta useita tunteja kestäneestä työskentelystä hankkeiden hyväksi, on todettava, että toimitetut asiakirjat osoittavat korkeintaan sen, että näiden ilmoitusten antajat ovat työskennelleet useita tunteja riidanalaisissa päätöksissä tarkoitettujen hankkeiden parissa. Asiakirjat eivät sen sijaan sisällä mitään tietoa ilmoitettujen palvelujen vastineena mahdollisesti esitettyjen laskujen summista tai kohdehenkilöistä. Niiden perusteella ei näin ollen voida todeta, että kyseiset palvelut olisivat vastanneet riidanalaisissa päätöksissä sääntöjenvastaisiksi todettuja palveluja, joista jokin sellainen taloudellisessa etuyhteysasemassa ollut

yhtiö olisi laskuttanut, jolle kyseisistä hankkeista vastaavat yhtiöt olisivat antaneet alihankintana tehtäväksi hankkeisiin liittyviä konkreettisia palveluja. Kyseiset asiakirjat eivät näin ollen poista sitä tosiasiaa, että taloudellisessa etuyhteysasemassa olleiden yhtiöiden, joihin EMOTR:n tukea saavat yhtiöt olivat ottaneet yhteyttä kyseisten hankkeiden yhteydessä, alihankkijoina laatimilla laskuilla ei ollut perusteita.

215 On lisäksi korostettava, että erääseen prosessinjohtotoimeen liittyen kantajat ovat ilmoittaneet, että Velalla, Sondalla ja Tecnagrindillä ei ollut hankkeiden toteuttamisajanjaksona omaa palkattua henkilökuntaa mutta että ne olivat tukeutuneet itsenäisten ammatinharjoittajien keskinäisiin järjestelyihin. Selvitystensä tueksi ne ovat toimittaneet kirjanpitoasiakirjoja tai asiakirjoja, jotka oli kyseisenä ajankohtana osoitettu kansallisille viranomaisille ja joissa todistetaan Velan, Sondan ja Tecnagrindin suorittaneen maksuja kolmansille.

216 Yhdessäkään näistä asiakirjoista ei kuitenkaan ole esitetty sellaista seikkaa, jonka perusteella voitaisiin osoittaa, että niissä tarkoitetut maksut olisi osoitettu kolmansille osapuolille vastineeksi sellaisten palvelujen tarjoamisesta, joita Velan, Sondan tai Tecnagrindin olisi tapauksen mukaan pitänyt suorittaa alihankintana jonkin riidanalaisissa päätöksissä tarkoitetun hankkeen toteuttamiseksi. Edellä tarkoitettujen asiakirjojen perusteella ei näin ollen voida näyttää toteen, että Velalle, Sondalle ja Tecnagrindille, joilla ei ollut lainkaan omia voimavaroja, olisi aiheutunut sellaisia kolmansille osapuolille annettuihin alihankintoihin liittyviä menoja, joilla voitaisiin perustella niiden sellaisesta hankkeesta vastaavalle yhtiölle osoittamia laskuja, jonka toteuttaminen oli annettu osittain niiden tehtäväksi alihankintana.

217 Kantajat ovat suullisessa käsittelyssä tuoneet esiin kaksi Commissione tributaria provinciale di Milanon päätöstä, jotka on tehty 17.5. ja 21.6.2001 ja joissa on hyväksytty Velan vaatimukset hylätä Italian viranomaisten väitteet siitä, että Luffa-hankkeen yhteydessä olisi ilmennyt paikkansapitämätöntä laskutusta.

218 Näiden asiakirjojen toimittaminen ei kuitenkaan vaikuta edellä 205—216 kohdassa esitetyn perustella tehtyyn päätelmään, joka koskee komission toteamusten paikkansapitävyyttä siltä osin kuin on kyse siitä, että EMOTR:n tukea saaneisiin yhtiöihin taloudellisessa etuyhteydessä olleet yhtiöt olivat laatineet taloudellisesti tarkasteltuna perusteettomia laskuja.

219 Toiseksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että vuoden 1997 marraskuun tarkastuspöytäkirjan mukaan kyseisessä tarkastuksessa ei ollut voitu määrittää, minkälaisia varoja käyttäen Vela ja Sonda olivat suoriutuneet yhteisrahoitusvelvollisuudestaan (sivut 6 ja 7).

220 Varainhoidon valvonnan pääosaston 18.12.1997 päivätystä selvityksestä käy myös ilmi, että "yksityisen yhteisrahoituksen osalta Zarotti on ilmoittanut, ettei hänellä ollut eri hankkeiden esittelemisen ajankohtana eikä niitä toteutettaessa sellaisia varoja, joilla hän olisi voinut suoriutua tästä säännösten mukaisesta velvollisuudestaan" (sivu 5).

221 Asiassa T-150/99 toimitetussa vastauskirjelmässä Tecnagrind kiistää edellisessä kohdassa esitetyt tiedot ja vaatii komissiota toimittamaan asiakirjan, jonka Zarotti on allekirjoittanut ja joka sisältää kyseisessä selvityksessä Zarottin lausumaksi väitetyn ilmoituksen.

222 On kuitenkin todettava, että edellä 220 kohdassa mainitut tiedot varmistuvat Velan ja Sondan osalta sellaisten tietojen avulla, jotka on otettu Zarottin allekirjoittamaan vuoden 1997 marraskuun tarkastuspöytäkirjaan ja joiden mukaan tarkastuksessa ei ollut mahdollista määrittää, minkälaisia varoja käyttäen nämä kaksi yhtiötä olivat suoriutuneet yhteisrahoitusvelvollisuudestaan Luffa- ja Girasole-hankkeiden osalta.

223 Lisäksi on muistettava, että asiakirjan todistusarvoa arvioitaessa on tarkistettava, että siihen sisältyvät tiedot pitävät todennäköisesti paikkansa sekä otettava huomioon asiakirjan alkuperä ja laatimisolosuhteet ja pohdittava, vaikuttaako se sisällöltään järkevältä ja luotettavalta (ks. edellä 183 kohdassa mainittu asia Cimenteries CBR ym. v. komissio, tuomion 1838 kohta). Nyt tarkasteltavassa asiassa varainhoidon valvonnan pääosaston 18.12.1997 päiväämä kertomus laadittiin viipymättä sen tarkastuksen jälkeen, johon Zarottin ilmoituskin liittyy. Näin ollen ja ottaen huomioon vuoden 1997 marraskuun tarkastuspöytäkirjan tiedot, joiden mukaan kyseisessä tarkastuksessa ei ollut mahdollista määrittää, mitä varoja käyttäen Vela ja Sonda eli kaksi muuta Zarottin perustamaa yhtiötä olivat suoriutuneet yhteisrahoitusvelvollisuudestaan, kyseisen kertomuksen todistusarvoa ja sitä, pitävätkö siihen sisältyvät tiedot todennäköisesti paikkansa, ei ole järkevää syytä epäillä.

224 Lopuksi on vielä korostettava, että komissio on Velalle, Sondalle ja Tecnagrindille 3.4.1998 osoittamissaan kirjeissä esittänyt vuoden 1997 heinä- ja marraskuun tarkastuksissa tehtyjen havaintojen perusteella vakavia epäilyksiä Luffa- ja Girasole-hankkeiden yhteisrahoituksen sääntöjenmukaisuudesta, korostanut sellaisten seikkojen puuttumista, joilla voitaisiin osoittaa Tecnagrindin mahdollisuudet yhteisrahoittaa Vetiver- ja Ricino-hankkeita, ja kehottanut kyseisiä yhtiöitä toimittamaan komissiolle asiakirjoja, joiden avulla voitaisiin näyttää toteen, että nämä olivat noudattaneet rahoituspäätökseen kirjattuja velvollisuuksiaan ja etenkin rahoitukseen liittyviä velvollisuuksiaan asianmukaisella tavalla; kantajat, joilla on kuitenkin ollut parhaat mahdollisuudet toimittaa komissiolle tämän pyytämiä asiakirjoja ja joille on kuulunut todistustaakka siitä, että tuen myöntämisen taloudellisia ehtoja on noudatettu (ks. vastaavasti edellä 212 kohdassa mainittu asia Interhotel v. komissio, tuomion 47 kohta), ovat 19.6.1998 päivätyssä kirjeessään väittäneet Luffa-, Girasole- ja Vetiver-hankkeiden osalta, että edellä mainittujen tarkastusten yhteydessä komission virkamiehillä oli ollut mahdollisuus tutustua Velan, Sondan ja Tecnagrindin eri hankkeiden yhteydessä suorittamia maksuja koskeviin tositteisiin ja että hankkeen ilmoitettujen kokonaiskustannusten ja EMOTR:n tuen välisestä erotuksesta on voinut vastata ainoastaan kyseistä tukea saanut yhtiö yhteisrahoitusvelvollisuutensa mukaisesti. Siltä osin kuin on kyse Ricino-hankkeesta, Tecnagrind on väittänyt, että hanketta koskevassa rahoituspäätöksessä edellytetään ainoastaan, että Tecnagrind noudattaisi yhteisrahoitusvelvollisuuttaan ennen hankkeen loppuun saattamista, mistä syystä ei ollut mitään syytä epäillä Tecnagrindin mahdollisuuksia noudattaa tätä velvollisuutta.

225 Kantajat eivät sen sijaan ole mitenkään näyttäneet toteen hallinnollisen menettelyn aikana, että hankkeiden toteuttamisen yhteydessä Velalla, Sondalla ja Tecnagrindilla olisi ollut halua ja kykyä osoittaa yhteisrahoitukseen muita varoja kuin alihankinnasta saatuja tuloja, joita komissio taas ei perustellusta syystä hyväksynyt, koska niillä ei ollut taloudellisesti tarkasteltuna mitään perustaa eikä niillä tästä syystä myöskään voinut perustella yhteisrahoitusvelvollisuuden noudattamista.

226 Tecnagrind ei ole ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa asian T-151/99 yhteydessä esittänyt sellaisia seikkoja, joilla voitaisiin näyttää toteen, että sillä olisi tarkasteluajankohtana ollut muita kuin edellä mainittuja varoja, joilla se olisi kyennyt rahoittamaan Ricino-hanketta.

227 Luffa- ja Girasole-hankkeiden osalta Vela on asioissa T-141/99 ja T-142/99 toimittanut tietoja Sondan omista varoista tarkasteluajanjaksona. Vetiver-hankkeen osalta Tecnagrind tuo asiassa T-150/99 esiin sellaisten varojen olemassaolon, jotka oli saatu Vetiveriä koskevan teknologian ja viljelyn myynnistä Faretralle ja jonka arvo on 700 000 ecua.

228 Vaikka nämä tiedot pitäisivätkin paikkansa, niiden avulla pystytään vain osoittamaan, että Velalla, Sondalla ja Tecnagrindillä oli ollut omia varoja kyseisenä ajankohtana. Niillä ei kuitenkaan näytetä toteen, että kyseiset varat olisi käytetty kyseessä olevien hankkeiden yhteisrahoitukseen. Vaikka näin olisikin, tämän seikan avulla ei voida kyseenalaistaa päätelmiä, joita voidaan tehdä edellä 205—216 kohdassa esitetyn tarkastelun perustella ja joiden mukaan Vela, Sonda ja Tecnagrind ovat toisaalta saaneet muilta EMOTR:n tukea saavilta yhtiöiltä tuloa, jonka taloudellista perustaa ei ole osoitettu, ja toisaalta ottaneet hankkeidensa budjettiin ilman taloudellista perustetta olevia laskuja toisilta niihin taloudellisessa etuyhteydessä olevilta yhtiöiltä sekä näin kasvattaneet keinotekoisesti hankkeiden kustannuksia siten, että ne ovat voineet jättää noudattamatta velvollisuuttaan yhteisrahoittaa kyseisiä hankkeita.

229 Edellä 192—228 kohdassa esitetyn perusteella voidaan todeta, että komission riidanalaisissa päätöksissään esiin tuomat, näissä päätöksissä tarkoitettujen hankkeiden yhteisrahoitusta koskevat sääntöjenvastaisuudet on näytetty asianmukaisella tavalla toteen.

230 Toiseksi kantajat väittävät, että hankkeiden yhteisrahoitusta koskevat menettelyt olivat olleet komission tiedossa jo hankkeiden esittelemisestä alkaen ja että tämä oli implisiittisesti hyväksynyt menettelyt tarkastuksissa, jotka oli tehty ennen kuin tuen eri erät oli maksettu. Ne jatkavat, että Velan, Sondan ja Tecnagrindin väliset taloudelliset siteet olivat myös olleet komission tiedossa. Kantajat vetoavat tältä osin 24.5.1995 päivättyyn kirjeeseen, jossa Vela on ilmoittanut komissiolle eri hankkeiden tulevasta loppuun saattamisesta. Tecnagrind korostaa asiassa T-150/99, että se oli Vetiver-hankkeen etenemisestä joulukuussa 1994 laatimassaan selvityksessä nimenomaisesti ilmoittanut komissiolle, että se aikoi käyttää Velan palveluja.

231 Vela toteaa asiassa T-141/99 jättämässään vastauskirjelmässä, ettei se ymmärrä, miten komission yksiköt, jotka vuoden 1993 heinäkuun ja vuoden 1996 heinäkuun tarkastuksissaan olivat katsoneet Luffa-hankkeen toteuttamisen tapahtuneen kaikin puolin asianmukaisella tavalla ja määränneet tuen seuraavat erät maksettaviksi, ovat voineet vuoden 1997 marraskuun tarkastuksessa todeta, että hankkeen kustannuksia oli kasvatettu keinotekoisesti, kokeilutoiminta oli ollut riittämätöntä ja että maataloustuottajat eivät olleet innostuneet asiasta.

232 Vela huomauttaa asiassa T-142/99, että komissio on hyväksynyt Sondan esittämät pyynnöt tuen eri erien maksamisesta, mikä osoittaa, että se oli ollut vakuuttunut yhteisön varojen osoittamisen ja Girasole-hankkeen toteuttamisen sääntöjenmukaisuudesta. Tilintarkastustuomioistuimen vuoden 1997 tammikuussa tekemässä tarkastuksessa oli Velan mukaan käynyt ilmi, että kyseinen hanke oli toteutettu asianmukaisella tavalla ja sitä oli hoidettu oikealla tavalla sekä hallinnollisesti että kirjanpidon kannalta. Vela ilmoittaa, että näissä olosuhteissa se ei voi käsittää syitä, joiden vuoksi komission virkamiehet ovat

vuoden 1997 marraskuun tarkastuksessa todenneet Girasole-hankkeen yhteydessä ilmoitettujen menojen olevan epäsuhdassa kyseisen hankkeen yhteydessä tarjottuihin palveluihin nähden.

233 Asiassa T-150/99 Tecnagrind väittää, että Vetiver-hankkeen asiakirja-aineiston avulla voidaan näyttää toteen, että kyseinen hanke on toteutettu kaikin puolin sääntöjenmukaisella tavalla. Se toteaa lisäksi asiassa T-151/99, että sen komissiolle toukokuussa 1997 osoittamasta väliselvityksestä Ricino-hankkeen edistymisestä käy ilmi, että hankkeen toteutus oli ollut ammattimaista aina siihen saakka kunnes se oli keskeytetty riidanalaisen päätöksen tekemisen vuoksi.

234 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa tältä osin ensinnäkin, että seikat, jotka kantajat ovat tuoneet esiin osoittaakseen hankkeiden tosiasiallisen toteutuksen olleen asianmukaista, ovat edellä 201 kohdassa esitetyistä syitä merkityksettömiä komission esittämien varainhoidollisia ja kirjanpidollisia sääntöjenvastaisuuksia koskevien väitteiden kannalta. Samoista syistä vailla merkitystä on Velan Luffa-hankkeen osalta esittämä väite, joka koskee komission heinäkuussa 1993 ja heinäkuussa 1996 paikalle tekemien tarkastusten yhteydessä esittämää tyytyväisyyttä hankkeen tosiasiallisesta toteutuksesta.

235 Siltä osin kuin kantajat väittävät, että komissio oli tietoinen taloudellisista siteistä Velan, Sondan ja Tecnagrindin välillä sekä hankkeiden yhteydessä sovituista yhteisrahoitusmenettelyistä ja että komissio ei ollut missään vaiheessa esittänyt arvosteluja, kun se oli aiemmin tehnyt tarkastuksia asiakirja-aineistoon perustuen tai paikalla ennen vuoden 1997 heinä- ja lokakuun tarkastuksia, väitteiden avulla ei voida kiistää edellä 192—228 kohdassa esitetyn tarkastelun lopputulosta, jonka mukaan riidanalaisissa päätöksissä todetut sääntöjenvastaisuudet yhteisrahoituksessa on näytetty asianmukaisella tavalla toteen.

236 On lisäksi todettava, että jotta asetuksen N:o 4253/88 24 artiklalla olisi tehokas vaikutus, se seikka, ettei komissio ole tuonut sääntöjenvastaisuuksia esiin asiakirja-aineistoon perustuvissa tai paikalla tehdyissä tarkastuksissa ennen vuoden 1997 heinä- ja marraskuun tarkastuksia, ei merkitse, että komissio ei olisi voinut todeta sääntöjenvastaisuuksia näissä viimeksi mainituissa tarkastuksissa ja todeta niistä riidanalaisissa päätöksissä.

237 On tärkeää korostaa myös sitä, että ennen vuoden 1997 heinäkuuta tehdyt asiakirja-aineistoon perustuneet tai paikalla suoritetut tarkastukset ovat kullakin kerralla koskeneet tiettyä yksittäin arvioitua hanketta, mitä kantajatkaan eivät kiistä, mistä syystä komissio ei kyennyt arvioimaan asiakirja-aineistoon perustuvien ja paikalla tehtyjen tarkastusten perusteella, että sellaisilla taloudellisessa etuyhteydessä olevilla yhtiöillä, joita oli käytetty kunkin hankkeen yhteydessä, ei ollut ollut omia varoja, jotka olisivat riittäneet niiden laskuttamien palvelujen suorittamiseen ja näille yhtiöille ei lisäksi ollut aiheutunut lainkaan sellaisia menoja, joiden perusteella laskuja voitaisiin pitää oikeutettuina. Pelkästään vuoden 1997 heinä- ja marraskuussa tehdyn kaltaisissa ristiintarkastuksissa, jotka koskivat samanaikaisesti useita hankkeita ja joiden yhteydessä tarkastettiin näiden hankkeiden kirjanpidot yhdessä tarkasteltuina, komissio sai mahdollisuuden paljastaa kuvitteelliseen alihankintatoimintaan perustuvan järjestelmän, jonka se on tuonut esiin riidanalaisissa päätöksissään.

238 Kolmessa edellisessä kohdassa esitetty koskee myös tilintarkastustuomioistuimen tammikuussa 1997 Girasole-hankkeeseen kohdistamaa tarkastusta, josta Vela on maininnut asian T-142/99 yhteydessä. Vaikka Velan tavoin todettaisiin, että tarkastuksen päättyessä tilintarkastustuomioistuin ei ollut tuonut esiin varainhoidollisia eikä kirjanpidollisia sääntöjenvastaisuuksia, tämä ei kuitenkaan vaikuta edellä 235 kohdassa tehtyyn päätelmään. Lisäksi samoin kuin komission ennen vuoden 1997 heinä- ja marraskuuta tekemät tarkastukset, tilintarkastustuomioistuimen suorittama tarkastus kohdistuisi pelkästään Sondaan ja Girasole-hankkeeseen, mikä käy ilmi niin Velan edellä mainitussa asiassa esittämästä vastauskirjelmästä kuin varainhoidon valvonnan pääosaston 18.12.1997 päivätystä kertomuksesta. Tällaisessa erillisessä tarkastuksessa ei ole mahdollista saada selville sellaisen kuvitteellisen alihankintajärjestelmän olemassaolosta, jossa tarkastuksen kohteena olevat yhtiö ja hanke olisivat olleet mukana.

239 Zarottin komissiolle osoittamassa Velan kirjelomakkeelle laaditussa, 24.5.1995 päivätyssä kirjeessä, ilmoitetaan Luffa-, Pascolo Arboreo-, Girasole- ja Vetiver-hankkeiden tulevasta loppuun saattamisesta sekä näistä hankkeista vastaavien yhtiöiden toivomuksesta järjestää yhteinen hankkeisiin liittyvä konferenssi maatalouden pääosaston tiloissa Brysselissä. Vaikka kirjeestä käy ilmi, että Vela, Sonda Faretra ja Tecnagrind olivat yhteydessä toisiinsa, komissio ei kuitenkaan kirjeen avulla voinut saada tietää laittomasta järjestelmästä, jonka muun muassa nämä yhtiöt olivat ottaneet käyttöön välttääkseen hankkeiden yhteisrahoitusta koskevat velvollisuutensa. Näin on myös sen seikan osalta, että Tecnagrindin komissiolle joulukuussa 1994 osoittamassa Ricino-hankkeen edistymistä koskevassa kertomuksessa mainitaan Velan osallistumisesta hankkeen toteuttamistöihin. Tällaisten seikkojen avulla ei voida riitauttaa edellä 235 kohdassa esitettyä päätelmää.

240 Kolmanneksi Vela väittää asioissa T-141/99 ja T-142/99, että on pidettävä tosiseikkojen vastaisena komission väitettä, jonka mukaan Luffa- ja Girasole-hankkeiden yhteisrahoitus oli sääntöjenvastaista siitä syystä, että yhteisrahoitukseen osoitetut summat oli saatu muilta yhteisön tukea saavilta yhtiöiltä. Asiassa T-141/99 Vela toteaa, että kaksi ensimmäistä EMOTR:sta Luffa-hankkeeseen maksettua erää olivat edeltäneet Sondan, Faretran ja Tecnagrindin hankkeita koskevien tukien maksamista. Asiassa T-142/99 se toteaa, että tuen myöntämispäätös oli tehty ja Girasole-hanketta koskeva tuki maksettu vasta sen jälkeen kun Faretran ja Tecnagrindin hankkeita koskevat tuet oli maksettu.

241 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa kuitenkin asiassa T-141/99, että Luffa-hanketta koskevan tuen myöntämispäätöksen mukaan kyseisen hankkeen toteuttamisajankohta päättyi 31.3.1996, joten Velalle kyseisen päätöksen mukaan kuuluva yhteisrahoitusvelvollisuus oli voimassa kyseiseen päivämäärään saakka. Tätä seikkaa on tarkasteltava yhdessä asiassa T-150/99 jätetyssä vastauskirjelmässä esitettyjen tietojen kanssa, joiden mukaan Vela sai Tecnagrindiltä tiettyjä summia vastineeksi Vetiver-hankkeen yhteydessä tehdyistä palveluista, joiden suorittaminen tapahtui kyseistä hanketta koskevan tuen myöntämispäätöksen mukaan vuoden 1994 tammikuun ja vuoden 1996 kesäkuun välisenä

aikana. Velalla ei kuitenkaan ollut tarvittavia voimavaroja tätä varten, eikä se ole osoittanut, että sille olisi aiheutunut kustannuksia ulkopuolisista työntekijöistä, joille se olisi antanut tehtäväksi Vetiver-hanketta koskevat työt, ja näin perustellut sen Tecnagrindille osoittamia laskuja (ks. edellä 207 kohta ja 211—216 kohta). Näin ollen komissio on perustellusti todennut, että Vela on riidanalaisissa päätöksissä esiin tuodun alihankintajärjestelmän kautta saanut toiselta EMOTR:n tukea saavalta yhtiöltä tuloja, joiden taloudellista perustaa ei ole osoitettu ja jotka ovat perusteettomalla tavalla muodostaneet sen osuuden Luffa-hankkeen rahoituksesta.

242 Velan esittämä väite ei myöskään anna mahdollisuutta riitauttaa toteamusta, jonka mukaan kyseinen yritys on Ricino-hankkeen yhteydessä laatinut ilman taloudellista perustaa olevia laskuja (ks. edellä 209 kohta ja 211—216 kohta), mikä on saanut aikaan Tecnagrindin ilmoittamien menojen keinotekoisen kasvattamisen kyseisen hankkeen nimissä ja antanut tälle yhtiölle mahdollisuuden välttää kokonaan tai osittain hankkeen yhteisrahoituksesta aiheutuva maksurasite.

243 Väitteen avulla ei voida myöskään riitauttaa vuoden 1997 marraskuun tarkastuspöytäkirjan toteamuksia, joiden mukaan Sonda, Faretra ja AITEC ovat osoittaneet Velalle Luffa-hankkeen yhteydessä laskuja, joiden taloudellista perustetta ei ole osoitettu (ks. edellä 205 ja 206 kohta sekä 211—216 kohta), mikä on saanut aikaan Luffa-hankkeen kustannusten keinotekoisten kasvattamisen ja antanut velalle mahdollisuuden välttyä yhteisrahoitusvelvollisuutensa noudattamiselta.

244 Velan asiassa T-141/99 esittämän väitteen avulla ei näin ollen voida riitauttaa komission esittämää arvostelua, joka koskee riidanalaisissa päätöksissä tarkoitettujen hankkeiden yhteisrahoituksessa ilmenneitä sääntöjenvastaisuuksia.

245 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa asiassa T-142/99, että Girasolehanketta koskevan tuen myöntämispäätöksen mukaan kyseisen hankkeen to-

teuttamisajankohta päättyi 31.12.1995, joten Sondalle kyseisen päätöksen mukaan kuuluva yhteisrahoitusvelvollisuus oli voimassa kyseiseen päivämäärään saakka. Tätä seikkaa on tarkasteltava yhdessä vuoden 1997 marraskuussa tehdyn tarkastuspöytäkirjan tietojen kanssa, joiden mukaan Sonda sai Velalta vuonna 1995 tiettyjä summia vastineeksi palveluista Luffa-hankkeen yhteydessä, ja toisaalta sellaisten tietojen kanssa, jotka on esitetty UCLAFin 30.9.1997 laatimassa selvityksessä ja joiden mukaan Sondalle oli osoitettu tehtäväksi alihankintana Vetiver-hankkeeseen liittyviä töitä, jotka oli tehty vuoden 1994 tammikuun ja vuoden 1996 kesäkuun välisenä aikana. Sondalla ei kuitenkaan ollut tarvittavia voimavaroja tätä varten, eikä se ole osoittanut, että sille olisi aiheutunut kustannuksia ulkopuolisista työntekijöistä, joille se olisi antanut tehtäväksi Luffa- ja Vetiver-hanketta koskevat työt, ja näin perustellut sen Velalle ja Tecnagrindille osoittamia laskuja (ks. edellä 205 ja 209 kohta sekä 211—216 kohta). Näin ollen komissio on perustellusti todennut, että Sonda on riidanalaisissa päätöksissä esiin tuodun alihankintajärjestelmän kautta saanut toisilta EMOTR:n tukea saavilta yhtiöiltä tuloja, joiden taloudellista perustaa ei ole osoitettu ja jotka ovat perusteettomalla tavalla muodostaneet sen osuuden Girasole-hankkeen rahoituksesta.

246 Velan esiin tuomalla seikalla ei voida myöskään riitauttaa vuoden 1997 marraskuun tarkastuspöytäkirjan toteamuksia, joiden mukaan Faretra ja Noesi ovat osoittaneet Sondalle Girasole-hankkeen yhteydessä laskuja, joiden taloudellista perustetta ei ole osoitettu (ks. edellä 207 kohta ja 211—216 kohta), mikä on saanut aikaan Girasole-hankkeen kustannusten keinotekoisten kasvattamisen ja antanut Sondalle mahdollisuuden välttyä yhteisrahoitusvelvollisuutensa noudattamiselta.

247 Velan asiassa T-142/99 esittämän väitteen avulla ei näin ollen voida riitauttaa komission esittämää arvostelua, joka koskee riidanalaisissa päätöksissä tarkoitettujen hankkeiden yhteisrahoituksessa ilmenneitä sääntöjenvastaisuuksia.

248 Neljänneksi Tecnagrind väittää asiassa T-151/99, että Ricino-hanketta koskevan tuen myöntämispäätöksen mukaan sen oli pitänyt täyttää yhteisrahoitusvelvol-

lisuutensa ainoastaan ennen hankkeen loppuun saattamista. Velvollisuuden täyttäminen oli kuitenkin keskeytynyt riidanalaisen päätöksen vuoksi. Komissio ei näin ollen Tecnagrindin mukaan voi vedota siihen, että Tecnagrind ei ole noudattanut yhteisrahoitusvelvollisuuttaan.

249 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa kuitenkin, ettei Ricino-hanketta koskevan tuen myöntämispäätöksen minkään määräyksen perusteella voida perustella Tecnagrindin väitettä, joka koskee yhteisrahoitusvelvollisuuden ajallista ulottuvuutta. Päinvastoin kyseisen päätöksen liitteessä II olevassa 5 kohdassa todetaan, että "komissiolla on oikeus vaatia eri menoja koskevien rahoitustietojen tarkastamiseksi kaikkien alkuperäisten tositteiden tai niiden oikeaksi todistettujen jäljennösten esittämistä. Tätä varten komissio voi lähettää paikalle edustajansa tai pyytää asiakirjojen lähettämistä itselleen". Kyseisen liitteen 7 kohdassa todetaan seuraavaa: "Komissio voi vaatia tuensaajaa esittämään milloin tahansa tietoja toimien edistymisestä ja saavutetuista teknisistä tuloksista, mukaan lukien rahoitusta koskevat tiedot." Näiden tietojen perusteella voidaan katsoa, että yhteisön tukea saavan henkilön, jolla on tuettavan hankkeen yhteisrahoitusvelvollisuus, on noudatettava tätä velvollisuuttaan hankkeen toteutuksen tosiasiallisen etenemisen mukaisesti, kuten yhteisön rahoituksen osalta edellytetään.

250 On lisättävä, että Tecnagrind oli itsekin vuoden 1995 maaliskuussa Ricino-hankkeen osalta esittämässään tukihakemuksessa arvioinut rahoitussuunnitelman 8.3 kohdassa rahoitusosuutensa jakautuvan koko sille ajanjaksolle, jonka hankkeen toteuttamisen alun perin suunniteltiin kestävän eli syyskuusta 1995 joulukuuhun 1997. Se oli näin ollen ilmoittanut rahoittavansa hanketta 5 661 000 ESP:lla vuonna 1995, 14 179 500 ESP:lla vuonna 1996 ja 11 449 500 ESP:lla vuonna 1997. Kun otetaan huomioon, että Ricino-hanketta koskevassa tuen myöntämispäätöksessä kyseisen hankkeen toteuttamisajanjaksoksi vahvistettiin lopulta ajanjakso syyskuusta 1996 joulukuuhun 1998, Tecnagrindin, joka oli osoittanut komissiolle 15.5.1997 teknisen väliselvityksen hankkeen edistymisestä, olisi pitänyt vuoden 1997 heinäkuun tarkastuksessa kyetä osoittamaan noudattaneensa yhteisrahoitusvelvollisuutta ainakin sellaisen ajanjakson osalta, joka oli alkanut syyskuussa 1996 ja päättynyt toukokuussa 1997; se ei ollut kuitenkaan kyennyt tekemään tätä, mitä se ei ole myöskään kiistänyt.

251 Edellä 248 kohdassa esitetyillä Tecnagrindin väitteillä ei voida kyseenalaistaa sitä, ovatko komission esittämät sellaiset väitteet perusteltuja, joiden mukaan Tecnagrind on riidanalaisissa päätöksissä tarkoitetun alihankintajärjestelmän yhteydessä saanut taloudellisesti tarkasteltuna perusteettomien laskujen johdosta suoraan tai toisen EMOTR:n tukea saavan yhtiön eli Faretran kautta rahasummia, jotka ovat vastanneet yhteisön varoista maksettuja summia.

252 Edellä esitetyn perusteella on hylättävä kantajien väitteet, joilla pyritään riitauttamaan riidanalaisissa päätöksissä tarkoitettujen hankkeiden yhteisrahoituksessa ilmenneitä sääntöjenvastaisuuksia koskevat komission väitteet.

Kantajien väitteet ja niiden perustelut, joilla pyritään riitauttamaan komission kunkin yksittäisen hankkeen osalta esiin tuomat erityiset sääntöjenvastaisuudet

— Luffa-hanke

253 Komissio vetoaa Luffa-hankkeen osalta Faretran, Sondan, AITECin, Azienda agricola Barrancin sekä Baldassarren ja Zarottin Velalta laskuttamien menojen perusteettomuuteen; näiden laskujen kokonaissumma oli noin 3 000 000 000 ITL eli 60 prosenttia kyseisen hankkeen osalta ilmoitetuista kokonaismenoista. Se väittää, että Faretran, Sondan, AITECin ja Baldassarren osallistuminen oli tapahtunut sellaisten sopimusten tekemisellä, joihin liittyi henkilöstön, laitteiston ja erityispätevyyksien käyttöön asettamista. Näiden neljän alihankkijan kirjanpitoasiakirjojen ja inventaarioluettelojen perusteella tehdyissä tarkastuksissa oli kuitenkin ilmennyt, että niillä ei ollut henkilökuntaa eikä erityislaitteistoa eikä näin ollen minkäänlaista pätevyyttä, jonka avulla olisi voitu perustella niiden osallistumista Luffa-hankkeen toteuttamiseen. Näille eri yhtiöille ei myöskään ollut syntynyt lainkaan menoja, joiden perusteella riidanalaisia laskuja olisi voinut perustella.

254 Komissio huomauttaa myös, että tietyt Velalle Luffa-hankkeen yhteydessä osoitetut laskut eivät ole riittävästi perusteltuja tai niissä ilmenee epäsuhta maksetun summan ja suoritetun palvelun välillä. Se viittaa Magenta Financen laatimaan 61 882 002 ITL:n suuruiseen laskuun, joka on esitetty sellaisesta maataloustuottajille osoitetusta käsikirjasta, jolla asiaa oli ollut tarkoitus tuoda niille tutuksi, Detentorin 20 939 ecun laskuun, joka koskee kannattavuustutkimusta ja luonnoksia ja hahmotelmia puristimesta luffa cylindrican kuitujen tiivistämiseksi alhaisessa lämpötilassa ja piirroksia sekä Cedarcliffin 133 057 ecun laskuun, joka koskee muun muassa tiedostoa maatalousyrityksistä, joiden parissa Velan oli tarkoitus tuoda hanketta tutuksi.

255 Vela väittää tässä yhteydessä, ettei komissio voi vedota vuoden 1997 marraskuun tarkastukseen kyseenalaistaakseen heinäkuussa 1993 ja heinäkuussa 1996 tehdyissä tarkastuksissa varauksitta hyväksyttyjen laskujen sääntöjenmukaisuuden.

256 Faretran, Sondan, AITECin ja Baldassarren laskuttamien menojen osalta se toteaa, että komission esittämä väite, jonka mukaan kyseisellä neljällä alihankkijalla ei olisi ollut tarvittavaa laitteistoa eikä erityispätevyyttä, on vailla merkitystä, koska sopimusehdoissa ei edellytetä, että alihankkijoilla on käytössään omaa henkilöstöä ja omia laitteita, eikä niissä kielletä sitä, että alihankkijat käyttävät toiminnassaan satunnaisia työntekijöitä.

257 Se viittaa kirjelmiinsä liittämiin asiakirjoihin ja toteaa, että todellinen vastasuorite on ollut olemassa kaikkien riidanalaisten laskujen osalta Luffa-hankkeen osalta. Se ilmoittaa, ettei se ymmärrä, miten komission virkamiehet ovat voineet marraskuussa 1997 tulla kirjanpidollisen tarkastuksen yhteydessä sellaiseen lopputulokseen, että Faretran laskuttamaa 573 000 000 ITL:n summaa, joka on vastannut luffa cylindrican jalostuslaitteen kokonaiskustannuksia, olisi keinotekoisesti kasvatettu, vaikka Consiglio Nazionale delle Ricerche oli vuonna 1993 todennut tällaisesta laitteesta aiheutuviksi kustannuksiksi 1 000 000 000 ITL. Se jatkaa, että kaikki kyseisessä päätöksessä asetetut tavoitteet oli saavutettu tai

jopa ylitetty ja että suunnitellut toimet oli toteutettu kaikkien taiteen sääntöjen mukaisesti. Se väittää lisäksi, että alihankkijat, joita se oli käyttänyt Luffa-hankkeen toteuttamisessa, ovat kolmansia osapuolia, kun tarkastellaan komission ja Velan välille hankkeen rahoituksen yhteydessä syntynyttä suhdetta, mistä syystä komissiolla ei ollut oikeutta tutkia hankkeen yhteydessä sitä, miten alihankkijat olivat huolehtineet menojensa ja tulojensa välisestä tasapainosta.

258 Zarottille suoritettujen summien osalta (60 000 000 ITL) Vela korostaa ensinnäkin, että nämä ovat korvausta Zarottin neljän vuoden aikana suorittamasta toiminnasta Luffa-hankkeen toteuttamisen hyväksi, ja jatkaa, että hanketta koskevan tuen myöntämispäätöksen mukaan hankkeesta vastaavalle henkilölle oli tarkoitus suorittaa korvauksena kokonaisuudessaan 170 000 ecua.

259 Siltä osin kuin on kyse Magenta Financen, Detentorin ja Cedarcliffin laatimista laskuista, Vela viittaa tietoihin, jotka se on esittänyt 19.6.1998 päivätyssä kirjeessään ja väittää, että nämä eri laskut oli esitetty tosiasiallisesti suoritetuista palveluista. Magenta Financen lasku koski Velan mukaan käsikirjaa, jolla asia oli ollut tarkoitus tuoda tutuksi maataloustuottajille ja jonka lopullista versiota oli edeltänyt useita luonnoksia ja väliaikaisia versioita. Detentorin lasku koski sellaista teknistä tutkimusta, jonka avulla oli tarkoitus saada luffa cylindrica tiiviiseen muotoon säilytystä ja kuljetusta varten. Cedarcliffin lasku liittyi markkinatutkimukseen, jonka avulla pyrittiin selvittämään Luffa-hankkeen markkinoinnin osalta, mitkä yritykset olisivat kiinnostuneita luffa cylindrican hyödyntämisestä, mikä taas oli edellyttänyt tietokannan luomista.

260 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korostaa ensinnäkin, että sitä seikkaa, että EMOTR:n tukeman hankkeen budjettiin otetaan vain täysin perusteltuja menoja, on pidettävä osana tuensaajan velvollisuutta noudattaa rahoituspäätöksessä esitettyjä rahoitusehtoja ja tämä velvollisuus on tuensaajan keskeinen sitoumus (ks. edellä 193 kohta). Näin ollen jos edellä 253 ja 254 kohdassa esitettyjä komission väitteitä pidetään perusteltuina, kyse on asetuksen N:o 4253/88 24 artiklassa tarkoitettujen sääntöjenvastaisuuksien olemassaolosta.

261 On aiheellista muistaa, että edellä 201 kohdassa esitetyistä syistä Velan esittämät seikat sen osoittamiseksi, että Luffa-hankkeen tosiasiallinen toteuttaminen on ollut asianmukaista, ovat merkityksettömiä komission väitteiden kannalta, ja että komission väitteiden perusteltavuutta on nyt arvioitava Velan esittämien sellaisten väitteiden valossa, jotka koskevat Faretran, Sondan, AITECin, Baldassarren, Zarottin, Magenta Financen, Detentorin ja Cedarcliffin laskuttamia menoja.

262 Siltä osin kuin on kyse Faretran, Sondan, AITECin ja Baldassarren esittämistä laskuista, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, ettei Vela kiistä sitä, että Luffa-hankkeen yhteydessä on luotu sopimussuhteita Velan sekä luonnollisten ja oikeushenkilöiden välillä ja että nämä sopimussuhteet ovat käsittäneet henkilöstövoimavarojen ja teknisten voimavarojen käyttöön asettamista. Se ei myöskään kiistä sitä, että edellä mainitut henkilöt ovat laskuttaneet siltä tiettyjä menoja. Se väittää sen sijaan, että nämä menot ovat olleet perusteltuja, toisin kuin komissio katsoo.

263 Edellä on kuitenkin jo todettu Faretran ja Sondan laskuttamien menojen osalta, ettei näillä kahdella yhtiöllä ollut lainkaan omia voimavaroja, joiden avulla ne olisivat itse voineet tarjota palveluja, joiden suorittamisesta alihankintana ne olivat sopineet Velan kanssa (ks. edellä 205 kohta). Lisäksi Vela on sekä hallinnollisen menettelyn aikana että oikeudenkäynnissä komission väitteiden riitauttamiseksi viitannut yleisesti Luffa-hankkeen kirjanpitoon ja korostanut, ettei edellisessä kohdassa mainittujen sopimussuhteiden osalta ollut ollut kiellettyä, että alihankkijat olivat käyttäneet ulkopuolisia työntekijöitä sitoumustensa noudattamiseksi. Se ei ole kuitenkaan missään vaiheessa esittänyt sellaisia seikkoja, joiden avulla voitaisiin näyttää toteen, että Faretralle ja Sondalle olisi osoitettu sellaisten ulkopuolisten työntekijöiden laatimia laskuja, joita ne olisivat käyttäneet Velan kanssa sovittujen palvelujen tarjoamiseksi Luffa-hankkeen yhteydessä.

264 Komissio on näin ollen perustellusti todennut, että Faretran ja Sondan Luffa-hankkeen yhteydessä laatimia laskuja ei ole perusteltu. Velan tekemällä vertailulla Consiglio Nazionale delle Ricerchen luffa cylindrican jalostuslaitteen

käyttöön ottamisesta tekemän tarjouksen ja Faretran tällaisesta laitteesta laskuttaman summan välillä Luffa-hankkeen yhteydessä ei voida riitauttaa toteamusta, jonka mukaan nyt tarkasteltavassa asiassa ei ole näytetty toteen, että Faretralla olisi ollut tarvittavia voimavaroja suorittaa Velan sille alihankintana osoittamat tehtävät tai että sille olisi aiheutunut sellaisia menoja ulkopuolisten työntekijöiden käyttämisestä, joiden avulla voitaisiin perustella Velalle osoitettuja laskuja.

265 AITECin laskuttamien menojen osalta on jo todettu, että vuoden 1997 marraskuun tarkastuksen yhteydessä oli käynyt ilmi, ettei kyseisellä yhtiöllä ollut puutarhatraktoria lukuun ottamatta mitään laitteistoa, tekniikkaa tai kiinteää omaisuutta (ks. edellä 206 kohta). Lisäksi kyseisestä tarkastuksesta laaditun pöytäkirjan sivulla 5 todetaan, että tarkastuksen yhteydessä Velan ainoa yhtiömies Zarotti, jonka isä ja setä olivat AITECin osakkaita, ei ollut voinut näyttää toteen, että kyseisen yhtiön kirjanpitoasiakirjoissa todennetut maksut, jotka yhtiö oli suorittanut olemassaolonsa aikana, olisivat jotenkin liittyneet Luffa-hankkeen toteuttamiseen.

266 Näin ollen ja koska Vela ei ole esittänyt mitään sellaista seikkaa, jonka avulla voitaisiin riitauttaa edellisessä kohdassa esitetyt toteamukset, komissio on oikeudellisesti perustelluista syistä todennut, että AITECin Luffa-hankkeen yhteydessä laskuttamat menot ovat olleet perusteettomia.

267 Baldassarren laskuttamien menojen osalta on todettava, että hänen laatimiensa laskujen jäljennöksistä, jotka komissio on toimittanut asiakirja-aineistoon, käy ilmi, että kyseiset laskut liittyvät hankkeen "teknisen vastuuhenkilön" toimintaan. Velan esittämään tukihakemukseen sisältyvässä Luffa-hankkeen esittelyssä todetaan, että tekninen vastuuhenkilö vastaisi "tuotantovaiheista", joihin kuuluivat muun muassa hedelmän alkukäsittelyä koskevien menetelmien kehittäminen, hedelmälihasta eristäminen kuituosasta, aikaansaatujen tuotteiden kemiallinen, fysikaalinen ja mekaaninen analysointi, näytteiden valmistaminen

tuotantokokeita varten, yksikertaisten varastointi-, pakkaus- ja kuljetusmenetelmien yksilöiminen, pienten tuotemäärien valmistaminen markkinointikokeita varten, paikalla käytettävien jalostuslaitteiden prototyyppien suunnitteleminen ja rakentaminen (hakemuksen 15 ja 22 sivu).

268 Vela ei ole kiistänyt sitä, ettei Baldassarrella ollut voimavaroja, joiden avulla se olisi itse voinut suoriutua näistä eri toimista. Myöskään Baldassarren laatimien laskujen perusteella ei mitenkään voida päätellä, että ne olisivat koskeneet menoja, joita olisi aiheutunut ulkopuolisten työntekijöiden käyttämisestä Velan Baldassarrelle osoittamien tehtävien toteuttamiseksi Luffa-hankkeen yhteydessä.

269 Komissio on näin ollen oikeutetusti todennut, että Baldassarren Luffa-hankkeen yhteydessä laskuttamia menoja ei ole perusteltu.

270 Siltä osin kuin Vela väittää, että sen käyttämät alihankkijat ovat Velan ja komission suhteeseen nähden ulkopuolisia osapuolia, joita komissio ei voi tarkastaa Luffa-hankkeen yhteydessä, on aiheellista korostaa, että jos Luffa-hankkeen kaltainen hanke saa yhteisön rahoitusta, komissiolla on oikeus tarkastaa kaikkien tämän hankkeen perusteella ilmoitettujen laskujen sääntöjenmukaisuus ja tarvittaessa ilmoittaa sääntöjenvastaisuuden olemassaolosta sekä siitä seikasta, että laskun on laatinut yhteisön rahoituksen saaja taikka sellainen luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, jota rahoituksen saaja on käyttänyt tuetun hankkeen toteuttamisen yhteydessä. Jos komissiolla ei olisi mahdollisuutta valvoa alihankkijoiden EMOTR:n tukea saavalta henkilöltä laskuttamien menojen sääntöjenmukaisuutta, EMOTR voisi joutua suorittamaan perusteettomasti maksuja sellaisiin ilmoitettuihin menoihin liittyen, joiden taloudellisia perusteita ei ole voitu tarkastaa.

271 Komissio on siten voinut perustellusti todeta nyt tarkasteltavassa asiassa, että Velan Luffa-hankkeen yhteydessä käyttämien alihankkijoiden laatimat laskut olivat perustelemattomina olleet sääntöjenvastaisia.

272 Siltä osin kuin on kyse Zarottin laskuttamista menoista, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että sekä vuoden 1997 marraskuun tarkastuspöytäkirjasta että Velan kirjelmistä käy ilmi, että Zarotti oli Luffa-hankkeen vastuuhenkilönä toimittanut Velalle laskuja, joiden kokonaissumma oli ollut noin 260 000 000 ITL.

273 Vaikka Luffa-hanketta koskevan tuen myöntämispäätöksen liitteessä I on varattu noin 170 000 ecun eli noin 340 000 000 ITL:n suuruinen summa hankkeen vastuuhenkilölle aiheutuvien kustannusten kattamiseen, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että komissio on voinut asianmukaisella tavalla päätellä Zarottin Velalle osoittamien laskujen olevan perusteettomia, kun otetaan huomioon komission perustellut toteamukset, joiden mukaan Zarottin toiminta Luffa-hankkeen yhteydessä on käsittänyt lähinnä sellaisen alihankintajärjestelmän käyttöönoton, johon useat taloudellisessa etuyhteysasemassa olleet yhtiöt olivat osallistuneet ja joka oli antanut Velalle mahdollisuuden saada perusteettomasti varoja EMOTR:lta sellaisten perusteettomien laskujen nojalla, jotka kattoivat noin 60 prosenttia kyseisen hankkeen yhteydessä ilmoitetuista kokonaismenoista.

274 Siltä osin kuin on kyse Velan Magenta Financelle maksamasta 61 882 002 ITL:n suuruisesta laskusta, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että vuoden 1997 marraskuun tarkastuspöytäkirjasta käy ilmi, että Zarotti ei ollut tarkastuksen yhteydessä kyennyt esittämään komission virkamiehille sellaista käsikirjan versiota, jota Magenta Financen maaliskuussa 1995 laatima lasku olisi koskenut. Pöytäkirjassa todetaan, että "Zarottin esittämä käsikirjan versio [oli] vain näyte siitä, minkälaisia useita muutoksia oli tehty itse Magentan laskuttamaan käsikirjaan, josta Vela ei ollut säilyttänyt itsellään kopiota" (sivu 4).

275 Lisäksi Vela väittää 19.6.1998 päivätyssä kirjeessään Magenta Financen laatimaa laskua koskevien komission väitteiden osalta, että useat väliaikaiset versiot olivat

olleet tarpeellisia käsikirjan lopullisen version luomiseksi ja että nämä versiot, jotka eivät olleet täyttäneet asetettuja teknisiä ja esteettisiä vaatimuksia, oli tuhottu sellaisten väärinkäsitysten välttämiseksi, joita useista päällekkäisistä asiakirjoista olisi voinut syntyä. Sen sijaan edellä mainitusta kirjeestä ei käy ilmi, että Vela olisi toimittanut version riidanalaisen laskun kohteena olevasta käsikirjasta.

276 Komissio on näin ollen perustellusti todennut asiaa T-141/99 koskevassa riidanalaisessa päätöksessä, ettei sille ollut esitetty Magenta Financen toimittamaa käsikirjan versiota, josta kyseinen yhtiö oli laatinut 61 882 002 ITL:n suuruisen laskun.

277 On aiheellista korostaa, että Vela on oikeudenkäynnin aikana toimittanut asiakirja-aineistoon ranskan-, englannin- ja italiankielisiä asiakirjoja, jotka koskevat käsikirjasta "Le luffa dans les régions méditerranéennes — Manuel de culture et de première transformation" (Luffa cylindrica Välimerenalueilla — Viljelyä ja alkujalostusta koskeva käsikirja) ja joissa mainitaan, että asiakirjat on julkaissut Magenta Finance. Vela on suullisessa käsittelyssä ilmoittanut, että näiden asiakirjojen sisältö vastaa Luffa-hankkeesta tiedottamiseksi maataloustuottajien parissa laaditun käsikirjan lopullisen version sisältöä, ja lopullinen versio on myös toimitettu asiakirja-aineistoon.

278 Velan oikeudenkäynnin aikana esittämien seikkojen avulla ei kuitenkaan voida riitauttaa päätelmää, joka perustuu edellä 274—276 kohdassa esitettyyn tarkasteluun ja jonka mukaan Vela ei ole vuoden 1997 marraskuun tarkastuksen yhteydessä eikä hallinnollisen menettelyn aikana kyennyt esittämään komissiolle sellaista käsikirjaa, josta Magenta Financen laatima lasku oli laadittu.

279 Lisäksi on todettava, että edellä 277 kohdassa tarkoitetussa käsikirjan lopullisessa versiossa ei ole esitetty mitään sellaista tietoa, jonka perusteella voitaisiin päätellä Magenta Financen osallistuneen useisiin teknisiin parannuksiin (valo-

kuvien lisääminen, värilliset kaaviot ja taulukot, esitteen esteettinen parantaminen), joiden vuoksi kyseinen lopullinen versio eroaisi tämän tuomion samassa kohdassa mainituista asiakirjoista. Päinvastoin lopullisessa versiossa on ilmaisut "Julkaisija: Vela Srl" ja "Ulkoasu ja ennakkopainos: Vela Srl". Käsikirjassa ei viitata lainkaan Magenta Financeen.

280 Asiakirja-aineistossa olevien tietojen perusteella voidaan katsoa Magenta Financen laatineen korkeintaan edellä 277 kohdassa mainitut asiakirjat. Asiakirjoja tarkasteltaessa on kuitenkin todettava, että niiden laatiminen ei ole peruste noin 62 000 000 ITL:n suuruisen laskun esittämiseen.

281 Detentorin laatiman 20 939 ecun suuruisen laskun osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että Vela on kannekirjelmänsä liitteenä esittänyt neljä asiakirjaa, joiden se väittää liittyvän kyseiseen laskuun. Sen jälkeen kun komissio on vastineessaan huomauttanut, että yksi näistä asiakirjoista ei liity Luffa-hankkeeseen vaan koostuu suurelta osin internet-sivustosta otetuista sivuista ja koskee sisällöltään ilmiselvästi sellaista tutkimusta, joka on tehty Luffa-hankkeen toteuttamisen jälkeen ja joka ei mitenkään liity kyseiseen hankkeeseen, Vela on todennut vastauskirjelmässään, että kyseinen asiakirja on toimitettu asiakirja-aineistoon vahingossa.

282 Velan vastauskirjelmässä esitetyistä selvityksistä käy lisäksi ilmi, että edellä tarkoitetuista neljästä asiakirjasta vain yksi liittyy asiaa T-141/99 koskevassa riidanalaisessa päätöksessä tarkoitettuun Detentorin laatimaan laskuun; tämä asiakirja on tutkimustyö, jonka otsake on "La pressatura dei frutti della luffa cylindrica come soluzione dei problemi connessi al loro trasporto e immagazzinamento — Valutazioni e caratteristiche delle presse per le luffe". Kolmesta muusta asiakirjasta yksi on edellä mainittu internet-haun tulos ja kaksi eivät sisällä mitään sellaista seikkaa, jonka perusteella ne voitaisiin yhdistää Detentoriin.

283 On todettava, että edellisessä kohdassa mainittu tutkimustyö sisältää noin 40 sivua ja joitakin luonnoksia luffa cylindricaan käytettävästä puristimesta, mikä ei luonnollisestikaan oikeuta 20 939 ecun suuruisen laskun esittämistä.

284 Vela on 19.6.1998 päivätyssä kirjeessään vastauksena komission väitteisiin Detentorin laskuttamien menojen suhteettomuudesta todennut, että hinta oli määräytynyt usean tekijän perusteella, ja näitä tekijöitä olivat epävarmuus ratkaisun löytymisestä luffa cylindrican tiivistämiseksi pienempään muotoon säilytystä ja kuljetusta varten, useiden muiden sellaisten yhtiöiden tuloksettomat yritykset, joihin Vela oli aiemmin ottanut yhteyttä ja huomattavan lyhyt aika, joka sillä oli käytettävänään ongelman ratkaisemiseksi.

285 On kuitenkin todettava, että tällaiset väitteet ja erityisesti väite, jonka mukaan Detentorin laskuttamaan hintaan olivat vaikuttaneet muiden sellaisten yhtiöiden tuloksettomat tutkimukset, joihin Vela oli ottanut yhteyttä, eivät nojaudu mihinkään konkreettiseen asiaan. Näillä väitteillä ei voida riitauttaa sitä seikkaa, että 20 939 ecun lasku oli suhteeton Detentorin Luffa-hankkeen yhteydessä suorittaman tutkimuksen sisältöön nähden.

286 Komissio on näin ollen perustellusti katsonut, että Detentorin Luffa-hankkeen yhteydessä suorittaman palvelun ja sen Velalta laskuttaman summan välillä on epäsuhta.

287 Siltä osin kuin on kyse Velan Cedarcliffille maksamasta 133 057 ecun laskusta, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, etteivät asianosaiset kiistä sitä seikkaa, että kyseinen yhtiö kuului Brysselissä toimivalle edunvalvojalle De Bartolomeisille, jonka kotipaikka on Dublin.

288 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa myös Velan toimittaneen asiakirja-aineistoon edellisessä kohdassa mainittuun laskuun liittyen asiakirjoja, jotka se ilmoittaa esittäneensä komissiolle hallinnollisen menettelyn aikana.

289 Nämä asiakirjat koostuvat toisaalta seitsensivuisesta selvityksestä, joka koskee menetelmää, jota soveltaen oli valittu maatiloja Luffa-hankkeesta tiedottamista varten ja toisaalta useita tiedostoja, joihin on kerätty eri arviointiperusteita käyttäen tiettyjen Euroopan eri maissa (Espanja, Ranska, Saksa, Yhdistynyt kuningaskunta) sijaitsevien maatilojen yhteystietoja.

290 Näitä asiakirjoja tarkasteltaessa on kuitenkin todettava, ettei niiden avulla voida mitenkään perustella Cedarcliffin Velalta laskuttamaa summaa.

291 Vela on komissiolle osoittamassaan, 19.6.1998 päivätyssä kirjeessään vastauksena komission väitteisiin Cedarcliffin laatimien laskujen suhteettomuudesta, pyrkinyt perustelemaan laskutettua hintaa suhteessa tarjottuun palveluun vetoamalla siihen, että tiedoston luominen Luffa-hankkeesta mahdollisesti kiinnostuneista maataloustuottajista oli edellyttänyt runsaasti työtä (valintaperusteiden määrittäminen, yhteydenotot ja vierailut paikalla, tutkimus ja tietojen analysointi, sähköisen tietokannan luominen).

292 Vela ei kuitenkaan ole hallinnollisen menettelyn aikana eikä tuomioistuimessa toimittanut tietoja, joiden avulla voitaisiin riitauttaa 30.9.1997 päivätyssä UCLAFin selvityksessä tehty toteamus, jonka mukaan Dublinin Companies Registration Officesta (yhtiörekisteri) saatujen tietojen mukaan Cedarcliffilla ei kyseisenä ajankohtana ollut henkilökuntaa.

293 Cedarcliffin ei näin ollen voida katsoa suorittaneen niitä useita eri tehtäviä, jotka Vela luettelee 19.6.1998 päivätyssä kirjeessään perustellakseen Cedarcliffin laskuttamaa summaa. Vela ei ole myöskään esittänyt mitään sellaista seikkaa, jonka avulla voitaisiin osoittaa, että Cedarcliffin on pitänyt maksaa sellaisten kolmansien osapuolien sille osoittamia laskuja, joita se olisi käyttänyt edellä mainittujen tehtävien suorittamiseksi, mistä syystä komissio on perustellusti katsonut, ettei Cedarcliffin Velalta Luffa-hankkeen yhteydessä laskuttamaa 133 057 ecun summaa ole perusteltu.

294 Siltä osin kuin on kyse Velan väitteestä, jonka mukaan komissio ei ole heinäkuussa 1993 ja heinäkuussa 1996 tekemissään tarkastuksissa kyseenalaistanut nyt riidanalaisten laskujen säännönmukaisuutta, on aiheellista todeta, että tällaisella seikalla ei voida kumota päätelmää, joka on tehty edellä 260—293 kohdassa esitetyn tarkastelun perusteella ja jonka mukaan komissio on perustellusti todennut asiaa T-141/99 koskevassa riidanalaisessa päätöksessä tarkoitetut laskut sääntöjenvastaisiksi. Edellä 236 kohdassa esitetyistä syistä tätäkään seikkaa ei voida pitää sellaisena, että sen perusteella komissiolla ei olisi oikeutta tuoda kyseisiä sääntöjenvastaisuuksia esiin myöhemmän tarkastuksen yhteydessä. Tältä osin on myös mainittava, että päinvastoin kuin Vela väittää, vuoden 1997 marraskuun tarkastus on tehty sääntöjen mukaisesti, ja komissiolla oli näin ollen oikeus vedota siihen sääntöjenvastaisuuksia koskevien havaintojensa tueksi.

295 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmentää lisäksi, että sekä vuoden 1997 marraskuun tarkastuspöytäkirjasta että komission asiakirja-aineistoon toimittamista Magenta Financen, Detentorin ja Cedarcliffin laatimien laskujen jäljennöksistä käy ilmi, että kyseiset laskut on päivätty vuoden 1993 heinäkuun tarkastuksen jälkeen, joten Velan väite, jonka mukaan komissio olisi hyväksynyt riidanalaiset laskut varauksitta kyseisessä tarkastuksessa, ei perustu tosiseikkoihin Magenta Financen, Detentorin ja Cedarcliffin laskujen osalta.

296 Edellä esitetyn perusteella on todettava, että Velan väitteet asiaa T-141/99 koskevassa riidanalaisessa päätöksessä tarkoitettujen laskujen sääntöjenvastaisuutta koskevien toteamusten riitauttamiseksi on hylättävä.

— Girasole-hanke

297 Komissio vetoaa Girasole-hankkeen osalta Faretran ja Noesin Sondalta laskuttamien 1 155 000 000 ITL:n ja 830 000 000 ITL:n suuruisten menojen perusteettomuuteen; näiden laskujen kokonaissumma oli 90 prosenttia Girasole-hankkeen osalta ilmoitetuista menoista. Se väittää, että Faretran ja Noesin osallistuminen oli tapahtunut sellaisten sopimusten tekemisellä, joihin liittyi henkilöstön, laitteiston ja erityispätevyyksien käyttöön asettamista. Näiden kahden alihankkijan kirjanpitoasiakirjojen ja inventaarioluettelojen perusteella tehdyissä tarkastuksissa oli kuitenkin ilmennyt, että niillä ei ollut henkilökuntaa eikä erityislaitteistoa eikä näin ollen minkäänlaista pätevyyttä, jonka avulla olisi voitu perustella niiden osallistumista Girasole-hankkeen toteuttamiseen. Näille yhtiöille ei myöskään ollut syntynyt lainkaan menoja, joiden perusteella riidanalaisia laskuja olisi voinut perustella.

298 Vela väittää vastauksena näihin toteamuksiin, ettei komissio voi vedota vuoden 1997 marraskuun tarkastukseen kyseenalaistaakseen Faretran ja Noesin laskuttamien menojen sääntöjenmukaisuuden.

299 Se toteaa lisäksi, että komission esittämä väite, jonka mukaan Faretralla ja Noesilla ei olisi ollut tarvittavaa laitteistoa eikä erityispätevyyttä, on vailla merkitystä, koska sopimusehdoissa ei edellytetä, että alihankkijoilla on käytössään omaa henkilöstöä ja omia laitteita, eikä niissä kielletä sitä, että alihankkijat käyttävät toiminnassaan satunnaisia työntekijöitä.

300 Se viittaa kirjelmiinsä liittämiin asiakirjoihin ja komissiolle osoittamassaan, 19.6.1998 päivätyssä kirjeessä esittämiinsä selityksiin ja toteaa, että todellinen vastasuorite on ollut olemassa kaikkien riidanalaisten laskujen osalta Girasole-hankkeen osalta. Faretran laatima lasku koski monimutkaista tietojen hankintaa

ja erityisten maatalouskoneiden kehittelytyötä, kun taas Noesin laatima lasku koski teknistä tukea, jota tämä oli tarjonnut Sondalle hankkeen yhteydessä. Se seikka, että Noesi oli pyytänyt toiminnan hallinnoinnissa ilmenneiden hankaluuksien vuoksi Velaa osallistumaan asiaan Sondan alihankintana teettämien palvelujen suorittamiseen, on Velan mukaan vailla merkitystä, koska näiden palvelujen olemassaoloa ja niiden oikeanlaista suhteuttamista hankkeen kustannuksiin nähden ei ole kyseenalaistettu.

301 Vela jatkaa, että kaikki Girasole-hanketta koskevassa rahoituspäätöksessä asetetut tavoitteet oli saavutettu tai jopa ylitetty ja että suunnitellut toimet oli toteutettu kaikkien taiteen sääntöjen mukaisesti.

302 Se väittää lisäksi, että alihankkijat, joita Sonda oli käyttänyt Girasole-hankkeen toteuttamisessa, ovat kolmansia osapuolia, kun tarkastellaan komission ja Sondan välille hankkeen rahoituksen yhteydessä syntynyttä suhdetta, mistä syystä komissiolla ei ollut oikeutta tutkia hankkeen yhteydessä sitä, miten alihankkijat olivat huolehtineet menojensa ja tulojensa välisestä tasapainosta.

303 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa aluksi, että ottaen huomioon, mitä edellä 260 kohdassa on todettu, jos edellä 297 kohdassa esitettyjä komission väitteitä pidetään perusteltuina, kyse on asetuksen N:o 4253/88 24 artiklassa tarkoitettujen sääntöjenvastaisuuksien olemassaolosta.

304 On aiheellista muistaa, että edellä 201 kohdassa esitetyistä syistä Velan esittämät seikat sen osoittamiseksi, että Girasole-hankkeen tosiasiallinen toteuttaminen on ollut asianmukaista, ovat merkityksettömiä komission väitteiden kannalta, ja että komission väitteiden perusteltavuutta on nyt arvioitava Velan esittämien väitteiden valossa.

305 Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, ettei Vela kiistä sitä, että Girasole-hankkeen yhteydessä on luotu sopimussuhteita Sondan sekä Faretran ja Noesin välillä ja että nämä sopimussuhteet ovat käsittäneet henkilöstövoimavarojen ja teknisten voimavarojen käyttöön asettamista. Se ei myöskään kiistä sitä, että kyseiset kaksi yritystä ovat laskuttaneet siltä tiettyjä menoja. Se väittää sen sijaan, että nämä menot ovat olleet perusteltuja, toisin kuin komissio katsoo.

306 Edellä on kuitenkin jo todettu Faretran laskuttamien menojen osalta, ettei tällä ollut lainkaan omia voimavaroja, joiden avulla se olisi itse voinut tarjota palveluja, joiden suorittamisesta alihankintana se oli sopinut Sondan kanssa (ks. edellä 207 kohta). Lisäksi Vela on sekä hallinnollisen menettelyn aikana että oikeudenkäynnissä komission väitteiden riitauttamiseksi viitannut yleisesti Girasole-hankkeen kirjanpitoon ja korostanut, ettei edellisessä kohdassa mainittujen sopimussuhteiden osalta ollut ollut kiellettyä, että alihankkijat olivat käyttäneet ulkopuolisia työntekijöitä Sondalle tekemiensä sitoumusten noudattamiseksi. Se ei ole kuitenkaan missään vaiheessa esittänyt sellaisia seikkoja, joiden avulla voitaisiin näyttää toteen, että Faretralle olisi osoitettu sellaisten ulkopuolisten työntekijöiden laatimia laskuja, joita se olisi käyttänyt Sondan kanssa sovittujen palvelujen tarjoamiseksi Girasole-hankkeen yhteydessä.

307 Komissio on näin ollen perustellusti todennut, että Faretran Girasole-hankkeen yhteydessä laatimia laskuja ei ole perusteltu.

308 Siltä osin kuin on kyse Noesin laskuttamista menoista, komission asiakirja-aineistoon tätä varten toimittamista asiakirjoista käy ilmi, että kyseiset laskut, jotka on laadittu vuoden 1994 kesäkuun ja vuoden 1995 lokakuun välisenä ajanjaksona, liittyvät tietoteknisten laitteiden ja teknisen tuen tarjoamiseen (muun muassa meteorologisen keskuksen käyttöönotto, tietotekniset palvelut, testianalyysit laboratoriossa, teknisen asiakirja-aineiston luominen, hankkeen tuloksista tiedottaminen, käsikirjan laatiminen teknisiin tarkoituksiin ja tiedonhakua varten CD-ROM-muodossa sekä konsulttitoiminta).

309 Edellä on kuitenkin jo todettu, ettei Noesilla ollut omaa henkilökuntaa eikä laitteistoa, joita se olisi voinut käyttää Sondan kanssa sopimiensa palvelujen tarjoamiseen (ks. edellä 207 kohta).

310 Komissio on näin ollen perustellusti todennut asiaa T-142/99 koskevassa riidanalaisessa päätöksessään, että Noesilla ei ollut minkäänlaista pätevyyttä eikä mitään omia aineellisia voimavaroja tai henkilöstövoimavaroja, joiden avulla voitaisiin perustella sen osallistumista Girasole-hankkeen toteuttamiseen.

311 On vielä tarkasteltava, onko pidettävä perusteltuna komission toteamusta, jonka mukaan Noesille ei ole aiheutunut menoja, joilla voitaisiin perustella sen Sondalle osoittamia laskuja.

312 Tältä osin Vela ilmoittaa vastauskirjelmässään, että se on osallistunut Girasole-hankkeeseen suorittaakseen tehtäviä, jotka Noesi oli sitoutunut suorittamaan Sondalle.

313 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa tältä osin, että vuoden 1997 marraskuun tarkastuspöytäkirjassa todettavan, että "Noesin kirjanpidosta — — käy ilmi, että tämä on vastaanottanut Velalta kaksi laskua (13.2.1995 päivätty lasku nro 5, suuruudeltaan 291 550 000 ITL ja 27.2.1995 päivätty lasku nro 8, suuruudeltaan 351 050 000 ITL), jotka ovat koskeneet palveluja jotka se oli sitoutunut tarjoamaan Sondalle — — ja jotka se on tämän jälkeen antanut Velan suoritettaviksi, mikä käy ilmi 29.7.1994 ja 10.11.1994 päivätyistä kirjeistä".

314 Vaikka hyväksyttäisiinkin se seikka, että siitä huolimatta, että edellisessä kohdassa esitetyssä lainauksessa tarkoitetuissa laskuissa ja kirjeissä ei ole tietoja,

joiden perusteella Velan laskuttamat summat voitaisiin liittää Girasole-hankkeen toteuttamiseen, ja toisaalta että Noesin ja Sondan osoittamissa laskuissa ei ole tietoja, joiden perusteella nämä laskut voitaisiin yhdistää palveluihin, jotka Vela olisi suorittanut Noesin puolesta, ja että Noesi olisi pyytänyt Velan osallistumista Girasole-hankkeeseen,edellä on kuitenkin jo todettu, että Velalla ei ollut lainkaan omia voimavaroja. Vela ei ole myöskään esittänyt yhtään sellaista seikkaa, jolla voitaisiin perustella Noesille osoitettuja laskuja, jotka liittyvät siihen, että se oli puolestaan käyttänyt ulkopuolisia työntekijöitä noudattaakseen Noesille antamiaan sitoumuksia Girasole-hankkeen yhteydessä.

315 Komissio on näin ollen toiminut oikeudellisesti perustellulla tavalla pitäessään Noesin Sondalta Girasole-hankkeen yhteydessä laskuttamia menoja perusteettomina.

316 Siltä osin kuin Vela väittää, että Sondan käyttämät alihankkijat ovat olleet kyseisen yhtiön ja komission väliseen suhteeseen nähden ulkopuolisia osapuolia, joita komissio ei voinut tarkastaa Girasole-hankkeen yhteydessä, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin viittaa siihen, mitä edellä 270 kohdassa on esitetty.

317 Siltä osin kuin on kyse Velan väitteestä, jonka mukaan komissiolla ei ollut oikeutta vedota vuoden 1997 marraskuun tarkastukseen sääntöjenvastaisuuksia koskevien havaintojensa tueksi, on aiheellista muistaa, että päinvastoin kuin Vela väittää, kyseinen tarkastus on tehty sääntöjen mukaisesti, ja komissiolla oli näin ollen oikeus vedota siihen sääntöjenvastaisuuksia koskevien havaintojensa tueksi. On lisäksi todettava, että sillä seikalla, että komissio ei ole kyseenalaistanut nyt riidanalaisten laskujen säännönmukaisuutta suorittaessaan Girasole-hanketta koskeneen tuen eri maksueriä, ei voida riitauttaa päätelmää, joka on tehty edellä 303—315 kohdassa esitetyn perusteella ja jonka mukaan komissio saattoi perustellusti todeta asiaa T-142/99 koskevassa riidanalaisessa päätöksessä tarkoitettujen laskujen sääntöjenvastaisuuden. Edellä 236 kohdassa esitetyistä syistä ei myöskään katsota, että komissiolla ei tämän seikan vuoksi olisi ollut oikeutta tuoda näitä sääntöjenvastaisuuksia esiin vuoden 1997 marraskuun tarkastuksessa.

318 Edellä esitetyn perusteella on hylättävä Velan väitteet ja niiden perustelut, joilla se on pyrkinyt riitauttamaan asiaa T-142/99 koskevan riidanalaisen päätöksen väitteet sääntöjenvastaisuuksista Faretran ja Noesin Sondalle osoittamissa laskuissa.

— Vetiver-hanke

319 Vetiver-hankkeen osalta komissio tuo esiin sääntöjenvastaisuuksia, jotka koskevat Tecnagrindin kyseisen hankkeen toteuttamista varten esitetyssä tukihakemuksessa antamien ilmoitusten paikkansapitämättömyyttä, sen kykenemättömyyttä osoittaa vuoden 1997 heinäkuussa paikalla tehdyn tarkastuksen yhteydessä, että se oli noudattanut yhteisrahoitusvelvollisuutta, kyseisessä hakemuksessa ja/tai Vetiver-hankkeen loppuselvityksessä esitettyjen tietojen eroavaisuus niistä havainnoista, joita komission virkamiehet olivat tehneet paikalla suorittamansa tarkastuksen yhteydessä tai jotka kävivät ilmi tietyistä laskuista, siltä osin kuin hankkeen budjettiin oli ilman komissiolta saatua ennakkolupaa otettu menoja, joista ei ollut alun perin mainittu, ja tiettyjen hankkeen budjettiin otettujen menojen tukikelvottomuutta.

320 Vetiver-hankkeen yhteisrahoitusta koskevan komission väitteen osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin viittaa ensinnäkin edellä 192—228 kohtaan, joiden perusteella voidaan todeta, että tämä komission väite on perusteltu ja että kyse on asetuksen N:o 4253/88 24 artiklassa tarkoitetusta sääntöjenvastaisuudesta.

321 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korostaa lisäksi, että yhteisön rahoittamaa toimintaa koskevia tukikelpoisia menoja ovat ainoastaan ne menot, jotka on nimenomaisesti mainittu tuen myöntämisestä tehdyssä päätöksessä. Näin ollen sellaisten menojen ottamisella hankkeen budjettiin ilman komissiolta saatua

ennakkolupaa, joista ei ollut alun perin mainittu, sekä hankkeeseen kuulumattomien menojen ilmoittamisella hankkeen yhteydessä laiminlyödään vakavalla tavalla EMOTR:n tuen myöntämistä koskevia olennaisia edellytyksiä. Jos nyt tarkasteltavassa asiassa ilmenee tällaisia laiminlyöntejä, on todettava, että kyse on asetuksen N:o 4253/88 24 artiklassa tarkoitettujen sääntöjenvastaisuuksien olemassaolosta.

322 Lisäksi oikeuskäytännöstä käy ilmi, että tuenhakijoiden ja -saajien on varmistettava, että ne toimittavat komissiolle luotettavia tietoja, jotka eivät ole omiaan johtamaan komissiota harhaan; muuten käyttöön otettu valvonta- ja todistejärjestelmä jonka avulla voidaan tarkistaa, ovatko tuen myöntämisedellytykset täyttyneet, ei voi toimia asianmukaisesti. Mikäli ei anneta luotettavia tietoja, hankkeet, jotka eivät täytä asetettuja edellytyksiä, voisivat saada tukea. Tästä seuraa, että tuenhakijoihin ja -saajiin kohdistuva tiedonanto- ja lojaalisuusvelvollisuus kuuluu EMOTR:n tukijärjestelmään, ja se on olennainen sen moitteettomalle toiminnalle (asia T-216/96, Conserve Italia v. komissio, tuomio 12.10.1999, Kok. 1999, s. II-3139, 71 kohta). Näin ollen jos komission toteamat virheellisyydet Tecnagrindin Vetiver-hanketta koskevassa tukihakemuksessa esittämissä tiedoissa ja hankkeen toteuttamista koskevassa kertomuksessa näytetään toteen, näitä virheellisyyksiä on myös pidettävä asetuksen N:o 4253/88 24 artiklassa tarkoitettuina sääntöjenvastaisuuksina.

323 Nyt on tarkasteltava, ovatko komission esittämät väitteet perusteltuja Tecnagrindin esittämien väitteiden ja niiden perustelujen valossa.

324 Komission asiaa T-150/99 koskevassa riidanalaisessa päätöksessä esiin tuomat erityiset sääntöjenvastaisuudet koskevat ensinnäkin Tecnagrindin Vetiver-hankkeen yhteydessä toimittamaan tukihakemukseen sisältyvien ilmoitusten paikkansapitämättömyyttä.

325 Komissio toteaa ensinnäkin kyseisessä hakemuksessa ilmoitetun, että Tecnagrind "oli aktiivinen maatalousalan palvelujen tarjoamisessa". Yhtiö on kuitenkin komission mukaan perustettu 25.1.1993 eli muutama kuukausi ennen hakemuksen jättämistä. Se ei myöskään ole harjoittanut minkäänlaista toimintaa.

326 Tecnagrind vetoaa tässä yhteydessä teknisiin ja hallinnollisiin vaikeuksiin, jotka olivat johtuneet yhtiön perustamisen viivästymisestä. Se väittää, että perustamisensa jälkeen yhtiö oli saanut käyttöönsä kaiken tarvittavan tietämyksen Vetiver-hankkeen saattamiseksi päätökseen asianmukaisella tavalla, mistä on osoituksena kyseisen hankkeen yhteydessä suunniteltujen toimien täydellisesti onnistunut toteutus.

327 Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että Tecnagrind on komissiolle syyskuussa 1993 osoittamassaan hakemuksessa tuen saamiseksi Vetiver-hanketta varten ilmoittanut olevansa "aktiivinen maatalouden alan palvelujen tarjoamisessa" (sivu 10).

328 Tecnagrind ei kuitenkaan kiistä komission väitettä, jonka mukaan yhtiö perustettiin 25.1.1993 eli muutama kuukausi ennen tukihakemuksen jättämistä, mikä käy ilmi myös komission asiakirja-aineistoon toimittamasta Tecnagrindin perustamisasiakirjasta. Se ei kiistä myöskään sitä seikkaa, ettei se ole harjoittanut mitään toimintaa ennen perustamisajankohtaansa ja siten kyseisen hakemuksen jättämistä. Se ilmoittaa päinvastoin kannekirjelmässään, että muotoseikkoihin liittyvistä syistä yhtiötä vasta perustettiin hakemuksen jättöajankohtana.

329 Vaikka pitäisikin paikkansa, että Tecnagrindilla on perustamisensa jälkeen ollut kaikki tarvittava tietämys Vetiver-hankkeen toteuttamiseksi, tämä ei vaikuta siihen tosiasiaan, että tukihakemuksessa on esitetty virheellisiä tietoja.

330 Komissio toteaa ensinnäkin, että tukihakemuksessa oli mainittu tutkimus- ja kokeilutoiminnasta, jota oli suoritettu yhdessä Murcian yliopiston maantieteen laitoksen sekä Murcian alueen maataloustutkimusyksikön La Alberca -laitoksen kanssa. Tecnagrindin yhtiömies ja Vetiver-hankkeen johtaja Troglia on kuitenkin komission mukaan todennut vuoden 1997 heinäkuussa pidetyn tarkastuksen yhteydessä, että Tecnagrind ei ollut mitenkään osallistunut kyseisen toiminnan toteuttamiseen.

331 Tecnagrind väittää, että se on saanut tietää komission väittämästä Troglian lausunnosta vasta saadessaan 3.4.1998 päivätyn komission kirjeen, joten se ei ole kyennyt riitauttamaan väitettä ajoissa. Tecnagrind jatkaa todeten, että sen tietojen mukaan Troglia ei ole koskaan lausunut edellä mainitulla tavalla ja että kyseinen lausunto on joka tapauksessa virheellinen ja siten jätettävä huomiotta. Tecnagrind on omien sanojensa mukaan ollut jatkuvassa ja tehokkaassa yhteistyössä Murcian yliopiston ja Murcian alueen maataloustutkimusyksikön kanssa, minkä ansiosta Vetiver-hanke on saanut kansainvälistä vastakaikua ja kiinnittynyt osaksi paikallista ympäristöään rahoituspäätöksessä määrättyjen edellytysten mukaisesti.

332 Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa ensinnäkin, että Troglian väittämäksi lausuttu liittyy vuoden 1997 tarkastukseen. Komissio on toimittanut tiedon lausunnosta Tecnagrindille 3.4.1998 päivätyssä kirjeessään ja näin antanut yhtiölle tilaisuuden vastata väitteeseen hyvissä ajoin ennen asiaa T-150/99 koskevan riidanalaisen päätöksen tekemistä.

333 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomauttaa myös, että komission asiaa T-150/99 koskevassa riidanalaisessa päätöksessään toistamat tiedot Murcian yliopiston maantieteen laitoksen sekä Murcian alueen maataloustutkimusyksikön La Alberca -laitoksen tutkimus- ja kokeilutoiminnasta on esitetty Vetiver-hanketta koskevassa tukihakemuksessa. On katsottava, että näillä tiedoilla on ollut tarkoitus korostaa Tecnagrindin esittämän tukihakemuksen tueksi kyseisen yrityksen osallistumista tutkimus- ja kokeilutoimintaan edellä mainittujen laitosten kanssa.

334 Ilman että olisi tarpeen pohtia, onko Tecnagrindin tarkoituksena ollut edellä mainitut tiedot ilmoittaessaan hyödyntää ennen tukihakemuksen jättämistä saamaansa tietämystä maatalouden alan tutkimus- ja kokeilutoiminnasta tekemällä yhteistyötä ilmoittamiensa laitosten kanssa vai korostaa aikomustaan kehittää Vetiver-hankkeen yhteydessä tällaista tutkimus- ja kokeilutoimintaa kyseisten laitosten kanssa, ja ilman että olisi myöskään tarpeen lausua Tecnagrindin väitteestä, jolla pyritään riitauttamaan sellaisen asiakirjan todistusarvo, johon komissio vetoaa todetessaan Troglian lausuneen siitä, ettei Tecnagrind ollut osallistunut edellä mainittuun tutkimukseen tai kokeiluun, riittää kun todetaan, että Tecnagrind perustettiin muutama kuukausi ennen Vetiver-hankkeen esittämistä ja että Tecnagrind ei kiistä sitä, ettei se ole harjoittanut mitään toimintaa ennen hankkeen esittämistä (ks. edellä 328 kohta). Näin ollen on poissuljettua, että Tecnagrind olisi osallistunut tämänkaltaiseen toimintaan ennen tukihakemuksen jättämistä. On sitä paitsi jo todettu, että Tecnagrindillä ei ollut Vetiver-hankkeen toteuttamisajanjakson kuluessa omaa henkilökuntaa (ks. edellä 208 kohta), joten ei voida kohtuudella väittää, että se olisi osallistunut tieteelliseen toimintaan kyseisenä aikana.

335 Tecnagrind ei ole myöskään hallinnollisen menettelyn aikana eikä tämän oikeudenkäynnin aikana esittänyt komission väitteiden riitauttamiseksi sellaisia seikkoja, joiden avulla voitaisiin osoittaa, että se olisi itse osallistunut tutkimus- tai kokeilutoimintaan. Tecnagrind väittää toimineensa edellä 330 kohdassa mainittujen laitosten kanssa jatkuvassa yhteistyössä, jonka päätyttyä laitokset ovat sertifioineet Vetiver-hankkeen tulokset ja jonka ansiosta hanke oli saanut kansainvälistä mainetta ja juurtunut paikalliseen ympäristöönsä. Vaikka nämä väitteet pitäisivätkin paikkansa, niiden avulla ei voida vaikuttaa siihen, että Tecnagrind on tukihakemuksessaan esittänyt virheellisiä tietoja henkilökohtaisesta osallistumisestaan edellä mainittujen laitosten suorittamaan tutkimus- ja kokeilutoimintaan.

336 Komissio toteaa toiseksi, että Vetiver-hankkeen loppuselvityksessä mainitaan, että vetiverin viljelyala sen juurten tuotantoa ja erottamista varten oli

kaksi hehtaaria. Komission virkamiehet olivat kuitenkin havainneet vuoden 1997 heinäkuun tarkastuksen yhteydessä, että viljelyyn oli käytetty vain puoli hehtaaria.

337 Tecnagrind on 19.6.1998 päivätyssä kirjeessään komissiolle vedonnut kirjoitusvirheeseen ja väittänyt, että alun perin vetiverin viljelyyn suunnitellun ja siihen käytetyn pinta-alan välinen ero ei kuitenkaan ollut voinut vaikuttaa merkittävällä tavalla hankkeen lopputulokseen, koska hankkeella oli ollut tarkoitus osoittaa vetiverin tärkeä merkitys ympäristönsuojelussa.

338 Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmentää aluksi, että toisin kuin Tecnagrind haluaa ymmärtää kirjeessään, komission esittämä väite ei koske viljelyyn alun perin suunnitellun ja tosiasiallisesti käytetyn pinta-alan eroa vaan eroavaisuutta kyseisen hankkeen loppuselvityksessä asetetuissa tiedoissa ja komission virkamiesten vuoden 1997 tarkastuksen yhteydessä tekemissä havainnoissa, siltä osin kuin on kyse vetiverin viljelystä juurten tuotantoa ja erottamista varten, mikä oli yksi Vetiver-hankkeeseen liittyvän vetiverin viljelyn päämääristä. Näin ollen on pidettävä komission väitteen kannalta merkityksettöminä Tecnagrindin väitteitä, joilla tämä on pyrkinyt kirjallisessa ja suullisessa käsittelyssä minimoimaan eron Vetiver- hanketta koskevassa tukihakemuksessa ja rahoituspäätöksessä mainitun vetiverin 10 hehtaarin suuruisen viljelyalan sekä Vetiver-hankkeen yhteydessä viljellyn kokonaispinta-alan välillä, kun tämä kokonaispinta-ala oli ollut Tecnagrindin komissiolle osoittaman, 19.6.1998 päivätyn kirjeen mukaan 9.28 hehtaaria.

339 Tämän seikan täsmentämisen jälkeen on aiheellista todeta, että Tecnagrind ei kiistä 1,5 hehtaarin eroa Vetiver-hankkeen loppuselvityksessä esitetyn hehtaarimäärän eli kahden hehtaarin ja viljelyyn käytännössä käytetyn hehtaarimäärän eli puolen hehtaarin välillä, siltä osin kuin on kyse vetiverin viljelystä sen juurten tuotantoa ja erottamista varten.

340 Tecnagrind viittaa 19.6.1998 päivättyyn kirjeeseensä ja vetoaa kirjoitusvirheeseen. Edellisessä kohdassa mainitussa loppuselvityksessä on virheellisesti mainittu alun perin viljelyyn aiottu pinta-ala käytännössä viljellyn pinta-alan sijaan, ja jälkimmäinen pinta-ala oli ensin mainittua pinta-alaa pienempi sellaisten teknisten vaikeuksien vuoksi, joita vetiverkasvin runsaslukuiset kuolemat olivat aiheuttaneet. Se täsmentää vastauksena erääseen ensimmäisen tuomioistuimen esittämään kysymykseen, että loppuselvityksessä todettiin näistä vaikeuksista.

341 On kuitenkin todettava, että Tecnagrindin esittämien tietojen avulla kyetään enintään selvittämään syitä, joiden vuoksi vetiverin viljelyyn juurten tuottamista ja erottamista varten on alun perin suunnitellun kahden hehtaarin sijaan käytetty puoli hehtaaria. Näiden tietojen avulla ei sen sijaan voida riitauttaa toteamusta, jonka mukaan Tecnagrind on esittänyt komissiolle Vetiver-hanketta koskevassa loppuselvityksessään virheellisiä tietoja viljelyalasta ja näin ollen laiminlyönyt velvollisuutensa huolehtia komissiolle toimitettujen tietojen luotettavuudesta (ks. edellä 322 kohta).

342 Kolmanneksi komissio väittää, että Tecnagrindin Vetiver-hankkeen yhteydessä vuokralle ottaman maan omistajan laatimasta laskusta käy ilmi, että maan pinta-ala oli hanketta koskevissa tukihakemuksessa ja loppuselvityksessä mainitun 10 hehtaarin sijaan neljä hehtaaria. Komission virkamiehille vuoden 1997 heinäkuussa tehdyssä tarkastuksessa esitettyjen laskujen mukaan vuokrakustannukset olivat 712 000 ESP, kun taas tämänkaltaisille kustannuksille on vastaavassa budjettikohdassa varattu 10 934 772 ESP. Tecnagrind on käyttänyt ylijäämän muiden kustannusten kattamiseen ilman komission ennakkolupaa, mikä on vastoin Vetiver-hanketta koskevan tuen myöntämispäätöksen liitteessä II olevaa 1 kohtaa.

343 Tecnagrind myöntää näiden väitteiden osalta, että sen on tarvinnut maksaa vuokraa vain neljän hehtaarin suuruisesta maa-alasta. Se kuitenkin huomauttaa

viljelleensä erään toisen kuuden hehtaarin suuruisen alan, joka sille oli luovutettu vastikkeetta, ja että näin saatu säästö oli käytetty kasvihuoneiden vuokraamiseen, mikä oli ollut tarpeen siitä syystä, että useat kasvit olivat kuolleet epäsuotuisien ilmasto-olosuhteiden vuoksi, sekä näiden kasvihuoneiden vuokraamiseen liittyvään muuhun toimintaan.

344 Tecnagrind väittää, että tällä toimenpiteellä oli parannettu selvästi vetiverin viljelyn teknisiä olosuhteita. Toimenpiteellä ei kuitenkaan ollut olennaisesti muutettu Vetiver-hanketta, mistä syystä Tecnagrind ei ollut olettanut, että komission ennakkolupa olisi tarpeen.

345 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa tältä osin ensinnäkin, että Tecnagrind ei kiistä komission väitettä, jonka mukaan Vetiver-hankkeen tukihakemuksessa oli esitetty budjettikohta 10 hehtaarin suuruisen maa-alan vuokraamista varten.

346 Tecnagrind kuitenkin myöntää, kuten edellä 343 kohdassa on esitetty, että vuokrakustannuksia oli syntynyt 10 hehtaarin sijaan neljästä hehtaarista. Tecnagrind ei ole myöskään kiistänyt, että Vetiver-hankkeen loppuselvityksessä mainitaan vuokra-alan suuruudeksi kyseisen hankkeen yhteydessä 10 hehtaaria.

347 On näin ollen todettava, että Tecnagrind on laiminlyönyt rehellisyyteen perustuvan tiedotusvelvollisuutensa tämän Vetiver-hankkeen toteuttamiseen liittyvän seikan osalta.

348 On aiheellista huomauttaa, että Tecnagrind ei kiistä komission toteamusta, jonka mukaan Vetiver-hankkeeseen tarkoitetun maan vuokrakustannukset olivat olleet 712 000 ESP, vaikka näitä kustannuksia varten varattuun budjettikohtaan oli

kirjattu 10 934 772 ESP. Tecnagrind ei myöskään kiistä, että näiden kahden summan välisellä erotuksella on katettu kustannuksia, joita ei ollut otettu rahoituspäätökseen. Vaikka edellä 343 esitetyt Tecnagrindin väitteet olisivat tosia, niiden avulla ei voida riitauttaa sitä seikkaa, että käyttäessään lähes kaikki Vetiver-hankkeen budjetissa 10 hehtaarin suuruisen maa-alan vuokraamisesta aiheutuviin kustannuksiin varatut summat kasvihuoneiden vuokraamiseen Tecnagrind on, kuten komissio perustellusti toteaa, muuttanut olennaisella tavalla Vetiver-hanketta koskevan tuen myöntämispäätöksen liitteessä I kuvattuja toimia. Saman päätöksen liitteen II mukaan tällainen muutos olisi edellyttänyt komission ennakkolupaa, eikä Tecnagrind kiistä sitä seikkaa, että se on laiminlyönyt tämän edellytyksen noudattamisen.

349 Neljänneksi komissio tuo esille sääntöjenvastaisuuksia, jotka koskevat tukikelvottomien menojen kirjaamista Vetiver-hankkeen budjettiin.

350 Se väittää ensinnäkin, että budjettiin on perusteettomasti otettu 50 prosenttia tietyistä Tecnagrindin yleisistä kustannuksista kuten kirjanpito- ja verotusasioiden konsulttiyhtiön laskuista ja matkapuhelinlaskuista.

351 Tecnagrind väittää, että näiden kustannusten ottaminen budjettiin on Vetiver-hanketta koskevassa tuen myöntämispäätöksessä esitettyjen budjettimääräysten mukaisia, sillä näissä määrätään yleisiä kustannuksia koskevasta budjettikohdasta.

352 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että Tecnagrind ei väitteellään kiistä edellä 350 kohdassa tarkoitettujen kustannusten olemassaoloa eikä sitä, että ne oli ilmoitettu Vetiver-hankkeeseen kuuluviksi, vaan katsoo tällaisen ilmoituksen olevan sääntöjenmukainen.

353 Vaikka Vetiver-hanketta koskevaan tuen myöntämispäätöksen liitteessä I olevassa kustannusarviossa mainitaan budjettikohta, jonka otsake on "Matkakulut ja yleiset kulut" (sivu 8), on kuitenkin todettava, että kyseinen kohta on otsakkeen "Hankkeen julkisuuskuvan luomisvaihe" (sama sivu) alla, ja tämä otsake koskee saman liitteen mukaan "sadon jalostukseen" liittyvää vaihetta (sivu 6). Asiakirja-aineisto ei kuitenkaan sisällä mitään sellaista seikkaa, jonka mukaan edellä 350 kohdassa tarkoitetut kustannukset liittyisivät Vetiver-hankkeen nimenomaan tähän erityisvaiheeseen tai muuhunkaan vaiheeseen. Komissio on näin ollen aivan oikein todennut kyseisten kustannusten ottamisen hankkeen budjettiin olevan perusteetonta.

354 Toiseksi komissio väittää, että Vetiver-hankkeen budjettiin on otettu laskuja sellaisista palveluista, joita on suoritettu hankkeen loppuunsaattamisvaiheen jälkeen ja joita ei näin ollen ole voitu ottaa yhteisrahoituksen kannalta huomioon.

355 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa tältä osin, että komissio on erään prosessinjohtotoimen yhteydessä täsmentänyt laskut, joita se on tarkoittanut edellisessä kohdassa esitetyllä väitteellään (ks. edellä 184 kohta). Kyse on Codeman 15.7.—10.12.1996 välisenä aikana laatimista laskuista, Bertolinin ja Berlusconin 16.9.1996 laatimista laskuista, Muttin 30.9.1996 laatimasta laskusta ja asiakirjoista, jotka koskevat Tasiasille 22.7.—31.7.1996 sekä Troglialle 1.7.—31.7.1996, 1.8.—30.9.1996 ja 13.10.—16.10.1996 aiheutuneita kustannuksia, 13.7. ja 7.9.1996 päivättyjä hotellilaskuja sekä Medur-nimisen yhtiön 31.7.1996 laatimaa laskua, Zyan-nimisen yhtiön 31.7. ja 10.9.1996 laatimia laskuja ja Elioprint-nimisen yhtiön 30.7.1996 laatimaa laskua.

356 On todettava, että näiden eri asiakirja-aineistoon toimitettujen laskujen ja asiakirjojen jäljennöksiä tutkittaessa käy ilmi, että ne koskevat poikkeuksetta Vetiver-hanketta koskevan tuen myöntämispäätöksen 2 artiklassa hankkeelle vahvistetun toteuttamisajanjakson jälkeistä eli vuoden 1996 kesäkuun jälkeistä aikaa.

357 Näin ollen ja koska Tecnagrind ei ole kiistänyt edellä 355 kohdassa tarkoitettujen laskujen ja asiakirjojen ottamista Vetiver-hankkeen budjettiin eikä esittänyt mitään seikkaa, jolla voitaisiin riitauttaa komission väite, jonka mukaan kyseisiä laskuja ja asiakirjoja ei ole voitu ottaa huomioon yhteisrahoituksessa, on aiheellista todeta, että edellä 354 kohdassa tarkoitettua sääntöjenvastaisuutta koskeva toteamus on perusteltu.

358 Edellä esitetyn perusteella on hylättävä Tecnagrindin väitteet, joilla pyritään riitauttamaan Vetiver-hankkeessa ilmenneitä sääntöjenvastaisuuksia koskevat toteamukset.

— Ricino-hanke

359 Komissio tuo Ricino-hankkeen osalta esiin sääntöjenvastaisuuksia, jotka koskevat hankkeen nojalla ilmoitettujen menojen perusteettomuutta siltä osin kuin on kyse rajattuun jalostukseen perustuvan laitoksen luomisesta maataloustuottajien tarpeisiin, hankkeen levitysvaiheeseen liittyvien laskujen osoittamisesta hankkeeseen kuuluviksi sen alkuvaiheissa, Tecnagrindin kyvyttömyydestä osoittaa vuoden 1997 heinäkuun tarkastuksessa, että se oli noudattanut yhteisrahoitusvelvollisuuttaan, ja tukikelvottomien menojen ottamisesta kyseisen hankkeen budjettiin.

360 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin viittaa aluksi edellä 192—228 kohdassa ja 248—251 kohdassa esitettyyn, siltä osin kuin on kyse komission väitteestä, joka koskee Ricino-hankkeen yhteisrahoitusta; näistä kohdista käy ilmi, että väite on perusteltu ja että kyse on asetuksen N:o 4253/88 24 artiklassa tarkoitetusta sääntöjenvastaisuudesta.

361 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korostaa, että edellä 260—321 kohdassa esitetyn valossa muut komission väittämät laiminlyönnit ovat asetuksen N:o 4253/88 24 artiklassa tarkoitettuja sääntöjenvastaisuuksia, jos ne näytetään toteen.

362 Nyt on aiheellista tarkastella komission väitteiden perusteltavuutta Tecnagrindin esittämien väitteiden ja niiden perustelujen valossa.

363 Komissio toteaa aluksi, että Tecnagrindin yhtiömies ja Ricino-hankkeen vastuuhenkilö Troglia on vuoden 1997 heinäkuun tarkastuksessa ilmoittanut, ettei Tecnagrindillä ollut ollut tarvittavaa käytännön tietämystä maataloustuottajien tarpeita vastaavan rajoitetun jalostuksen laitoksen luomiseksi ja että Tecnagrind oli tämän vuoksi antanut tämän tehtävän ja laajemmin Ricino-hankkeen koko teollisen vaiheen alihankintana Velalle. Vuoden 1997 marraskuun tarkastuksessa on kuitenkin ilmennyt, ettei Velalla ollut henkilökuntaa eikä erityislaitteistoa ja ettei sillä ollut näin ollen tarvittavaa käytännön tietämystä, joten sen osallistumista Ricino-hankkeeseen ei voitu perustella.

364 Tecnagrind väittää ensinnäkin, että sen tietojen mukaan Troglia ei ole ilmoittanut komission väittämää tietoa. Lisäksi se väittää, että vaikka Troglia olisi näin tehnytkin, tällaiset ilmoitukset voidaan riitauttaa Ricino-hankkeen toteutuksesta annetulla asiantuntijalausunnolla. Se viittaa myös komissiolle toukokuussa 1997 osoittamaansa väliselvitykseen sekä Ricino-hanketta koskevaan asiakirja-aineistoon, jonka se on toimittanut komissiolle heinäkuussa 1997. Näistä asiakirjoista käy Tecnagrindin mukaan ilmi, että Ricino-hanke oli toteutettu tuen myöntämispäätöksessä vahvistettujen ehtojen mukaisesti ja että hankkeen toteutukseen osallistuneilla yhtiöillä oli ollut tarvittavat voimavarat ja tietämys.

365 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa tältä osin, että Tecnagrind itse ilmoittaa kirjelmissään, että se on käyttänyt Velaa Ricino-hankkeen teollisen

vaiheen toteuttamiseksi ja että se on maksanut Velalle tästä hyvästä 151 000 ecua. On kuitenkin jo käynyt ilmi, ettei Velalla ollut omia henkilöstövoimavaroja eikä teknisiä voimavaroja, joiden avulla sen olisi ollut mahdollista itse suorittaa palvelut, jotka Tecnagrind oli sille osoittanut alihankintana (ks. edellä 207 ja 209 kohta). Lisäksi Tecnagrind ei ole esittänyt mitään sellaista seikkaa, jonka perusteella voitaisiin osoittaa, että Vela on käyttänyt ulkopuolisia työntekijöitä suorittaakseen Tecnagrindin kanssa Ricino-hankkeen yhteydessä sopimansa palvelut ja että sille on aiheutunut tästä syystä menoja, joilla voitaisiin perustella hankkeen nimissä laadittuja laskuja.

366 Komissio on näin ollen perustellusti todennut, että Velan osallistumista Ricino-hankkeen toteutukseen ei ole perusteltu. Vaikka Tecnagrindin esiin tuoma seikka, jonka mukaan Ricino-hanketta toteutettiin asianmukaisella tavalla siihen saakka kun se vuoden 1997 heinäkuun tarkastuksen jälkeen keskeytettiin, pitäisikin paikkansa, tällä asialla ei voida riitauttaa edellä esitettyä toteamusta.

367 Toiseksi komissio toteaa, että De Bartolomeisin ja Cedarcliffin kanssa tehtiin useita sopimuksia, joiden kokonaisarvo oli ollut 155 800 ecua eli enemmän kuin 12 prosenttia Ricino-hankkeen kokonaiskustannuksista. Se ilmoittaa, että Troglian mukaan Cedarcliffille alihankintana tehtäviksi osoitetut toimet koskivat hankkeen levitysvaihetta. Se väittää, että kyseessä olleita laskuja ei voitu pitää Ricino-hankkeeseen kuuluvina hankkeen alkaessa, koska hankkeen levitysvaiheen oli tarkoitus olla vasta hankkeen lopussa.

368 Tecnagrind huomauttaa, että se seikka, että riidanalaiset laskut on laadittu Ricino-hankkeen toteuttamisen alkuvaiheessa, johtuu siitä, että hankkeen markkinoinnista huolehtiminen ajoissa oli edellyttänyt pitkää määräaikaa. Se väittää, että Ricino-hanketta koskevassa tuen myöntämispäätöksessä määrätään, että hankkeen tulosten julkistaminen jakautuisi tapahtuisi töiden edistymisen eri vaiheissa hankkeen toteuttamisaikana kokonaisuudessaan. Se jatkaa, että levitystoiminnan aloittamisajankohdaksi oli vahvistettu huhtikuu 1997 ja tätä toimintaa oli välttämättä pitänyt valmistella ennen kyseistä ajankohtaa. Se viittaa

asiakirja-aineistossa oleviin useisiin tietoihin, joissa kuvataan huomattavaa Ricino-hanketta koskevien markkinointitietojen ja teknisten tietojen keräys-, luokittelu- ja informatisointitoimintaa (muun muassa risiinilaadut, viljelymenetelmät sekä aromien uuttamiseen käytettävät menetelmät ja laitteet).

369 Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korostaa, että edellä 367 kohdassa esitetyillä komission väitteillä on tarkoitus kyseenalaistaa sellaisten laskujen ottaminen Ricino-hankkeen budjettiin hankkeen alkuvaiheissa, jotka Troglian ilmoitusten mukaan koskevat hankkeen levitystoimintaa.

370 Komissio on väitteidensä tueksi toimittanut asiakirja-aineistoon De Bartolomeisin ja Cedarcliffin Tecnagrindille osoittamien laskujen jäljennökset, eikä Tecnagrind ole kiistänyt sitä, että kyse on riidanalaisessa päätöksessä mainittujen laskujen jäljennöksistä. Näistä jäljennöksistä käy ilmi, että laskut on laadittu ajanjaksona 7.1.—18.2.1997. Tecnagrind ei myöskään kiistä Troglian komissiolle toimittamia tietoja, joiden mukaan laskut koskevat Ricino-hankkeen levitysvaihetta koskevaa toimintaa.

371 On aiheellista huomata, että Ricino-hanketta koskevan tuen myöntämispäätöksen liitteessä I olevan 4.1 kohdan mukaan hankkeen toteutus jakautui neljään toimintavaiheeseen. Neljäs ja viimeinen vaihe oli dokumentointi ja levitys (edellä mainitun päätöksen sivu 8).

372 Neljänteen vaiheeseen kuuluivat seuraavat toimet (sama sivu):

— tietojen ryhmittely ja muokkaus, selvitysten valmistelu ja organisointi komissiota ja tulosten julkistamista varten

— hankkeen edistymisen eri vaiheissa saatujen tulosten julkistaminen sen koko toteutusajalta

— lopputulosten muokkaus ja julkistaminen paikallisille julkishallinnon elimille, ammattiyhteisöille sekä tiedelaitoksille ja teknologian kehityskeskuksille erityisjulkaisujen avulla, seminaareja järjestämällä ja laatimalla tiedotuslehtinen

— levitystä koskevan käsikirjan laatiminen eri kielillä sellaisia Euroopan unionin eri alueita varten, jotka saattavat olla kiinnostuneita asiasta.

373 Saman liitteen 4.2 kohdassa käsitellään aikataulua ja todetaan, että dokumentointi- ja selvitystoiminta alkaisi huhtikuussa 1997 (sivu 9). Näin ollen ei ole tarpeen pohtia Cedarcliffin ja De Bartolomeisin laskuttamien palvelujen olemassaoloa vaan voidaan todeta, että komissio on perustellusti katsonut, että Cedarcliffin ja De Bartolomeisin tammi- ja helmikuussa 1997 Tecnagrindille osoittamia laskuja ei ole voitu ottaa Ricino-hankkeeseen kuuluviksi, koska levitysvaihe ei rahoituspäätöksessä tarkoitetun aikataulun mukaan ollut vielä alkanut.

374 Edellä esitettyä ei voida kyseenalaistaa Tecnagrindin väitteillä, jotka koskevat velvollisuutta huolehtia levityksestä Ricino-hankkeen edistymisen eri vaiheissa ja levitysvaiheen edellyttämien ennakkotoimien merkittävyyttä.

375 Vaikka nimittäin katsottaisiin Tecnagrindin tapaan, että Ricino-hanketta koskevan tuen myöntämispäätöksen liitteessä I olevalla sivulla 8 mainittu ilmaisua

"hankkeen edistymisen eri vaiheissa saatujen tulosten julkistaminen sen koko toteutusajalta" on tulkittava siten, että sen mukaan hankkeen tuloksia levitetään etenemisen mukaan hankkeen koko toteuttamisen aikana, on todettava, että aikataulun mukaan dokumentointi- ja levitysvaihe alkoi vasta huhtikuussa 1997 eikä syyskuussa 1996, mikä selittyy helposti sillä, että käytännössä olisi ollut mahdotonta saada Ricino-hankkeen ensimmäisten kuukausien aikana sellaisia tuloksia, jotka olisivat olleet levitettävissä.

376 Edellä 372 kohdasta käy lisäksi ilmi, että Ricino-hankkeen toteuttamista koskeva aikataulu ja erityisesti dokumentointi- ja levitysvaiheen alkamisajankohta oli vahvistettu se seikka huomioon ottaen, että hankkeen tulosten levittäminen edellytti tietojen keräämistä ja muokkaamista.

377 Kolmanneksi komissio toteaa, että Ricino-hankkeen budjettiin on perusteettomasti otettu 50 prosenttia tietyistä Tecnagrindin yleisistä kustannuksista kuten kirjanpito- ja verotusasioiden konsulttiyhtiön laskuista ja matkapuhelinlaskuista.

378 Tecnagrind väittää, että näiden kustannusten ottaminen budjettiin on Ricino-hanketta koskevassa tuen myöntämispäätöksessä esitettyjen budjettimääräysten mukaista, sillä näissä määrätään yleisiä kustannuksia koskevasta budjettikohdasta.

379 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korostaa, että Tecnagrind ei väitteellään kiistä edellä 377 kohdassa tarkoitettujen kustannusten olemassaoloa eikä sitä, että ne oli ilmoitettu Ricino-hankkeeseen kuuluviksi, vaan katsoo tällaisen ilmoituksen olevan sääntöjenmukainen.

380 On kuitenkin aiheellista todeta, että vaikka Ricino-hanketta koskevan tuen myöntämispäätöksen liitteen I mukaan hankkeen budjetissa on budjettikohta, jonka otsake on "Yleiset kulut" (7.1.2 kohta, sivu 11), kyseistä budjettikohtaa on tulkittava siten, että se tarkoittaa Ricino-hankkeen toteutukseen liittyviä yleisiä kuluja. Yhteisön ei rakennerahastojen kautta toteuttamansa toimen yhteydessä pidä ottaa vastattavaksi menoja, jotka eivät liity tuettuun hankkeeseen. On myös korostettava vastaavasti, että henkilöstö- ja matkakulujen osalta edellä mainitun päätöksen liitteessä II olevassa 2 kohdassa edellytetään, että menot ovat "suoraan sidoksissa toimenpiteiden toteuttamiseen" hankkeen täytäntöönpanon yhteydessä.

381 Yhdenkään asiakirja-aineistoon sisältyvän tiedon perusteella ei voida päätellä, että edellä 377 kohdassa tarkoitetuilla kuluilla olisi jokin yhteys Ricino-hankkeen toteuttamiseen. Komissio on näin ollen perustellusti todennut, että kyseiset menot ovat perusteettomasti otettu hankkeen budjettiin.

382 Edellä esitetyn perusteella on hylättävä Tecnagrindin väitteet, joilla se on pyrkinyt riitauttamaan Ricino-hankkeessa todetut sääntöjenvastaisuudet.

383 Kaiken edellä esitetyn perusteella on aiheellista hylätä kanneperusteen toinen osa. Kanneperuste on näin ollen hylättävä kokonaisuudessaan.

III *Kolmas, oikeusvarmuuden periaatteen ja luottamuksensuojan periaatteen loukkaamista koskeva kanneperuste*

384 Kantajat väittävät kolmannen kanneperusteen yhteydessä, että riidanalaisilla päätöksillä loukataan oikeusvarmuuden ja luottamuksensuojan periaatteita.

385 Ne väittävät toteuttaneensa rahoituspäätöksissä määrättyjä toimenpiteitä ja vastanneensa kaikista sovituista menoista. Ne väittävät, että myönteiset arviot, joita komissio oli antanut Luffa-hankkeesta heinäkuussa 1993 ja heinäkuussa 1996 ja tilintarkastustuomioistuin oli antanut Girasole-hankkeesta tammikuussa 1997, sekä Luffa- ja Girasole-hankkeisiin myönnetyn tuen maksaminen kokonaisuudessaan, olisivat synnyttäneet tuensaajissa perusteltua luottamusta siihen, että niiden toimintatavat olivat sääntöjenmukaisia. Vela korostaa asioiden T-141/99 ja T-142/99 osalta, että Luffa- ja Girasole-hankkeita koskevien tukien myöntämispäätösten liitteessä II olevan 4 kohdan toisen ja kolmannen luetelmakohdan mukaan tuen toisen erän ja jäännöserän maksaminen edellytti, että komissio oli vakuuttunut kyseisen hankkeen asianmukaisesta toteuttamisesta ja näissä päätöksissä määrättyjen edellytysten ja etenkin rahoitusehtojen noudattamisesta.

386 Kantajat väittävät lisäksi, että komissio oli tietoinen tai sen olisi kohtuudella pitänyt tietää kyseisenä ajankohtana, että tuensaajat olivat antaneet hankkeiden toteutuksen niihin taloudellisessa etuyhteydessä olevien yhtiöiden tehtäväksi alihankintana. Komission olisi myös pitänyt olla tietoinen kyseisten hankkeiden yhteisrahoitustavasta. Komissio oli pitänyt sekä alihankintatoimintaa että sovellettua yhteisrahoitustapaa tukien myöntämispäätösten edellytysten mukaisina. Kantajien mukaan komissio loukkaa oikeusvarmuuden periaatetta uskotellessaan saaneensa vasta nyt tietää asioista, joista se on ollut koko ajan tietoinen tai jotka sen olisi ainakin pitänyt tietää.

387 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa tässä yhteydessä, että oikeuskäytännön mukaan kaikilla taloudellisilla toimijoilla, joille toimielimen toiminnan vuoksi on syntynyt perusteltuja odotuksia, on oikeus vedota luottamuksensuojan periaatteeseen (edellä 212 kohdassa mainittu asia Tribunal Interhotel v. komissio, tuomion 45 kohta ja asia T-126/97, Sonasa v. komissio, tuomio 29.9.1999, Kok. 1999, s. II-2793, 33 kohta).

388 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on kuitenkin niin, ettei yritys voi vedota luottamuksensuojan periaatteeseen, jos se on selvästi rikkonut voimassa olevaa oikeutta (asia 67/84, Sideradria v. komissio, tuomio 12.12.1985, Kok. 1985, s. 3983, 21 kohta; edellä 130 kohdassa mainittu asia Industrias Pesqueras

Campos ym. v. komissio, tuomion 76 kohta ja edellä 387 kohdassa mainittu asia Sonasa v. komissio, tuomion 34 kohta).

389 Nyt tarkasteltavassa asiassa on toista kanneperustetta tarkasteltaessa näytetty toteen, että Vela, Sonda ja Tecnagrind ovat Luffa-, Girasole-, Vetiver- ja Ricino-hankkeiden yhteydessä syyllistyneet asetuksen N:o 4253/88 24 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin sääntöjenvastaisuuksiin. Ne ovat kuvitteellista alihankintajärjestelmää käyttäen ja virheellisen laskutuksen avulla välttäneet yhteisrahoitusvelvollisuuden, joka niille oli asetettu tukien myöntämispäätöksissä, ja ne ovat ottaneet hankkeiden budjetteihin perustelemattomia tai tukikelvottomia menoja, mikä tarkoittaa kyseistä tukea koskevien edellytysten ja siten sovellettavan lainsäädännön vakavaa rikkomista. Lisäksi asian T-150/99 osalta on todettava, että Tecnagrind ei ole antanut komissiolle asianmukaisia tietoja Vetiver-hanketta koskevassa tukihakemuksessaan ja loppuselvityksessään, vaikka tiedotus- ja lojaliteettivelvollisuus, joka koskee tuenhakijoita, on erottamaton osa EMOTR:n tukijärjestelmää ja olennaisessa asemassa järjestelmän moitteettoman toiminnan kannalta. Tecnagrind on myös ilman komission ennakkolupaa muuttanut merkittävästi Vetiver-hankkeen toteuttamisolosuhteita ja näin toiminut vastoin kyseistä hanketta koskevan tuen myöntämispäätöksen määräyksiä.

390 Vela, Sonda ja Tecnagrind ovat näin ollen selvästi rikkoneet sovellettavaa lainsäädäntöä. Ei siten ole tarpeen ottaa kantaa kantajien väitteisiin, jotka koskevat komission suhtautumista hankkeisiin ennen vuoden 1997 heinä- ja marraskuun tarkastuksia, vaan on aiheellista todeta, että kantajat eivät voi nyt tarkasteltavassa asiassa perustellusti vedota luottamuksensuojan periaatteeseen riidanalaisten päätösten kumoamiseksi.

391 Kantajat eivät voi myöskään vedota oikeusvarmuuden periaatteeseen. Ei nimittäin voida katsoa, että tässä asiassa olisi loukattu tätä periaatetta, joka edellyttää, että oikeussäännöt ovat selviä ja täsmällisiä ja jonka tarkoituksena on taata niiden tilanteiden ja oikeudellisten suhteiden ennakoitavuus, joihin yhteisön

oikeutta sovelletaan (asia C-63/93, Duff ym., tuomio 15.2.1996, Kok. 1996, s. I-569, 20 kohta), koska sovellettavassa lainsäädännössä säädetään komission mahdollisuudesta peruuttaa rahoitustuki ja vaatia EMOTR:sta perusteettomasti maksettujen summien palauttamista siinä tapauksessa, että sääntöjenvastaisuuksia on ilmennyt (ks. edellä 212 kohdassa mainittu asia Interhotel v. komissio, tuomion 61 kohta ja edellä 387 kohdassa mainittu asia Sonasa v. komissio, tuomion 47 kohta). Tässä yhteydessä on syytä korostaa, että tukien myöntämispäätösten liitteessä II olevassa 10 kohdassa Velalle, Sondalle ja Tecnagrindille on huomautettu siitä, mitä seuraamuksia sopimuksessa määrättyjen edellytysten rikkomisesta olisi (ks. edellä 19, 32, 42 ja 54 kohta).

392 Edellä esitetyn perusteella kolmas kanneperuste on hylättävä.

IV *Neljäs, suhteellisuusperiaatetta koskeva kanneperuste*

393 Kantajat väittävät neljännen kanneperusteensa yhteydessä, että riidanalaiset päätökset ovat suhteellisuusperiaatteen vastaisia.

394 Ne väittävät, että tuen peruuttaminen on liian ankara seuraamus, kun otetaan huomioon, että väitetyt sääntöjenvastaisuudet ovat pelkästään hallinnollisia eikä niihin liity tahallisuutta tai tuottamusta. Tällainen seuraamus ei ole myöskään sovellettavan lainsäädännön mukaan perusteltu, sillä siinä komissiolle annetaan oikeus peruuttaa tuki ainostaan silloin, kun rikkominen on niin vakava, että se vaarantaa hankkeen toteutuksen tai muuttaa sitä niin merkittävällä tavalla, että se vaikuttaa jopa kyseisen hankkeen laatuun ja olemassaoloon. Tästä ei ole kuitenkaan kantajien mukaan ollut kyse nyt tarkasteltavissa hankkeissa, koska niiden toteutuksessa on noudatettuja kaikkia tuen myöntämispäätöksessä asetettuja ehtoja ja koska hankkeiden yhteydessä on saavutettu alun perin ennakoitua parempia tuloksia ja koska komissiolle on säännöllisesti tiedotettu hyväksytyistä kirjanpidollisista ja hallinnollisista menettelytavoista muun muassa yhteisrahoituksen osalta ja koska komissio on hyväksynyt menettelytavat varauksitta.

395 Vela jatkaa asian T-141/99 osalta, että vaikka Magenta Financen, Detentorin ja Cedarcliffin laskuissa osoitettaisiin olevan sääntöjenvastaisuuksia, on aiheellista tuen peruuttamisen sijaan vähentää tuen määrää hankkeeseen otettujen menojen määrän ja tuomioistuimen määrittämän määrän välisellä erotuksella oikeuskäytäntöä noudattaen, jonka mukaan seuraamukset on määrättävä todetun laiminlyönnin pääasiallisen tai liitännäisen ominaisuuden perusteella (asia 181/84, Man (Sugar), tuomio 24.9.1985, Kok. 1985, s. 2889 ja asia 21/85, Maas, tuomio 27.11.1986, Kok. 1986, s. 3537). Myös Vela on asiassa T-142/99 ja Tecnagrind on asioissa T-150/99 ja T-151/99 vedonnut tähän oikeuskäytäntöön.

396 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomauttaa tältä osin vakiintuneessa oikeuskäytännössä katsotun, että suhteellisuusperiaatteen mukaan yhteisön toimielinten säädöksillä, päätöksillä ja muilla toimenpiteillä ei saa ylittää niitä rajoja, jotka johtuvat siitä, mikä on tarpeellista tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi, ja tähän soveltuvaa (ks. esim. asia 15/83, Denkavit Nederland, tuomio 17.5.1984, Kok. 1984, s. 2171, 25 kohta ja asia T-260/94, Air Inter v. komissio, tuomio 19.6.1997, Kok. 1997, s. II-997, 114 kohta).

397 Oikeuskäytännön mukaan myös yhteisön järjestelmän hyvän toiminnan kannalta keskeisten velvoitteiden täyttämättä jättäminen voidaan sanktioida yhteisön säännösten perusteella myönnettävän oikeuden menettämisellä, kuten tukioikeuden menettämisellä (asia C-104/94, Cereol Italia, tuomio 12.10.1995, Kok. 1995, s. I-2983 oikeuskäytäntöviittauksineen).

398 Nyt tarkasteltavien asioiden osalta on aiheellista korostaa, että asetuksella N:o 2052/88 sekä sen soveltamisasetuksilla N:o 4253/88 ja N:o 4256/88 on tarkoitus edistää EMOTR:n kautta taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tukemisen yhteydessä ja maatalouspolitiikan uudistuksen valossa maa-

talouden rakenteiden mukautumista ja maaseutualueiden kehitystä. Kuten asetuksen N:o 4253/88 johdanto-osan 20. perustelukappaleesta ja saman asetuksen 23 artiklasta käy ilmi, lainsäätäjän tarkoituksena on tässä yhteydessä ollut tehokkaan valvontamenettelyn käyttöönottaminen sen varmistamiseksi, että tuensaajat noudattavat EMOTR:sta myönnetylle tuelle asetettuja edellytyksiä, ja siten edellä mainittujen tavoitteiden asianmukainen saavuttaminen.

399 On myös muistettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on edellä 130 kohdassa mainitussa asiassa Industrias Pesqueras Campos ym. vastaan komissio antamansa tuomion 160 kohdassa todennut, että yhteisön myöntämien taloudellisten tukien laatu huomioon ottaen velvollisuus noudattaa myöntämispäätöksestä ilmeneviä taloudellisia edellytyksiä on, samalla lailla kuin velvollisuus todella toteuttaa hanke, tuensaajan keskeinen sitoumus ja siten yhteisön tuen myöntämisedellytys.

400 Kuten edellä 322 kohdassa on lisäksi korostettu, se seikka, että yhteisön tuen hakijat ja saajat toimittavat komissiolle luotettavia tietoja, jotka eivät ole omiaan johtamaan komissiota harhaan, on välttämätön, jotta käyttöön otettu valvonta- ja todistejärjestelmä sen tarkistamiseksi, ovatko tuen myöntämisedellytykset täyttyneet, voi toimia asianmukaisesti.

401 Nyt tarkasteltavassa asiassa käy toisen kanneperusteen tarkastelun yhteydessä esitetystä ilmi, että kantajat ovat syyllistyneet sääntöjenvastaisuuksiin hankkeiden yhteisrahoituksen järjestämiseksi ja että kantajat ovat kirjanneet hankkeisiin kuuluviksi menoja, joita ei ole perusteltu ja jotka ovat olleet tukikelvottomia. Tecnagrind on lisäksi asian T-150/99 osalta toimittanut komissiolle virheellisiä tietoja Vetiver-hanketta koskevassa tukihakemuksessa ja loppuselvityksessä. Se on lisäksi muuttanut merkittävällä tavalla Vetiver-hankkeen toteuttamisolosuh-

teita ilman komission ennakkolupaa ja näin ollen toiminut vastoin kyseistä hanketta koskevan tuen myöntämispäätöksen määräyksiä. Tällaista toimintaa ei voida mitenkään pitää kantajien väittämällä tavalla pelkkinä hallinnollisina sääntöjenvastaisuuksina vaan ne merkitsevät sellaisia tuensaajille kuuluvien olennaisten velvollisuuksien vakavia laiminlyöntejä, joilla voidaan perustella kyseisten tukien peruuttamista.

402 Komissio on tällaisten laiminlyöntien yhteydessä voinut kohtuudella päätellä, että jokin muu seuraamus kuin koko tuen peruuttaminen ja EMOTR:sta maksettujen summien vaatiminen palautettaviksi olisi houkutellut vilpilliseen menettelyyn siinä mielessä, että tuensaajilla olisi ollut houkutus joko kasvattaa hankkeeseen otettujen menojen määrää keinotekoisesti yhteisrahoitusvelvollisuuden välttämiseksi ja mahdollisimman suuren tuen saamiseksi tuen myöntämispäätöksen nojalla EMOTR:sta tai toimittaa virheellisiä tietoja taikka salata joitakin tietoja saadakseen tukea tai kasvattaakseen haetun tuen määrää, koska mahdollisena seuraamuksena olisi ollut ainoastaan se, että tukea olisi vähennetty oikean suuruiseksi sen perusteella, kuinka paljon kuluja tuensaajalle tosiasiallisesti on aiheutunut, ja/tai tuensaajan komissiolle toimittamien tietojen paikkansapitävyyden perusteella (ks vastaavasti edellä 130 kohdassa mainittu asia Industrias Pesqueras Campos ym. v. komissio, tuomion 163 kohta).

403 On vielä aiheellista täsmentää, että toisin kuin kantajat väittävät, millään seikalla ei voida perustella sitä, että tuen peruuttaminen ja perusteettomasti maksetun summan palauttaminen asetuksen N:o 4253/88 24 artiklan nojalla koskisi ainoastaan tilanteita, joissa laiminlyönti olisi vaarantanut hankkeen toteutuksen tai joissa laiminlyönnillä muutettaisiin hanketta niin merkittävästi, että hankkeen laatu ja jopa olemassaolo vaarantuisi. Päinvastoin on todettava, että edellä 398—400 kohdassa esitetyn valossa sekä kyseisen asetuksen 24 artiklan 2 kohdan sanamuodonkin mukaisesti tällaiset toimenpiteet ovat sovellettavissa kaikkien senkaltaisten sääntöjenvastaisuuksien osalta, joita komissio on riidanalaisissa päätöksissään tuonut esiin.

404 Edellä esitetyn perusteella on todettava, ettei suhteellisuusperiaatteen loukkaamista koskevia väitteitä ole näytetty toteen. Neljäs kanneperuste on näin ollen hylättävä.

Kantajien pyytämät asian selvittämistoimet

405 Kantajat pyytävät ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta määräämään komission toimittamaan tiettyjä kyseisiä hankkeita koskevia asiakirjoja.

406 Ne pyytävät myös teknisen ja kirjallisen asiantuntijalausunnon laatimista sen selvittämiseksi, onko hankkeet toteutettu asianmukaisella tavalla, sen toteamiseksi, että tuensaajat ovat noudattaneet yhteisrahoitusvelvollisuuttaan.

407 Ne pyytävät tiettyjen henkilöiden kuulemista todistajina (vuoden 1993 heinäkuun, vuoden 1996 heinäkuun sekä vuoden 1997 heinä- ja marraskuun tarkastuksiin osallistuneet komission virkamiehet, hankkeisiin osallistuneet henkilöt) tiettyjen täsmällisten kysymysten osalta. Luffa-hankkeen osalta nämä kysymykset koskevat komission virkamiesten vuoden 1993 heinäkuussa ja vuoden 1996 heinäkuussa tehdyissä tarkastuksissa tekemiä myönteisiä toteamuksia ja arvioita hankkeen käytännön toteutuksen osalta sekä erityisesti Faretran, AITECin, Sondan ja Magenta Financen tarjoamiksi väitettyjen palvelujen osalta ja hankkeen hallinnollisen ja kirjanpidollisen hallinnoinnin osalta. Girasole-hankkeen yhteydessä ne koskevat tietyn tilintarkastustuomioistuimen virkamiehen vuoden 1997 tammikuussa tekemässään tarkastuksessa esittämiä myönteisiä arvioita, jotka koskivat hankkeen hallinnollista ja kirjanpidollista hallinnointia sekä hankkeen tuloksia. Vetiver-hankkeen osalta kysymys on viljelyalan suuruudesta, vetiverviljelmillä eristettyjen uutteiden määrästä, hanketta koskevassa tuen myöntämispäätöksessä esitettyjen toimien saattamisesta päätökseen ja seikoista, joiden vuoksi Tecnagrind oli turvautunut kasvihuoneviljelymenetelmään. Ricino-hanketta koskevat kysymykset liittyvät Tecnagrindin komission virkamiehille

vuoden 1997 heinäkuussa tehdyn tarkastuksen yhteydessä toimittamien selvitysten yksityiskohtaisuuteen, CD-ROMille talletettuun tietopankkiin tilintarkastushankkeesta ja komission tarkastuksen yhteydessä esittämistä toteamuksista, jotka koskivat risiiniviljelyksen laajuutta ja tästä viljelystä huolehtimista hankkeen yhteydessä.

408 Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korostaa, että sen tehtävänä on arvioida pyydettyjen asian selvittämistoimien hyödyllisyyttä ja merkitystä erityisesti kanteen kohteen kannalta (asia C-185/95 P, Baustahlgewebe v. komissio, tuomio 17.12.1998, Kok. 1998, s. I-8417, 70 kohta; katso myös edellä 130 kohdassa mainittu asia Industrias Pesqueras Campos ym. v. komissio, tuomion 47 kohta).

409 Nyt tarkasteltavassa asiassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa aluksi asiakirjojen toimittamista koskevan pyynnön osalta, että komissio on omasta aloitteestaan liittänyt kirjelmiinsä joitakin kantajien tarkoittamia asiakirjoja. Lisäksi komissio on toimittanut asiakirjoja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksensä 64 artiklan 2 kohdan mukaisesti toteuttamien prosessinjohtotoimien yhteydessä helpottaakseen todistustaakan järjestelyä ja arvioidakseen kanteiden perusteltavuutta. Muilta osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo tarkasteltuaan niitä eri kanneperusteita, joita kantajat ovat esittäneet päätösten kumoamiseksi, että muiden sellaisten asiakirjojen toimittaminen, joihin kantajat viittaavat, ei ole tarpeen asioiden ratkaisemiseksi.

410 Siltä osin kuin on kyse hankkeiden käytännön toteuttamisen asianmukaisuudesta annettavaa asiantuntijalausuntoa koskevasta pyynnöstä, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomauttaa, että komissio ei arvostele hankkeiden käytännön toteutusta ja sellainen asiantuntijalausunto, jossa todistetaan hankkeiden toteutuksen tapahtuneen tukien myöntämispäätösten mukaisesti, on edellä 201 kohdassa mainituista syistä merkityksetön rahoituspäätöksessä esitettyjen, erityisesti kirjanpitoon ja rahoitukseen kohdistuneita sääntöjenvastaisuuksia

koskevien väitteiden kannalta. Siltä osin kuin on kyse kirjapitoalan asiantuntijan lausunnosta, tällaisella asiantuntijalausunnolla ei voida riitauttaa komission esittämiä täsmällisiä ja konkreettisia väitteitä, jotka koskevat riidanalaisissa päätöksissä nimenomaisesti esille tuotujen menojen sääntöjenvastaisuutta ja joiden perusteltavuutta kantajat eivät ole hallinnollisen menettelyn eivätkä oikeudenkäynnin aikana kyenneet yhdelläkään väitteellään riitauttamaan.

411 Siltä osin kuin on kyse todistajien kuulemista koskevista ehdotuksista ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että osalla näistä todistajanlausuntoja koskevista tarjouksista pyritään osoittamaan, että hankkeet on käytännössä toteutettu asianmukaisella tavalla. Tätä tarkoitusta varten tarjotut todistajanlausunnot ovat kuitenkin edellä 201 kohdassa esitetyistä syistä merkityksettömiä riidanalaisessa päätöksessä todettujen sääntöjenvastaisuuksien riitauttamiseksi. Muilla ehdotetuilla todistajanlausunnoilla pyritään korostamaan sitä, miten komissio ja tilintarkastustuomioistuin olivat ennen vuoden 1997 heinä- ja marraskuun tarkastuksia laatineet myönteisiä arvioita hankkeiden kirjanpidosta huolehtimisesta. Vaikka tällaiset seikat olisivatkin totta, niillä ei voida missään tilanteessa riitauttaa riidanalaisissa päätöksissä perustellusti todettujen sääntöjenvastaisuuksien olemassaoloa eikä todeta, ettei komissiolla olisi ollut oikeus tuoda esiin kyseisiä sääntöjenvastaisuuksia edellä mainittujen tarkastusten seurauksena.

412 Edellä esitetyn perusteella on aiheellista hylätä kumoamiskanteet kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulut

413 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantajat ovat hävinneet asian, ne on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut, koska vastapuoli on sitä vaatinut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(kolmas jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Kanteet hylätään.**

2) **Kantajat vastaavat kussakin asiassa omista oikeudenkäyntikuluistaan ja ne velvoitetaan korvaamaan komission oikeudenkäyntikulut.**

Jaeger Lenaerts Azizi

Julistettiin Luxemburgissa 7 päivänä marraskuuta 2002.

H. Jung

kirjaaja

K. Lenaerts

kolmannen jaoston puheenjohtaja